

Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Departament

Grau

Tipus de TFG

Data

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Castellà:

Anglès:

Autor/a:

Tutor/a:

Curs:

Grau:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès:

Índex

Índex	4
Introducció	5
Agraïments	7
Metodologia	8
<i>Objecte d'estudi:</i>	9
Objectius	9
<i>Objectiu general</i>	9
<i>Objectius específics</i>	9
Hipòtesis	10
Criteris metodològics, eines i procediments	11
<i>Elaboració de la fitxa d'anàlisi</i>	12
Marc teòric	14
Anàlisi 1: La situació actual dels refugiats en el Mar Mediterrani	23
Anàlisi 2: La situació actual dels refugiats en el Mar Mediterrani a través del documental Astral	54
Conclusions	76
<i>Validació de les hipòtesis</i>	80
Bibliografia, filmografia i webgrafia	81
Annexos	86
<i>Transcripció del documental Astral</i>	86

Introducció

El passat 3 de setembre de 2015 el món sencer va quedar impactat per una fotografia. Es tractava la fotografia de la figura d'un nen. El cos d'un nadó sense vida que havia estat arrossegat pel mar fins a la turística platja turca de Ali Hoca Burnu. Un nen sirianès de 3 anys que va aconseguir sobreviure a la guerra, però no al mar i a les barreres legals entre l'Orient Mitjà i Europa.

Aquesta fotografia va aixecar molta polseguera i, a més de provocar un gran debat sobre l'ètica periodística i el que es pot publicar o no, va convertir-se en el símbol de la denúncia en contra de la situació que pateixen els refugiats que intenten arribar a Europa.

Com era d'esperar, els mitjans de comunicació de masses han tractat aquest fenomen... Però com ho ha fet? Analitzant les causes profundes que han ocasionat aquest conflicte? Assenyalant les possibles conseqüències que tindrà? Donant un tracte equilibrat i humà a les persones implicades? Apuntat directament als responsables? Demanant responsabilitats a les institucions involucrades? Presentant un discurs sobre la cooperació internacional tradicional? O transformador?

Per respondre a aquestes preguntes, en aquest estudi ens hem proposat analitzar un documental editat a Espanya que va tenir una gran repercussió tant a la taquilla del cinema, venent unes 7.400 entrades i recaptant més de 35.000 euros, com en les audiències televisives, amb 2,7 milions de telespectadors i un 14% de quota de pantalla. Concretament el documental *Astral*, dirigit per Jordi Évole i Ramon Lara. La peça explica la història de l'*Astral*, un veler de luxe reconvertit en un vaixell de salvament per a persones refugiades. L'equip de socorristes de l'ONG catalana *Proactiva Open Arms*, es llança al Mediterrani sobre aquest vaixell per fer tasques de salvament marítim de persones refugiades.

Per fer-ho, ens hem centrat en la teoria de l'anàlisi crítica del discurs desenvolupada, principalment, pel lingüista holandès Teun A. van Dijk. A més, amb l'objectiu d'adoptar una perspectiva innovadora, l'anàlisi crítica es fixa en els principis que presenta l'informe titulat *La cooperació i la solidaritat internacional segons els mitjans a Catalunya*:

percepció i discurs reflectit, presentat l'any 2014 i elaborat per la DevReporter Network, una xarxa de periodistes i professionals de la comunicació per al desenvolupament.

En l'actualitat, existeix una tendència majoritària en els grans mitjans de comunicació espanyols a tenir-ne prou amb explicar el que passa. No, no n'hi ha prou. El periodisme no consisteix només en explicar el que passa. Cal explicar-ho sí, però també cal analitzar el perquè passa. Cal demanar responsabilitats als responsables del que passa. I cal proposar solucions que puguin resoldre els problemes que es presenten. En definitiva, cal implicar-se de veritat en les coses que s'expliquen.

Els mitjans, a més, han de prendre's lluita per la justícia com un repte professional. Alhora que han de denunciar i conscienciar a la societat sobre les injustícies que es cometen. La seva missió no és altra que convertir-se en un mirall de la societat de la qual formen part i exposar les seves misèries i els seus encerts. Per fer-ho, els periodistes han d'informar de manera equilibrada, honesta, acurada i amb sensibilitat social. No amagar-se i mullar-se sobre les coses que succeeixen.

Aquests principis deontològics bàsics, encara són més importants i imprescindibles quan es tracten temes tant complexos i sensibles com la actual situació dels refugiats en el Mar Mediterrani. Per la quantitat de vides que hi ha implicades. Per la transcendència i alhora el cinisme de les decisions polítiques que s'estan prenent. Pel cinisme que mostren les institucions al respecte.

El que ha motivat l'elaboració d'aquest estudi és la voluntat de comprovar si una de les peces periodístiques de referència, pel que fa a la temàtica de la situació actual dels refugiats al Mar Mediterrani, com és el documental *Astral*, que va ser elaborat pel prestigiós periodista Jordi Évole, compleix aquests principis.

El present treball no hauria estat possible sense la paciència, el suport i el guiatge del meu tutor i professor, Xavier Giró.

Agraïments

Al meu tutor i professor Xavier Giró per la confiança mostrada i la calma aportada.

A l'Augusto pels consells i per suportar-me cada dia.

A la Núria per les correccions i molt més.

I a la meva família per ser-hi.

Metodologia:

Objecte d'estudi:

L'objecte d'estudi del projecte de recerca és el documental Astral. Aquesta pel·lícula documental, de 96 minuts de duració, va ser estrenat el 12 de octubre de 2016 en més de 130 sales de cinema i posteriorment, el 16 d'octubre de 2016 va ser emès a la televisió a través de La Sexta.

La pel·lícula, dirigida per Jordi Évole i Ramon Lara, es centra en la història de l'Astral, un veler de luxe reconvertit en un vaixell de salvament per a refugiats. L'equip de socorristes de l'ONG catalana *Proactiva Open Arms*, liderat per Òscar Camps, es llança al Mediterrani sobre aquest vaixell per fer tasques de salvament de persones refugiades. El documental va ser produït per *Atresmedia Televisión* en col·laboració amb *Producciones del barrio* i *Salvados*.

L'equip de *Salvados*, el programa de La Sexta dirigit pel periodista Jordi Évole, va embarcar-se al juliol del 2016 sobre l'Astral per filmar el dia a dia dels socorristes de l'ONG *Proactiva Open Arms*, en la seva altruista missió de vigilància i rescat de persones refugiades al Mediterrani.

Justificació

Els motius pels quals ha estat seleccionat el documental Astral són:

El ser una producció audiovisual nacional protagonitzada per catalans.

Que tot i ser un producte audiovisual pensat per la televisió va tenir una gran recepció a la taquilla del cinema, venent més de 7.400 entrades i recaptant més de 35.000 euros. Això li va atorgar una gran repercussió en la societat.

L'emissió a través de La Sexta va tenir una audiència de 2,7 milions de telespectadors i una quota de pantalla del 14%.

Objectius

Objectiu general

L'objectiu general que pretén resoldre l'estudi és el següent:

Analitzar el fenomen dels refugiats, comparar-lo amb el discurs que emet al respecte el documental Astral i determinar si es tracta d'un discurs sobre cooperació internacional tradicional o transformador.

Explicació

L'objectiu és construir una anàlisi el més acurat possible del fenomen dels refugiats que creuen el mar Mediterrani des de l'Àfrica cap a Europa, i un cop fet això comparar-lo amb el discurs respecte aquest tema que emet el documental Astral, realitzat per Jordi Évole i Ramon Lara l'any 2016. Després d'haver realitzat la primera comparació, el següent objectiu és agafar el discurs del documental Astral i determinar si es situa més en un marc conceptual tradicional, o en un marc conceptual transformador dins del camp de la cooperació internacional basant-nos en els criteris que presenta l'informe *La cooperació i la solidaritat internacional segons els mitjans a Catalunya: percepció i discurs reflectit* elaborat per DevReporter Network.

Objectius específics

Els objectius específics que es volen resoldre són els següents.

1. Estudiar la presència de dones i homes refugiades al documental Astral.
2. Analitzar el rol en el conflicte atorgat en el documental a les institucions catalanes i/o espanyoles.
3. Estudiar els esquemes de causalitat que emeten els diferents discursos respecte al fenomen dels refugiats en el Mar Mediterrani.
4. Analitzar el grau de "cosificació" que reben les persones refugiades en el documental Astral.
5. Identificar la preeminència i el pes relatiu que atorga el discurs del documental Astral als components econòmics del conflicte.

6. Aïllar i analitzar les responsabilitats que el discurs del documental Astral atorga a les institucions de la Unió Europea respecte al fenomen dels refugiats en el mar Mediterrani.
7. Comparar l'anàlisi acadèmic realitzat sobre el fenomen dels refugiats amb l'anàlisi del discurs sobre aquest tema que emet el documental Astral.
8. Determinar si el discurs que emet el documental Astral respecte al conflicte dels refugiats en el Mar Mediterrani és tradicional o transformador.

Hipòtesis

Les hipòtesis que es pretenen comprovar en l'estudi són les següents:

H1. El documental Astral no té un tracte equitatiu a la figura de les dones i els homes refugiades.

H2. El documental Astral obvia el paper que les institucions catalanes i/o espanyoles juguen o haurien de jugar en el conflicte dels refugiats al mar Mediterrani.

H3. El documental Astral no analitza, ni menciona, ni documenta les causes profundes per les quals les persones refugiades abandonen els seus països d'origen i emprenen una travessia cap a Europa en busca d'unes condicions de vida millors.

H4. El documental Astral no deshumanitza, ni cosifica ni reifica la figura de les persones refugiades.

H5. El documental Astral presenta de manera preeminent i atorga un gran pes específic al component economicista del conflicte dels refugiats en el mar Mediterrani.

H6. El documental Astral no analitza, ni documenta les responsabilitats de la Unió Europea en el conflicte dels refugiats en el mar Mediterrani.

H7. El discurs que presenta el documental Astral sobre el fenomen dels refugiats en el mar Mediterrani manca d'alguns elements importants respecte el discurs que presenta l'anàlisi acadèmic.

H8. El discurs que presenta el documental Astral sobre el fenomen dels refugiats en el Mar Mediterrani encaixa en el marc conceptual tradicional sobre solidaritat internacional.

Criteris metodològics, eines i procediments

Per a analitzar el més acuradament possible el fenomen dels refugiats i comparar-lo amb el discurs que emet al respecte el documental Astral, per tal d'adoptar una perspectiva crítica del mateix, s'ha fet servir la següent metodologia.

En primer lloc, un cop escollit el tema principal del treball, en aquest cas el fenomen dels refugiats en el Mar Mediterrani, i l'objecte d'estudi, és a dir el documental *Astral*, s'han realitzat diversos visionats de la pròpia peça audiovisual.

Seguidament, el primer pas ha estat realitzar una recerca teòrica. En la tasca de documentació s'han tocat els principals conceptes del documental periodístic i de les principals teories sobre el mètode de l'anàlisi crítica del discurs.

Acte seguit, s'han redactat els objectius i plantejat les hipòtesis de l'estudi.

Un cop feta aquesta feina de, per situar inicialment l'anàlisi, s'ha construït una aproximació històrica el més acurada possible del conflicte dels refugiats. Aquest acostament té com a objectiu situar al lector en el context històric, social, polític i temporal del conflicte dels refugiats.

El cos del treball és una anàlisi en dues fases. La primera és una anàlisi de la situació actual dels refugiats en el Mar Mediterrani de caire històrico-sociològic. És a dir, feta a partir d'una tasca de documentació. I la segona una anàlisi de caràcter discursiu i crític de la situació actual dels refugiats en el Mar Mediterrani a través del documental Astral. Elaborada a partir de la transcripció completa de la peça. A partir de la combinació d'aquestes dues fases s'extrauran les conclusions que construïran les diferents parts del treball i resoldran els objectius de l'estudi.

Amb tota la documentació al nostre abast, s'ha passat a elaborar un mètode que ens permeti elaborar conclusions. La fitxa d'anàlisi que hem usat, elaborada a partir dels objectius i les hipòtesis, es descriu a l'apartat següent.

Finalment, s'ha comprovat els objectius marcats a l'inici s'haguessin acomplert i també s'han analitzat les hipòtesis plantejades per verificar-les o refutar-les. De la mateixa manera, s'han redactat les conclusions finals.

Elaboració de la fitxa d'anàlisi

A continuació, s'explica la fitxa d'anàlisi utilitzada en el present treball, que ha servit per vehicular l'anàlisi per tal assolir els objectius i comprovar les hipòtesis.

Amb l'objectiu d'elaborar les dues fases de l'anàlisi el més homogènies possibles, és a dir, tractar els mateixos elements, estudiar les mateixes qüestions i observar els mateixos components del conflicte, s'ha fet servir exactament la mateixa fitxa d'anàlisi.

A cada columna s'hi recopilarà informació sobre el conflicte que ha de servir per respondre d'una manera el més clara i el més concisa possible les preguntes que es presenten.

Anàlisi Conflictu				
Actor implicat	Quin problema veu?	Què fa al respecte?	Què proposa?	Com ho legitima?
Actor 1

La primera columna presenta els actors implicats i serveix per a identificar les organitzacions, institucions i col·lectius que tenen un paper en el conflicte. La columna amb el títol *Quin problema veu?* serveix per presentar quina anàlisi del fenomen i del conflicte fan els propis actors implicats en el mateix.

La casella de *Què fa?* té l'objectiu de recopilar les diferents accions que emprenen els actors que participen en el conflicte respecte la mateixa confrontació. Per analitzar les proposicions i intencions que presenten els diferents actors en el conflicte s'inclou la columna de *Què proposa?*. Finalment, l'últim apartat serveix per estudiar quines explicacions i de quina manera justifiquen les seves accions els diferents actors implicats en el conflicte. Per això la pregunta és *Com ho legitima?*, és a dir, com legitimen les seves accions el actors del conflicte.

Per elaborar l'anàlisi documentada de caire històric-sociològic del fenomen dels refugiats en el Mar Mediterrani s'ha omplert completament la fitxa anterior a partir d'informació i dades extretes de llibres publicats i articles periodístics publicats en grans mitjans que han tractat el fenomen dels refugiats.

Per fer la segona fase de l'anàlisi, que consisteix en comparar el discurs acadèmic i històric sobre el conflicte dels refugiats al Mediterrani amb el discurs que emet al respecte el documental *Astral*, s'ha fet a partir d'aquest mètode: Comparar la fitxa completada a partir d'informació històrica i documentada sobre el conflicte, amb una altra omplerta a partir de l'anàlisi crítica del discurs que presenta el documental *Astral* del fenomen dels refugiats en el Mediterrani. L'essencial en aquest punt ha estat veure si la cobertura segueix una lògica de caritat i ajuda o, per contra presenta una alternativa de justícia global i transformació.

Per a establir una base teòrica en l'anàlisi crítica s'ha fet servir l'informe titulat *La cooperació i la solidaritat internacional segons els mitjans a Catalunya: percepció i discurs reflectit*, elaborat per la *DevReporter network* o el que és el mateix la xarxa de periodistes i professionals de la comunicació per al desenvolupament.

L'estudi consultat és una aplicació de l'anàlisi crítica del discurs als mitjans de comunicació de masses amb una metodologia combinada d'anàlisi textual i <<framing>> (DevReporter Network, 2014:5).

S'ha utilitzat aquest informe com a base teòrica per a emmarcar el discurs que emet el documental *Astral* dins d'una de les classificacions de marcs superficials relacionats amb la cooperació que estableix: o bé els marcs tradicionals o els marcs transformadors.

Un cop finalitzades les tres fases de l'anàlisi, s'han confrontat els resultats amb les hipòtesis plantejades abans de començar el treball i s'han extret les conclusions corresponents.

Marc teòric

El següent marc teòric consta de tres parts. La primera és una introducció teòrica al gènere del documental periodístic. La segona és una base conceptual de la teoria de l'anàlisi crítica del discurs. I la tercera és un recull teòric dels principis que presenta l'informe *La cooperació i la solidaritat internacional segons els mitjans a Catalunya: percepció i discurs reflectit*, elaborat per la DevReporter Network.

El punt de partida per poder analitzar correctament el documental *Astral*, és fixar-se en la seva pròpia composició, en els elements que determinen que formi part d'un gènere audiovisual específic: el documental periodístic.

Un dels teòrics més importants del gènere documental és Bill Nichols. En el llibre *La representació de la realitat*, Nichols, defineix el gènere del documental periodístic com una peça audiovisual que “parla sobre situacions i esdeveniments que impliquen persones reals que es presenten encarnant-se sí mateixos. El punt de vista del director dóna forma a la història, sense recórrer a les al·legories pròpies de la ficció” (Nichols, 1997: 42)¹.

El mateix Bill Nichols, en la seva obra *Introduction to documentary*, descriu les principals característiques que diferencien aquest gènere de qualsevol altre. Segons Nichols, el documental periodístic capta i presenta la realitat a través de tècniques cinematogràfiques, amb la intenció de donar una imatge d'autenticitat, fa observacions o afirmacions sobre el món real presentant-ho com a tal (Nichols, 2001: 21).

En aquest sentit, Nichols també identifica les estratègies compartides amb el cinema de ficció que el documental periodístic adopta, com el guió, l'estructura narrativa, l'ús de personatges centrals com a motor de la història, o l'ús de música extradiegètica. (Nichols, 2001: 28).

D'altra banda, John Grierson, un dels primers i més influents documentalistes de tots els temps, i autor d'obres com *Night Mail* (1936), considerat un dels primers documentals

¹ L'edició utilitzada és en castellà. Traduccions realitzades per l'autor.

sonors de la història, afirma en el llibre *Documentary: A History of the Non-Fiction Film* que el documental és “un tractament creatiu de la realitat” (Barnow, 1976: 287)².

Més recentment, autors com Bienvenido León també plantegen noves definicions del gènere documental. Segons aquest autor un documental és “aquell enunciat audiovisual, de naturalesa artística i vocació de pervivència, que interpreta la realitat, a través d’un registre de fets reals o de la seva reconstrucció fidel, amb el propòsit de facilitar al públic la comprensió del món” (León, 2009:26).

Un altra de les principals característiques del gènere del documental periodístic és que tracten sobre persones reals, no personatges ficticis. En tot cas són personatges que s’interpreten a si mateixos (Nichols, 2001: 36).

Segons Nichols, els documentals tenen un gran impacte i contribueixen a la creació de la memòria col·lectiva, ja que tenen un estatus de prova de la realitat que els legitima com a font de coneixement. Les proves visuals que aporten apunten la seva valia i veracitat. Això que fa que tinguin un impacte omnipresent i poderós (Nichols, 1997: 14).

Tot i l’existència d’eines recurrents en el documental, com la presència d’una veu en off, d’entrevistes o el joc amb diferents textures (ús d’imatges d’arxiu, fotografies, etc.), l’opció formal i la tècnica poden variar. Existeix una gran diversitat de models i propostes (Nichols, 2001: 21).

També en el llibre *Introduction to documentary*, Nichols estableix diferents tipologies o modes. Un concepte semblant al del gènere cinematogràfic, és a dir, un mecanisme que ajuda a situar al cineasta, al seu públic i a qui analitza l’obra acabada.

Els sis modes que presenta Nichols són: l’expositiu, l’observacional, el participatiu, el poètic, el reflexiu i el performatiu. Com explica el mateix autor, aquestes tipologies de documentals que desenvolupa no són absolutes, i les peces acostumen a reunir característiques de 2 i fins i tot 3 modes diferents alhora (Nichols, 2001: 99-100).

En el cas del documental *Astral*, reuneix característiques pròpies del documental expositiu i del documental participatiu.

² L’edició consultada és en anglès. Traduccions realitzades per l’autor.

Del documental expositiu en el sentit que emfatitza el comentari verbal i l'argumentació lògica. Està concebut per informar sobre un esdeveniment que el públic no coneix prou. L'objectiu és crear un cert impacte: una alternativa al discurs dominant. Les imatges s'utilitzen per il·lustrar i, fins i tot contrastar el discurs verbal. I pot considerar-se que el discurs té l'objectiu d'orientar el públic cap a unes conclusions concretes, apel·lant al seu sentit comú a partir de la documentació presentada (Nichols, 2001: 105-109).

D'altra banda, del documental participatiu trobem que el cineasta apareix en el documental i es fa èmfasi en la interacció entre aquest i el subjecte filmat a través de la conversa. Les entrevistes són informals i es plantegen gairebé com a converses. Ús freqüent de la càmera a l'espatlla i del so sincrònic (Nichols, 2001: 115-123).

L'anàlisi del discurs que presenta el documental *Astral* serà realitzat des de la perspectiva de l'anàlisi crítica del discurs.

L'anàlisi crítica del discurs és un tipus d'investigació analítica del discurs que estudia principalment la manera en que l'abús de poder social, el domini i la desigualtat són practicats, reproduïts i ocasionalment combatuts, pels textos i la parla, en el context social i polític (van Dijk, 1999:23). Aquesta perspectiva és molt recent i un dels seus principals teòrics és el lingüista holandès Teun A. van Dijk.

L'anàlisi crítica del discurs no és una direcció o escola, similar a la resta d'aproximacions en els estudis dels discursos, sinó un intent d'oferir una manera o perspectiva diferents de teorització, anàlisi i aplicació a través d'aquest camp d'investigació. A diferència d'altres perspectives d'estudi, l'anàlisi crítica del discurs, es posiciona explícitament i espera contribuir de manera efectiva a la resistència contra la desigualtat social (van Dijk, 1999:23).

Per als analistes crítics del discurs és clau la "consciència explícita del seu paper en la societat". Seguint la tendència que refusa l'existència d'una possible ciència objectiva o lliure de valors, els analistes crítics argumenten que tant la mateixa ciència com el discurs acadèmic són parts inherents de l'estructura social, per la qual estan inevitablement influenciats (van Dijk, 1999:23).

En comptes de denegar o d'ignorar les relacions entre el discurs i la societat, els analistes crítics proposen que aquestes relacions siguin estudiades i preses en consideració, i que les pràctiques acadèmiques es basin en aquestes observacions. L'elaboració de teories, l'anàlisi descriptiva, i l'explicació i justificació d'observacions en l'anàlisi del discurs estan inevitablement situades sociopolíticament. La reflexió sobre el seu paper en la societat i en la vida política es converteix així en una constituent essencial de la funció analítica del discurs (van Dijk, 1999:23).

Partint de la base que l'ús del llenguatge és una pràctica social, l'estructura lingüística es construeix socialment i alhora, també modela la pròpia societat. En aquest sentit, el llenguatge condiona el comportament dels seus usuaris, que entre un gran ventall d'opcions, fan eleccions lingüístiques conscients i significatives. És per això que de l'estudi del discurs de mitjans de comunicació se'n pot extreure o assenyalar la ideologia i els models mentals amb els quals representen la realitat.

La crítica a la que es refereix l'adjectiu "crítica" a l'anàlisi crítica del discurs va més enllà de l'autocrítica professional. Els investigadors crítics no en tenen prou amb ser conscients de la implicació social de la seva activitat, sinó que assumeixen posicions explícites en els assumptes socials i polítics. I no ho fan només com a ciutadans, sinó, precisament, també com a investigadors. D'aquesta manera aspiren a produir coneixement, a emetre opinions, a comprometre's en pràctiques professionals que puguin ser útils dins de processos de canvis socials o polítics i que donin suport a la resistència contra el domini social i les desigualtats. Això vol dir que sovint els investigadors crítics donen suport als diferents grups socialment dominats en el món per als que preferirien treballar i amb els que es declaren solidaris. L'anàlisi crítica del discurs és així una investigació que intenta contribuir a dotar de poder a qui no en té amb l'objectiu d'ampliar el marc de la justícia i de la igualtat social (van Dijk, 1999:23-24).

Com afirma el propi Teun A. van Dijk però, tot i aquestes intencions tant lloables, l'anàlisi crítica del discurs només compleix els seus objectius si és, per sobre de tot "una bona anàlisi del discurs" (van Dijk, 1999:24).

En ocasions el resultat de l'anàlisi pot evidenciar alguna discriminació en la societat, però en d'altres pot concloure directament que el propi discurs és l'autor dels prejudicis,

principalment vers les minories socials. En el cas dels mitjans de comunicació, Van Dijk especifica que “el discurs pot ser més o menys tendencios, etno- o eurocèntric, estereotipat, carregat de prejudicis o racista” (van Dijk, 1999:23-26).

Un altre dels principals instigadors d'aquesta corrent d'anàlisi és el també lingüista Norman Fairclough. El britànic en la seva obra *Language and Power* assenta alguna de les bases de la perspectiva d'anàlisi crítica del discurs. Fairclough, explica que la perspectiva crítica focalitza la seva mirada en estudiar “com el llenguatge contribueix a la dominació social de certa gent sobre altra gent” (Fairclough, 1989: 4)³

El britànic, a més, parteix de la base de considerar el llenguatge com una “pràctica social” i defineix l'anàlisi crítica del discurs com una nova “barreja de disciplines”, que inclou elements de la lingüística, la sociologia, l'antropologia i la psicologia cognitiva, entre d'altres (Fairclough, 1989: 11,20).

La perspectiva crítica que s'ha adoptat per fer l'anàlisi que conforma el treball es basa en els principis que presenta l'informe titulat *La cooperació i la solidaritat internacional segons els mèdia a Catalunya: percepció i discurs reflectit*, elaborat per la DevReporter Network, que és una xarxa de periodistes i professionals de la comunicació per al desenvolupament.

DevReporter Network és un projecte per a la creació d'una xarxa transregional de periodistes, universitaris i professionals de la comunicació que formen part de les estructures de la solidaritat internacional. El projecte treballa pel desmantellament d'estereotips i per la descodificació de la informació per tal de contribuir a la millora de la qualitat informativa dels mitjans i de la comunicació dels actors de la solidaritat internacional. També pretén que els ciutadans europeus puguin conèixer millor els assumptes relacionats amb el desenvolupament i puguin mobilitzar-se molt més a favor d'unes relacions més equitatives entre tots els països del món.

El projecte DevReporter Network, va tenir una durada de tres anys (del 2013 fins el 2016), i està impulsat per la Federació Catalana d'ONGD, la Coordinadora d'ONG del

³ L'edició consultada és en anglès. Traduccions realitzades per l'autor.

Piemont i la Reseau Rhone Alpes d'Appui a la Cooperation de Rhone Alpes. A més, compta amb el finançament d'institucions com la Unió Europea, i l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya, en el marc de les seves convocatòries de subvencions d'Educació per al Desenvolupament (DevReporter Network, 2014:4).

L'estudi consultat és una aplicació de l'anàlisi crítica del discurs als mitjans de comunicació de masses, amb una metodologia que combina l'anàlisi textual i el <<framing>>. És a dir, l'estudi fa una anàlisi qualitativa de peces informatives i entrevista als professionals que han elaborat les peces i als seus superiors (DevReporter Network, 2014:5).

Aquest treball consultat agafa com a base teòrica l'informe britànic titulat *Finding Frames: New ways to engage the UK public in global poverty* d'Andrew Darnton i Martin Kirk, publicat l'any 2011. Aquesta publicació acadèmica consisteix en una investigació sobre una campanya internacional impulsada per una ONG del Regne Unit (titulada <<MakePoverty History>>, Fem que la pobresa sigui part del passat), elaborada l'any 2005 (DevReporter Network, 2014:6).

Per fer-la, els autors creuen diferents teories i enfocaments sobre valors amb algunes propostes de <<framing>> desenvolupades per George Lakoff, un famós acadèmic nord-americà que va aplicar aquesta metodologia a les campanyes polítiques. La metodologia del <<framing>> parteix de la base de que existeixen marcs mentals o <<frames>> superficials que es corresponen amb marcs d'interpretació personals més profunds. I aquests tenen la capacitat d'activar o desactivar valors i conductes concretes (DevReporter Network, 2014:6).

La qüestió interessant és que els valors humans estan aparellats per oposició, de manera que si un dels valors d'una parella creix en pes, l'altre valor baixa. La qüestió important, per tant, és com es fomenten els valors. Segons l'estudi britànic, els valors es fomenten a través dels <<frames>>, és a dir, dels marcs mentals. George Lakoff, l'acadèmic que es dedica a l'aplicació dels <<frames>> en les campanyes polítiques explica que hi ha dos tipus de marcs, els profunds i els superficials. Els profunds representen visions globals i estructurals del món i estan connectats a sistemes de valors. Els marcs superficials, en canvi, són fragments de coneixement relacionats amb una determinada paraula. Com

que per entendre les paraules, les hem de situar en un context determinat, els marcs superficials són representacions mentals en forma de models que resulten activats per una mot o una expressió (DevReporter Network, 2014:7).

Existeix una clara correspondència entre el que la doctrina de l'anàlisi crítica del discurs defineix com a ideologies (un conjunt de creences compartides per un grup social sobre com és i com ha de ser el món) i el que el Lakoff defineix com a marcs profunds (DevReporter Network, 2014:6).

L'informe *Finding Frames* planteja que hi ha <<frames>> o marcs superficials que activen marcs profunds (valors) relacionats amb l'assistència o el manteniment de l'estatu quo global. D'altra banda, afirma que hi ha marcs superficials que activen valors de justícia, canvi i transformació social (DevReporter Network, 2014:7).

Com s'ha especificat abans, els marcs superficials, s'identifiquen amb paraules clau o grups de paraules, però sovint poden ser també termes neutres que només tenint en compte el context es pot determinar si formen un marc positiu o negatiu (DevReporter Network, 2014:8).

L'informe *La cooperació i la solidaritat internacional segons els mitjans a Catalunya: percepció i discurs reflectit* identifica els següents marcs superficials relacionats amb la cooperació. Aquests marcs es poden classificar entre tradicionals i transformadors.

Marcs tradicionals	Marcs transformadors
Caritat	Justícia i equitat
Entitats benèfiques	Mobilització social, ong
Ajuda	Partenariat, suport mutu
Desenvolupament	Benestar, llibertat, responsabilitat, conviure bé
Corrupció i efectivitat de l'ajuda	Bon o mal govern, frau
Comunicacions	Diàleg, sensibilització
Campanyes	Compromís, implicació

El marc Caritat es refereix a la caritat i la beneficència. Entre els termes que componen el marc superficial de la caritat podrien ser alguns com "donació", "víctima", "damnificat/da", "pobre/a" o "països pobres". En contraposició amb el marc caritat, hi ha el marc de Justícia i Equitat. Aquest relaciona els termes amb els drets de les persones, l'apoderament individual i el suport mutu. A més, albira un canvi de sistema

que potencia una relació igualitària. Entre els mots que el formen hi ha “política”, “canvi social”, “transformació”, “justícia social”, “compromís” o “socis” (DevReporter Network, 2014:8).

Íntimament relacionat amb els marcs anteriors, hi ha el marc de les Organitzacions o Entitats Caritatives o Benèfiques, que són les que exerceixen o organitzen la Caritat. A l'altra banda, hi ha els moviments socials, que estan compromeses amb la cooperació en termes de “justícia i equitat” (DevReporter Network, 2014:8).

L'Ajuda és un marc superficial que pot resultar negatiu. Ja que és la base d'una concepció de la cooperació com a transacció monetària, és a dir, com una cessió entre una unitat superior que té, i una unitat inferior que no té. Altres termes usats en aquest marc són: “diners recollits” o “recaptació de fons”. En canvi, el marc més transformador comporta parlar d'interdependència o de diàleg, és a dir de “Suport Mutu” (DevReporter Network, 2014:8).

‘Desenvolupament’ és un marc superficial que habitualment desencadena una connotació negativa perquè implica la presentació amable d'un model de desenvolupament del nord que cal exportar al sud. Presenta la dicotomia entre “països desenvolupats” (occident) i “subdesenvolupats” o “en vies de desenvolupament” (orient). Alternativament, hi ha un marc superficial que podem anomenar com de ‘Benestar, llibertat, responsabilitat’ o “conviure bé” (DevReporter Network, 2014:9).

El marc superficial de Corrupció també es percep com negatiu. No és que la corrupció no existeixi o no sigui convenient parlar-ne. És una qüestió d'èmfasi. S'acostuma a parlar de països o governs corruptes, però mai dels corruptors o de l'origen d'aquesta corrupció. És presentada com si fos natural o inherent als països del sud. Contrari al marc de la corrupció, es troba el del mal o bon govern, que es refereix a les bones o males gestions d'un govern, incloent els fraus, que són realitzats en moments específics dels mandats o de qui ostenta el poder, sense que això pugui suposar una qualitat inherent als governs del sud (DevReporter Network, 2014:9).

Finalment, l'informe cita dos marcs superficials directament relacionats amb el model comunicatiu de les ONG. El primer és el marc de les Comunicacions enteses com la relació amb el públic. Considera que hi ha algú que emet un missatge i un altre que el

rep. Per això està relacionat amb al màrqueting, la recaptació de fons, les donacions, etc. Des d'un altre punt de vista, podria ser percebut com a positiu si significués diàleg entre diverses instàncies del sector, entre les ONG i el públic o si fomentés la "sensibilització" i la "participació ciutadana". Íntimament relacionat amb això està el marc negatiu i tradicional de les "campanyes". Si les ONG s'associen principalment a campanyes per emergències això activa el marc negatiu de les entitats de beneficència ja que la tasca única i principal seria operar en moments puntuals, amb urgència en el temps i per recollir donacions. Alternativament, el marc del "compromís" i la "implicació", evoca una relació a llarg termini, que implica una comprensió acurada dels problemes del sud i està enfocada a transformar pensaments i a fomentar el voluntariat i la col·laboració (DevReporter Network, 2014:9-10).

Introduir en aquest punt, elements que configuressin un marc teòric sobre el fenomen dels refugiats seria redundant. Ja que aquests aspectes seran tractats més endavant en el context de l'anàlisi documental i acadèmic del fenomen dels refugiats que creuen el mar Mediterrani des de l'Àfrica cap a Europa.

Anàlisi 1: La situació actual dels refugiats en el Mar Mediterrani

Migracions, una breu aproximació

Segons el Diccionari de la Llengua Catalana de l'Institut d'Estudis Catalans, el concepte migració és "un canvi espacial significatiu fet per una població".

Com explica Sami Naïr en el seu llibre *Refugiados: Frente a la catàstrofe humanitària, una solució real* (2016), les migracions es desenvolupen per diferents i complexos motius. Aquests poden ser socials, polítics, econòmics, culturals i identitaris. Aquestes migracions són en gran part incentivades per les enormes desigualtats entre països i zones geogràfiques que existeixen en el món (Naïr, 2016:17).

Segons especifica Michael Dummet en la seva obra *Sobre inmigración y refugiados* (2001), el dret a emigrar, és a dir, a abandonar el propi país està contemplat en la Declaració dels Drets Humans de la ONU. Per tant, cap estat pot aixecar barreres legals per a que això no succeeixi (Dummet, 2001:43).

Refugiats, algunes definicions

Per començar a parlar sobre el fenomen dels refugiats, el primer pas és delimitar el concepte de refugiat. Segons l'Article 1 de la *Convenció de 28 de juliol de 1951 relativa a l'estatut dels refugiats* (també coneguda com a Convenció de Ginebra) una persona refugiada és:

"Una persona que, a causa d'una por fundada de ser perseguit per raons de raça, religió, nacionalitat, pertinença a un grup social o d'opinió política en particular, es troba fora del seu país de naixement i és incapaç, o, a causa de tal por, no està disposat a servir-se de la protecció d'aquell país; o de qui, per no tenir nacionalitat i estar fos del país de la seva antiga residència habitual com a resultat de tals esdeveniments, és incapaç, a causa de tal por, d'estar disposat a tornar-hi..." (ACNUR, 1951:2).

Aquesta definició no abasta del tot el concepte de refugiat que protagonitza aquest treball. Després de la Convenció de 1951, la mateixa convenció ha acceptat noves definicions. Per exemple, l'Organització de la Unitat Africana (OUA) que regula els

aspectes propis dels problemes dels refugiats a l'Àfrica, va aprovar un tractat regional sobre la base de la Convenció, afegint a la definició que un refugiat és:

“Tota persona obligada a deixar el seu país a causa de les agressions externes, ocupació, dominació estrangera o esdeveniments que pertorbin greument l'ordre públic en una part o la totalitat del seu país d'origen o nacionalitat” (UNHCR, 2001: 9).

Així doncs, la Convenció reconeix només com a refugiat aquelles persones que fugen d'una persecució i no les que es traslladen per altres circumstàncies com poden ser passar gana, la impossibilitat de mantenir-se econòmicament o no poder portar una vida humana digna (Dummet, 2001: 44).

Deures dels estats cap els refugiats

El dret a emigrar, al que es feia referència anteriorment, i que està reconegut a la Declaració dels Drets Humans de la ONU, és interpretat pels estats com només un dret condicional. Ja que declarar-lo absolut seria negar la legitimitat de qualsevol control sobre la immigració. I és que el dret d'una persona a abandonar el seu país seria irrellevant, si un altre estat no tingués el deure d'acollir-lo (Dummet, 2001: 44).

Contràriament a això, els estats estan obligats pel dret internacional a admetre refugiats, o com a mínim, a no enviar-los de tornada als països dels quals fugen. És a dir, un estat al qual un refugiat li demana asil té l'obligació o bé d'acceptar-lo, o com a mínim conduir-lo cap a un altre estat que li ofereixi refugi, i mai retornar-lo al país d'on fugí (Dummet, 2001: 44).

A més, la Convenció prohibeix als estats castigar a aquelles persones que entren il·legalment a un altre país sol·licitant asil. Si no se'ls vol concedir l'acollida, obliga a concedir-los un termini de temps “raonable” per a que puguin ser admesos en un altre país on és segur que no seran perseguits. Finalment, si no es troba cap país disposat a admetre'ls, segons la Convenció els estats estan obligats a acollir aquests sol·licitants refugiats. Malauradament, no es pot afirmar que els estats de la Unió Europea respectin escrupolosament la prohibició d'enviar refugiats als països d'on han fugit (Dummet, 2001: 45).

En aquest sentit, la Convenció de Dublín de 1990 va determinar els estats com a responsables de l'examen de les diferents sol·licituds d'asil. A més, va establir que les peticions d'asil no han de considerar-les necessàriament els estats als quals han arribat les persones sol·licitants, sinó que ho ha de fer una altre estat determinat per uns criteris graduals fixats anteriorment. El primer és la presència d'un membre de la família que hagi estat reconegut abans com a refugiat i resideixi legalment en aquest estat. El segon és que el peticionari tingui un permís de residència o visat de l'estat en qüestió. El tercer és que el sol·licitant hagi entrat a l'estat il·legalment des de fora de la Unió Europea, llevat que hagi estat vivint durant més de 6 mesos en un altre estat. I finalment, el quart és que l'estat hagi admès al peticionari legalment sense cap visat. En tots els altres casos, la sol·licitud l'examinarà el país al qual s'hagi realitzat la petició d'asil directament, és a dir, presencialment des del seu territori (Dummet, 2001: 47).

Aquesta Convenció es va elaborar amb la intenció d'alleujar la pressió de les peticions d'asil sobre aquells països preferits per part dels refugiats, però en certa manera restringeix la llibertat dels refugiats d'escollir on volen anar (Dummet, 2001: 47-48).

El deure d'acceptar refugiats implica també tractar-los amb humanitat mentre les seves sol·licituds estan sent examinades i després d'haver estat acceptades. Per tant, la creació de qualsevol tipus de centre d'internament està prohibit pel dret internacional. Tot i que és una pràctica habitual en els països de la Unió Europea. Aquests tenen un doble objectiu, tenir els sol·licitants d'asil controlats i agrupats, i desanimar a altres persones a demanar asil en el país en qüestió (Dummet, 2001: 50).

Com demostren aquests centres d'internaments tant habituals, els països de la Unió Europea, que van subscriure l'acord de Schengen del 1985, no s'han mostrat oberts a acollir ni immigrants ni refugiats en els darrers anys. Aquestes barreres per a contenir l'entrada de persones estrangeres han contribuït a la creació de xarxes de tràfic de persones. Organitzacions criminals que cobren enormes quantitats de diners per a introduir clandestinament persones a diversos països occidentals a través de mitjans molt perillosos com poden ser amagats en els baixos de camions de mercaderies o vaixells pneumàtics o de fusta (Dummet, 2001: 51).

Un altre deure dels estats respecte als refugiats és el de no intentar impedir que arribin a les seves fronteres. Aquest deure és violat sistemàticament per les imposicions de formalitats documentals (com els visats), fet que és totalment il·legal, ja que segons expressa la Convenció de 1951, no es pot demanar cap documentació en regla a les persones que demanen asil (Dummet, 2001: 54).

D'altra banda, si un país considera que està rebent massa quantitat de sol·licituds per la quota de refugiats que li toca té dret a demanar a altres estats per a que acullin a algun d'aquests peticionaris. Però en cap cas té dret a idear mecanismes artificials per a evitar que entrin (Dummet, 2001: 54-55).

La <<crisi dels refugiats>> en el Mar Mediterrani

A la demanda migratòria habitual, des de l'any 2011, amb un especial augment des del 2015, s'hi ha sumat la coneguda com a <<crisi dels refugiats>>. A partir de l'any 2012, la Unió Europea va començar a ser una de les principals regions del món en rebre peticions d'asil, segons un anàlisi comparat dels informes anuals de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (ACNUR). El major flux de persones desplaçades que arriba a les costes europees prové de Síria. Aquest país ha generat el major nombre tant de desplaçats interns (7,6 milions) com de sol·licitants d'asil (3,88 milions al final de 2014). Els refugiats sirians representen el 51% dels que arriben a Europa. Totes les dades són extretes d'informes elaborats per ACNUR (Nair, 2016:19).

Segons explica Wolfgang Bauer en el seu llibre *Cruzando el mar: el éxodo a Europa* (2014), només l'any 2014, el número de persones mortes ofegades al Mediterrani durant la seva travessia per arribar a Grècia o a Itàlia va ser de 3.419. I això tenint només en compte les persones comptabilitzades (Bauer, 2014:11).

I és que contravenint el dret internacional, les fronteres costaneres d'Europa estan vigilades per un exèrcit format per 400.000 policies. Als enclavaments de Ceuta i Melilla s'hi ha construït tanques de fins a 6 metres d'alçada. Grècia i Bulgària també han construït equipaments per a evitar l'entrada de persones. A l'estret de Gibraltar s'hi ha instal·lat un sofisticat sistema de radars i càmeres (Bauer, 2014:11).

A tot això cal sumar-li tota la policia, força militar i unitats especial que despleguen els diferents estats sobre el territori. Actualment s'utilitzen helicòpters, drons i bucs de

guerra per lluitar contra l'entrada d'immigrants. D'aquesta manera, les fronteres europees es converteixen en veritables franges de la mort (Bauer, 2014:11).

La crisi dels refugiats està sent la major la catàstrofe humanitària coneguda pel món i experimentada per Europa des de la Segona Guerra Mundial. Fileres de persones travessant el mar, regions i països sencers amb l'objectiu d'arribar a Europa per demanar ajuda i acollida. Milers d'homes, dones i nens obligats a llençar-se al mar, en llanxes improvisades sota la vigilància de màfies que fan d'intermediaris aprofitant-se de l'esperança de la gent. Amb aquestes circumstàncies, el Mediterrani i l'Egeu s'han convertit en cementiris i les fronteres europees en ganivets que tallen sobre els cossos de persones anònimes que fugen de la guerra i la misèria (Nair, 2016:62).

Segons l'informe *Fatal Journeys. Tracking Lives Lost during Migration*, publicat per l'Organització Internacional de les Migracions (OIM) el setembre de 2014, la del Mediterrani amb la Unió Europea és la frontera més perillosa del món. Així doncs, segons l'informe, l'any 2014, 3072 immigrants van morir intentant-lo creuar, d'un total de 4077 morts en les diferents fronteres del planeta. L'OIM calcula que des de l'any 2000 han mort 22394 persones a les fronteres externes europees, el que suposa una mitjana aproximada de 1500 persones cada any (De Lucas, 2016: 54).

De què fugen?

En el cas dels sirians, d'una guerra civil que va començar l'any 2011 i que ha produït ja 250.000 morts i ha deixat sense casa a 10 milions de persones. Com a conseqüència dels combats entre el govern de Bachar El Assad i l'oposició, més de la meitat de la població de Síria ha hagut de desplaçar-se cap a un altre punt del país o marxar a altres països en busca d'asil. En total, més de 4 milions de persones han fugit en direcció a Turquia i el Líban (Nair, 2016:20).

Aquestes dades no són d'estranyar si tenim en compte que com a conseqüència de la guerra la taxa d'atur va passar d'un 14,9% l'any 2011, a un 52,9% el 2015. Mentre que la taxa de pobresa era d'un 85% l'any 2015 i la d'extrema pobresa, és a dir, gent que no pot cobrir les seves necessitats alimentàries bàsiques, d'un 63,9% (Nair, 2016:20).

Per la seva banda, Afganistan porta 35 anys patint diferents conflictes. Només al Pakistan hi ha 15 milions de refugiats afganesos. Un altre cas molt significatiu és el

d'Iraq, que ha perdut part del seu territori i el nord del qual és controlat per Daesh. El conflicte iraquià ha originat des del 2003 més de 430.000 persones refugiades (Naïr, 2016:20-21).

Entre les poblacions subsaharianes que intenten arribar a Europa entrant per Ceuta i Melilla destaquen els ciutadans de la República Democràtica del Congo, que acumula 20 anys en situació de crisi humanitària, marcada per una llarga guerra civil i per una epidèmia de còlera. Des de Mali han sortit 137.500 refugiats des del conflicte de 2012. Juntament amb els malians, viatgen persones procedents de Nigèria que fugen de les matances executades pels grups terroristes islamistes Boko Haram i al Shabaab (Naïr, 2016:21).

Cap on van els refugiats?

La majoria de refugiats es dirigeixen als països veïns, la resta arriba a Europa per Itàlia o Grècia, però no tenen intenció de quedar-s'hi. A partir d'aquí escullen el país de destinació a partir de factors com la llengua, el vincle històric, l'existència de comunitats de la mateixa ètnia ja instal·lades i la situació econòmica. Per descomptat, les polítiques d'asil de l'estat, que depenen de la política nacional, també tenen un paper fonamental en la decisió (Naïr, 2016:22).

La política fronterera de la Unió Europea: una mirada enrere

Un dels primers passos cap a les restriccions frontereres que va donar la Unió Europea com a institució va ser l'adopció de l'Acta Única, l'any 1986. En aquest document es va especificar una diferenciació entre ciutadans europeus "comunitaris" i els "no comunitaris". Amb aquest pacte, milers d'immigrants procedents dels països no inclosos en aquest concepte i que havien contribuït a la reconstrucció econòmica d'Europa des de la Segona Guerra Mundial va quedar, de cop, semànticament expulsats de la Unió (Naïr, 2016:41).

4 anys més tard, el 1990, van acabar de signar-se els Acords de Schengen, que van ser integrats als tractats europeus. Aquests acords incloïen entre d'altres mesures, el limitar l'accés al mercat de treball europeu a les persones comunitàries. Establir fronteres europees amb els països no comunitaris controlades pels països fronterers. Reduir dràsticament l'entrada legal dels no comunitaris i tancar els demandants de treball en

campes o centres de retenció, a l'espera de la seva expulsió, o per contra, de la seva acceptació en cas de necessitat. Els Acords de Schengen van complir els seus objectius durant 20 anys, és a dir: van aconseguir limitar la lliure circulació de persones i contenir la misèria fora de les fronteres europees (Naïr, 2016:41-42).

Aquestes mesures van desembocar en una progressiva incapacitat de la Unió Europea per diferenciar entre la immigració laboral i les demandes d'asil dels refugiats (Naïr, 2016:42).

L'any 1999, la Unió Europea va decidir blindar encara més les fronteres. Va continuar externalitzant la gestió de la demanda migratòria, creant nous camps de retenció en els països costaners i limítrofs i pagant a les seves autoritats per a que fessin la feina de contenir l'entrada d'immigrants ben lluny de la mirada dels països del centre de l'Europa democràtica (Naïr, 2016:42).

El 4 de juny de 2004, la Comunicació de la Comissió sobre l'entrada organitzada a la UE de persones necessitades de protecció a les regions d'origen, reitera la intenció de la Unió Europea de regular l'afluència de refugiats cap a Europa, incrementant la capacitat d'acollida dels països de trànsit i encarregant-los de tramitar les sol·licituds d'asil. Aquesta línia d'actuació es justifica per la necessitat de proporcionar més ràpidament la protecció internacional als refugiats i evitar així un perillós trajecte fins a les portes d'Europa. En aquest moment es parla de l'entrada controlada de refugiats a la UE i de programes de redistribució i protecció de refugiats a les regions d'origen (Naïr, 2016:53).

En aquest moment a Alemanya, Ucraïna, França i els països mediterrani es construeixen grans centres d'acollida per, en teoria, facilitar els tràmits de les sol·licituds i abaratir els costos. Però nombroses ONG han denunciat sistemàticament el maltractament que reben els immigrants en aquests centres i com són detinguts a la força i expulsats de tornada als seus països d'origen, procediments, tots dos, terminantment prohibits pel dret internacional (Naïr, 2016:54).

Anàlisi conflicte 1				
Actor implicat	Quin problema veu?	Què fa al respecte?	Què proposa?	Com ho legitima?
Refugiats	A Al seu país els maten. No els deixen entrar a Europa. Viuen en la pobresa.	B Fugen cap a Europa buscant refugi i acollida.	C Que els deixin passar.	D Fugen de la guerra. No tenen cap altra opció. Només busquen una vida millor. No és una solució ni a llarg termini ni a definitiva.

Explicació analítica i crítica A

En el cas de Síria, una guerra civil que va començar l'any 2011 i que ha produït ja 250.000 morts i ha deixat sense casa a 10 milions de persones. Per la seva banda, Afganistan porta 35 anys patint diferents conflictes. Un altre cas molt significatiu és el d'Iraq, que ha perdut part del seu territori i el nord del qual és controlat per Daesh. La República Democràtica del Congo acumula 20 anys en situació de crisi humanitària, marcada per una llarga guerra civil i per una forta epidèmia de còlera. Des de Mali han sortit 137.500 refugiats des del conflicte bèl·lic del 2012. Juntament amb els malians, viatgen persones procedents de Nigèria que fugen de les matances executades pels grups terroristes islamistes Boko Haram i al Shabaab. A Eritrea pateixen una dictadura que executa diferents formes de violència sistemàtica. I a Somàlia la combinació entre la sequera, la fam i una guerra civil també empeny a la població a marxar del país (Nair, 2016:20-21).

L'informe *Miedo y vallas: los planteamientos de Europa para contener a las personas refugiadas*, elaborada per la prestigiosa organització Amnistia Internacional, demostra que els dirigents de la Unió Europea han intentar evitar l'entrada de refugiats al bloc polític més ric del món, construint tanques a les fronteres terrestres, desplegant cossos de protecció a les fronteres, invertint en tecnologia de vigilància i intentant que els països limítrofs actuïn com a barrera o tallafoc (Amnistia Internacional, 2015: 8).

Per ser més explícits, segons dades de la xarxa *Missing Migrants Project*, la Unió Europea només s'ha compromès a acollir a 160.000 refugiats en dos anys. Mentre que durant

l'any 2016, van arribar a Europa més de 580.000 persones a través del Mediterrani. A més, segons apunta el Huffington Post en la seva versió espanyola, entre Bulgària, Grècia, Hongria i Espanya s'han construït o reforçat 7 tanques per tal d'aturar el pas als refugiats. Això suposa al voltant d'uns 260 quilòmetres de cement i filferro. Una altra dada rellevant, en aquest cas presentada pel projecte *Migrant Files* diu que la Unió Europea s'ha gastat més de 13.000 milions d'euros en controlar les fronteres des de l'any 2000. A més, segons aquest mateix estudi, en aquest període el tràfic de persones ha generat uns beneficis de 15.700 milions d'euros.

Aquestes dades estadístiques il·lustren perfectament quin és el panorama que es troben els refugiats quan arriben o es plantegen arribar a les portes de la Unió Europea.

Segons dades de la ONU, 27 dels 48 països designats com els més pobres del món estan a l'Àfrica. A més, al Pakistan el 21% de la població viu amb menys d'1,25 dòlars al dia, en un país amb 200 milions d'habitants (Naïr, 2016:18/21).

D'altra banda, un informe del Banc Mundial revela que el 2012, el 77,8% de les persones en situació de pobresa extrema vivien o a l'Àsia meridional (309 milions) o l'Àfrica subsahariana (388,7 milions).

Per tant, els refugiats que intenten arribar a la Unió Europea provenen majoritàriament de països amb un índex de pobresa molt elevat.

Explicació analítica i crítica B

Els diferents conflictes han ocasionat fileres de persones travessant el mar, regions i països sencers amb l'objectiu d'arribar a Europa per demanar ajuda i acollida (Naïr, 2016:62).

Explicació analítica i crítica C

Aquesta proposició està basada en diversos reportatges que han publicat grans mitjans de comunicació espanyols i que han estat elaborats per periodistes que s'han desplaçat cap a camps de refugiats. Aquests reportatges tenen la voluntat de copsar l'opinió dels refugiats que fugen dels seus països per buscar una nova vida a Europa.

S'han utilitzat aquestes peces periodístiques per a formular aquesta proposició perquè no és possible trobar cap organització formada per refugiats que expressi la voluntat d'aquests.

El primer és un reportatge que firma Remei Calabuig des d'Idomeni per al diari Ara i que el rotatiu va publicar el passat 05/03/2016. En aquesta peça es recullen les impressions de diferents refugiats que volen entrar a la Unió Europea. Un d'ells és el Mohammed, un jove sirià, que explica que el seu principal objectiu és entrar en territori de la Unió: "l'únic que vull és passar la frontera cap a Macedònia, després ja ho veurem". El mateix article explica com en el camp d'Idomeni es produeixen diàriament manifestacions de refugiats que clamen contra l'obertura de les fronteres.

D'altra banda, l'article de l'Agència EFE publicat el passat 12/11/2016 sobre les manifestacions de refugiats a Belgrad també capta la seva voluntat de que obrin les fronteres i els deixin passar. La notícia recull crits a la manifestació com "Us ho preguem: obriu les fronteres", "prou tanques" o "stop guerra". A més, la peça va acompanyada de diferents fotografies de pancartes amb missatges d'aquest tipus.

Explicació analítica i crítica D

De la mateixa manera que en la proposició anterior, aquesta també està basada en diversos reportatges que han publicat grans mitjans de comunicació espanyols i que han estat elaborats per periodistes que s'han desplaçat cap a camps de refugiats. S'han utilitzat aquestes peces periodístiques per a formular aquesta proposició perquè no és possible trobar cap organització formada per refugiats que expressi la voluntat d'aquests.

El primer reportatge el firma Javier Triana des de Idomeni per a El Periódico. En aquesta peça, publicada l'11/03/2016, Triana recull les impressions de l'Alí, un jove de 21 anys que prové de Síria. Alí explica que "busca una vida millor". El reportatge també reproduïx les impressions de la Namiah, una dona siriana embarassada. Namiah afirma que la seva vida a Síria abans de la guerra no estava gens malament, però que ara viure-hi "és impossible".

Per la seva banda, el reportatge titulat *Queremos ir a Europa* que firma per al diari El Mundo la periodista Rosa Meneses des de Líban dona veu a diferents persones

desplaçades per la guerra. Aquesta peça va ser publicada el 13/03/2015. El missatge més significatiu que trasllada aquest reportatge és el que emet una refugiada libanesa anomenada Salama Faraj al Jodr, que afirma rotundament que “vol marxar d’aquí” (referint-se al Líban) per culpa de la guerra i de les nefastes condicions de vida que aquesta provoca.

També es pot agafar com a exemple l’entrevista a Sami Shihadeh, refugiats sirià, que va publicar La Vanguardia el 14/10/2015. En la peça, Shihadeh explica que va fugir d’una situació de violència extrema i afirma literalment que es trobava en una situació de que “o matava o el mataven”.

Tots els refugiats i refugiades que expressen les seves opinions o expliquen les seves vivències en les peces consultades, tenen un element en comú: tenen la intenció de tornar als seus països d’origen quan la situació millori, i els conflictes acabin. Per tant, no conceben la seva estada a Europa com una solució a llarg termini o definitiva.

Cal destacar que tot i la magnitud del conflicte i els múltiples debats que s’han generat tant en les institucions, com en els mitjans sobre el conflicte dels refugiats. En cap cas s’ha escoltat ni tingut en compte les demandes ni les opinions de les persones refugiades. Que han quedat apartades sense capacitat de generar un discurs propi.

Anàlisi Conflicte 1				
Actor implicat	Quin problema veu?	Què fa al respecte?	Què proposa?	Com ho legitima?
Unió Europea	E Massa persones sol·liciten asil. Les fronteres estan desbordades.	F Tanca fronteres. Dificulta l’entrada. Posa traves burocràtiques i físiques a l’entrada.	G Quotes per repartir-se els refugiats.	H Invasió d’immigrants. Discurs de la por No hi ha prou recursos econòmics per a rebre els refugiats. Evitar efecte crida. Evitar ajudar màfies.

Explicació analítica i crítica E:

Des de l'inici del conflicte dels refugiats, els representants de la Unió Europea han mostrat la seva disconformitat amb el nombre de persones que ha demanat entrar al territori de la Unió.

El president del Consell Europeu, Donald Tusk, va advertir als immigrants "que no es llancessin al mar per venir a Europa" ja que, segons ell, no els hi "serviria per res".

Per exemple, el primer ministre francès Manel Valls declarava el 22 de gener de 2016 que "No és possible acceptar més refugiats". I afegia: "Si Europa no és capaç de defensar les seves fronteres, la pròpia idea d'Europa estarà en qüestió".

Un altre primer ministre, en aquest cas el britànic James Cameron, va referir-se com a "plaga d'immigrants" a les persones que intentaven creuar des de França cap al Regne Unit a través de l'Eurotunnel de Calais. I no només això, en una altra ocasió el mateix Cameron va titllar els refugiats com a un "feix d'immigrants que volien entrar a la Gran Bretanya".

Per la seva banda, el president de la República Txeca, Milos Zeman, afirmava que "estic convençut que ens enfrontem a una invasió organitzada i no a un moviment espontani de refugiats"⁴.

La Unió Europea va acordar el setembre de 2015 l'acollida de 160.000 persones refugiades (en dos terminis, el primer de 40.000 persones i els segon de 120.000). Que suposarien un 0,11% del total de la població europea. Un any després, el setembre de 2016 només s'havien repartit el 3,5% d'aquests refugiats promesos. En total 5.651 persones reubicades, mentre la resta continuaven retingudes en camps. Unes xifres que són ridícules si tenim en compte que el 2015 van demanar asil 700.000 persones, mentre que 1.008.616 persones van arribar a Europa pel Mediterrani. A més, cada any arriben legalment a Europa una mitjana d'1,5 milions de persones. Per tant, la justificació de que les fronteres estan desbordades i de que no és possible acollir més persones és totalment fal·laç.

⁴ Declaracions extretes de l'article titulat "*Es una invasión*": los ataques de los líderes europeos a los refugiados que va firmar María Crespo per al diari El Mundo.

Seguint amb les estadístiques, i per aportar una perspectiva més àmplia, al 2014 hi havia 19,5 milions de persones refugiades al món. D'aquestes l'11% van ser acollides per Turquia, el 10,5% pel Pakistan, el 8% pel Líban, el 6,8% per l'Iran, el 4,6% per Etiòpia i el 4,5% per Jordània. Tot països amb un PIB per càpita inferior als 5.000 dòlars. Tot països en vies de desenvolupament (Nair, 2016: 88-89).

Explicació analítica i crítica F

A partir de 2014, arran del gran augment de sol·licituds d'asil que provocava la guerra civil a Síria, la Unió Europea va començar a lluitar, gairebé militarment contra els refugiats i la immigració il·legal. Al febrer de 2015 es van començar a fer batudes al Marroc contra migrants, refugiats i sol·licitants d'asil que encara no havien rebut resposta a la seva petició. Durant aquell primer mes, fins a 1200 persones van ser detingudes i desplaçades cap a camps de retenció on van ser retingudes durant un mes. Oficialment es tractava d'una operació per a alliberar-los del tràfic de persones (Nair, 2016:55).

El 13 de maig de 2015 la Comissió Europea va presentar la "Nova Agenda Europea sobre Immigració". Els eixos d'aquest pla eren dos: per una banda donar resposta a la preocupació de la ciutadania i l'opinió pública europees davant la pèrdua de vides humanes en el Mediterrani. Per a això es reconeix la necessitat de disposar de mitjans de salvament i rescat per a evitar aquestes tragèdies (De Lucas, 2016: 115-116).

El segon eix consistia en plantejar una resposta basada en la solidaritat de tots els estats membres i oferir solucions en la gestió dels fluxos migratoris que arriben a la Unió Europea a través del Mediterrani. En aquest sentit, la Comissió estableix com a prioritat la creació d'un sistema comú d'asil (De Lucas, 2016: 116).

En el marc de la "Nova Agenda Europea sobre Immigració", la Comissió assenyala la necessitat de posar en marxa quatre línies d'actuació, precedides per un pla d'acció immediata per, en teoria, a assegurar el primer objectiu del salvament de vides humanes (De Lucas, 2016:117).

En aquest sentit, a principis del mes d'octubre del 2013, immediatament després de que es produís la tragèdia de Lampedusa, on van perdre la vida més de 600 persones, el govern del primer ministre italià Enrico Letta havia impulsat l'operació Mare Nostrum. Aquesta missió era una maniobra de salvament i assistència va durar poc més d'un any

(del 18 d'octubre de 2013 fins el 31 d'octubre de 2014) i va resultar un èxit: casi 100.000 persones immigrants van ser rescatades, 499 cossos recuperats (dels més de 1.800 desapareguts) i 728 traficants detinguts. L'executiu italià havia fet servir tots els recursos que tenia disponibles, invertint 114 milions d'euros carregats al Ministeri de Defensa, i utilitzant embarcacions de l'Armada, avions de les forces aèries, personal de la Creu Roja i voluntaris. Per impulsar aquesta operació, el govern italià s'havia convertit en objecte de moltes crítiques per part d'estats de la Unió Europea. Per exemple, el Regne Unit va acusar l'operació Mare Nostrum d'exercir un efecte crida a la immigració. Per això, i després de moltes pressions, el següent primer ministre italià, Matteo Renzi, va decidir liquidar la missió.

Com a apunt, el divendres 24 de febrer del 2017, Enrico Letta, en una conferència a Brussel·les afirmava que desmuntar l'operació Mare Nostrum "va ser un error", al·legant que servia per "salvar persones" i alhora "combatre als traficants". A més, l'ex-primer ministre italià explicava que la missió no va provocar cap efecte crida ja que "quan estava en marxa es van interrompre els fluxos migratoris i des de la seva finalització han augmentat considerablement"⁵.

Ja aplicant la "Nova Agenda Europea sobre Immigració" l'operació Mare Nostrum va ser substituïda per l'operació Tritó, coordinada en aquest cas per l'agència Frontex. Aquest operatiu tenia una dotació pressupostària molt inferior a l'anterior (menys de 3 milions d'euros al mes) i una radi d'acció molt limitat. A més, estava més destinada a capturar traficants que a fer labors de salvament de persones a alta mar. La missió Tritó, juntament amb la missió Sofia han permès rescatar prop més de 200.000 persones. I és que en realitat, tant l'operació Tritó, com l'operació Sofia eren missions de vigilància i control fronterer i no pas de salvament (De Lucas, 2016: 117).

Per tant, en el fons, el pla d'acció immediata també va consistir en reforçar el Frontex, l'Agència Europea per a la Gestió de la Cooperació Operativa a les Fronteres Exteriors dels Estats membres de la Unió Europea. Aquesta institució externalitzada de la Unió Europea va reforçar la força policial marítima que treballa per a aturar els immigrants a

⁵ Declaracions realitzades en un Think Tank realitzat al European Policy Center de Brussel·les el 24 de febrer de 2017 i recollides en l'article *De 'Mare Nostrum' a Operacion Sofia: estas han sido las misiones de la UE en el Mediterráneo*, firmat per Sílvia Martínez per a El Periódico.

alta mar. El Frontex ha crescut molt en l'última dècada, augmentant considerablement el seu pressupost (Naïr, 2016:57).

Deixant clar des del principi que el conflicte dels refugiats en el Mar Mediterrani no es soluciona a partir d'operatius de salvament a alta mar. La reducció dels fons destinats per a aquestes missions, sense que aquests siguin destinats a altres accions per mitigar o intentar resoldre la crisi, és una mostra més del tarannà de la Unió Europea respecte a la gestió del conflicte. La institució prefereix assegurar-se la no entrada de persones en el seu territori, amb les operacions Tritó i Sofia, que garantir la vida d'aquestes persones. A més, de cara a la ciutadania ven aquestes missions com a operacions de salvament i de lluita contra el tràfic de persones, quan en realitat estan més centrades en aturar la immigració il·legal.

El pla d'acció immediata de la "Nova Agenda Europea sobre Immigració" també va comportar que el desembre de 2015 es construís un cordó sanitari als Balcans. Països limítrofs d'Europa com Romania, Bulgària i Croàcia van reforçar la seva estructura de camps de retenció per a immigrants. Segons diverses organitzacions humanitàries, entre les quals es troba la *Red Migreurop*, aquests camps dels Balcans retenen a les persones en condicions inhumanes i s'hi practiquen detencions il·legals i prolongades (Naïr, 2016:55-56).

Amb aquestes polítiques queda demostrada la poca intenció de la Unió Europea per afavorir la cooperació i col·laboració amb les persones refugiades. Queda palès que l'única voluntat de les institucions és externalitzar el problema i mantenir-lo el més allunyat de les fronteres dels països dirigent i rics del centre d'Europa possible. Per això fan als països fronterers en general, i sobretot als països de l'est, responsables de fer-se càrrec de la crisi. I els països de l'est, que tenen un gran interès en poder-se incorporar a la Unió Europea en els propers anys, es guanyen el favor d'aquests països dirigents fent d'alguna manera la "feina bruta" d'exercir de tallafoc dissuasiu.

Com dèiem, la nova "Nova Agenda Europea sobre Immigració" que va presentar la Comissió Europea l'any 2015 consisteix en quatre pilars fonamentals.

1. La lluita contra les xarxes delictives de traficants de persones. Juntament amb la creació d'un manual per a harmonitzar les pràctiques de retorn de persones que

impliqui una major implicació del Frontex en aquestes operacions (De Lucas, 2016: 119).

2. Finançament d'iniciatives per a reforçar la capacitat dels països del nord de l'Àfrica per a intervenir i salvar la vida dels migrants en perill. A més de plantejar un debat sobre la creació d'un Sistema Europeu de Guàrdies de Frontera i el reforç del paper del Frontex (De Lucas, 2016: 119).
3. L'aplicació del Sistema Europeu Comú d'Asil mitjançant la creació d'un mecanisme de control i avaluació de la situació. A més, es subratlla la necessitat d'establir mesures contra l'abús del sistema d'asil (De Lucas, 2016: 120).
4. L'impuls d'una nova política d'immigració legal (De Lucas, 2016: 120).

Aquesta nova Agenda va provocar ràpidament el recel de molts dels estats membres que es resistien a renunciar a la sobirania nacional en matèria d'immigració, i fins i tot a acceptar un principi de solidaritat (De Lucas, 2016: 120).

On es van mostrar més reticències de manera immediata va ser en les noves orientacions sobre la creació d'un Sistema Europeu Comú d'Asil. En aquest aspecte, les quotes per a repartir entre els estats membre el nombre de refugiats, sobre la base del principi de solidaritat, van centrar la polèmica. La Comissió va calcular les quotes a partir de quatre criteris: el PIB (40%), la població (40%) la taxa d'atur (10%) i la mitjana de peticions d'asil tramitades i refugiats reubicats entre 2010-2014 (10%). El Regne Unit, França, Hongria, Espanya, Alemanya, Polònia, Bulgària i els països bàltics van ser alguns dels països més discrepants amb aquest sistema (De Lucas, 2016: 122).

En sintonia amb aquesta nova Agenda, la cimera del 15 d'octubre de 2015 entre Caps d'Estats i de Govern europeus va significar la prova definitiva que la política migratòria i d'asil s'ha convertit en prioritat de la política exterior comú, però amb un accent important: es tracta d'una qüestió de seguretat, una condició per a poder mantenir l'espai interior lliure de circulació (De Lucas, 2016: 132).

Aquest fet va quedar demostrat en la cimera de La Valleta, celebrada entre l'11 i el 12 de novembre de 2015 on la Unió Europea va negociar amb els representants de la Unió Africana i en la que es va concretar una ajuda econòmica de 1800 milions d'euros a canvi de que es duguessin a terme feines d'externalització de les fronteres. És a dir, els estats

africans d'origen o trànsit de desplaçaments migratoris van comprometre's a limitar la llibertat dels seus propis ciutadans a marxar cap a Europa. En altres paraules, restringir drets a canvi de diners (De Lucas, 2016: 132).

En aquesta línia, el 29 de novembre de 2015 es va fer oficial l'acord entre la UE i Turquia per a externalitzar les fronteres de la Unió a canvi d'un estatus privilegiat (De Lucas, 2016: 133).

Aquest pacte planteja que tots els migrants il·legals que passin de Turquia a les illes gregues a partir del 20 de març de 2016 seran retornats a Turquia. Per cada persona siriana retornada a Turquia des de les illes gregues, es ressituarà una persona siriana procedent de Turquia a la Unió Europea. Per qualsevol necessitat addicional de reubicació, més enllà de les 18.000 places existents, s'abordarà a través d'un acord voluntari amb cada estat fins arribar a un límit màxim de 54.000 persones més (Naïr, 2016: 99-100).

L'acord, a més, estableix que Turquia haurà de prendre totes les mesures necessàries per a evitar que s'estableixin noves rutes marítimes o terrestres de migració il·legal des dels seu territori cap a la Unió Europea. És a dir, actuarà com a "policia fronterera" per la Unió a canvi de diners (Naïr, 2016: 100).

Aquestes mesures posen de manifest la hipocresia de la Unió Europea, que per una banda afirma que té com a una de les seves prioritats el salvament i el rescat de persones, però en realitat, fa tot el possible per a restringir l'entrada d'aquestes. Que afirma que vol lluitar contra les màfies de tràfic de persones, però que alhora empeny als migrants a recórrer a aquestes per a poder entrar a Europa. Una doble moral que costa cada dia vides humanes.

Deixant de banda els debats morals, restringint l'entrada de persones refugiades la Unió Europea viola sistemàticament el dret internacional. Ja que com recollia anteriorment: els estats estan obligats pel dret internacional a admetre refugiats, o com a mínim, a no enviar-los de tornada als països dels quals fugen. A més, intentar impedir que arribin refugiats a les fronteres també està terminantment prohibit.

Per si això no fos poc el pacte amb Turquia implica col·laborar amb un règim teocràtic i de marcat caire dictatorial, que promulga actuacions contra les persones refugiades que

intenten accedir cap al territori de la Unió que no respecten els drets humans. Per tant, està clar que la UE paga l'estat turc per a que aquest li faci la feina bruta. I el país governat per Recep Tayyip Erdoğan utilitza aquesta força de manera brutal i sense contemplacions, mentre alhora es guanya el favor econòmic i polític dels estats dirigents de la Unió.

Explicació analítica i crítica F

Com explicàvem abans, el punt estrella de la nova Agenda Europea sobre Immigració és la creació d'un Sistema Europeu Comú d'Asil. Les quotes per a repartir entre els estats membre el nombre de refugiats, sobre la base del principi de solidaritat, van centrar les principals disputes entre els diferents estats de la Unió. Finalment, la Comissió va acordar calcular les quotes a partir de quatre criteris: el PIB (40%), la població (40%) la taxa d'atur (10%) i la mitjana de peticions d'asil tramitades i refugiats reubicats entre 2010-2014 (10%) (De Lucas, 2016: 122).

Segons aquestes quotes, els tres membres de la Unió que rebrien més refugiats serien: Alemanya, França, i Itàlia. En aquest sentit, la Unió Europea va acordar el setembre de 2015 l'acollida de 160.000 persones refugiades (en dos terminis, el primer de 40.000 persones i els segon de 120.000) provinents dels camps de Grècia i Itàlia. El Regne Unit, Hongria, Espanya, Polònia, Bulgària, els països bàltics, i les mateixes França i Alemanya van queixar-se obertament d'aquest sistema de repartiment (De Lucas, 2016: 122).

Segons va publicar el diari El País, a dia 7 de febrer del 2017, és a dir, gairebé un any i mig després de l'acord, els estats membres de la Unió només havien acollit un 7% de les 160.000 persones anunciades. En total 11.966 persones.

Aquesta dada demostra una vegada més que, en realitat, la voluntat de la Unió Europea, i en conseqüència, dels seus estats membres no és acollir. L'acord subscrits per la Unió ja era un acord de mínims, que no cobria en cap cas les necessitats d'acollida que el flux de migrants existent requereix, i de fet, impulsava un sistema de control i restrictiu de la immigració. Però és que, a l'hora de la veritat, la Unió Europea no està sent capaç ni de complir aquest pacte. Per tant, el sistema de quotes acordat no és més que una mesura de maquillatge polític, a més un maquillatge insuficient perquè en cap cas satisfà les necessitats existents, que té com a objectiu tapar o com a mínim dissimular la

veritable política de la Unió respecte les persones refugiades que no és altra que la de l'expulsió, els camps de retenció i el pacte amb Turquia.

Explicació analítica i crítica G

Els dirigents de la Unió Europea i dels diferents estats membres s'han esforçat per presentar el territori europeu com una fortalesa que està sent assetjada per una perillosa invasió estrangera. I als governants com uns herois arriscats que ens defensen contra un perill mortal: les allaus d'immigrants i refugiats, que representen una amenaça per a l'estabilitat de la Unió Europea, i per al manteniment del nostre benestar, la nostra manera de viure i els nostres valors (De Lucas, 2016: 110).

Aquesta idea és absolutament falsa si es compara amb el pes que suporten els països limítrofs i, d'altra banda, el problema no existiria en el número de demandes, sinó en la correcta distribució d'aquestes (De Lucas, 2016: 93).

Aquest discurs ve acompanyat pel discurs de la por i l'odi. En aquest cas, aquest missatge es propaga d'una manera molt més sibil·lina, a través de rumors, mitges veritats, discursos tramposos i imatges impactants de violència que publiquen els mitjans de comunicació, o directament circulen per les xarxes socials. Per això que la paraula <<immigrant>>, es col·loqui al mateix nivell que <<inseguretat>>, <<il·legalitat>> o <<tràfic de drogues>> (Naïr, 2016:135).

Aquest rebuig sistematitzat cap els immigrants utilitza dues estratègies retòriques. El racisme social i el menysteniment cultural. El primer està focalitzat sobre les persones sense recursos ni qualificació. La classe treballadora més pobre. En contra d'ells, es diu de tot. Aquest racisme social origina el menysteniment cultural, que consisteix en la reducció de les costums i els valors d'aquesta classe treballadora pobre i que condueix a la exclusió i marginació. El racisme social crea menysteniment cultural i viceversa. És el bucle de l'odi. I en aquest cas està destinat especialment contra el col·lectiu dels refugiats (Naïr, 2016:135-136).

En moltes ocasions, la Unió Europea també assenyala l'economia com una dels motius pels quals no pot acollir persones refugiades. Aquest argument es sosté sobre la falsa creença de que els sistemes de serveis socials dels diferents països europeus no estan preparats per oferir el seu servei a persones nouvingudes per falta de finançament i

recursos. Aquest argument és fals perquè la pròpia acollida en aquest cas de refugiats, també faria que augmentés la quantitat de persones que contribuïssin amb els seus impostos al finançament i manteniment d'aquestes prestacions socials.

A més, els estudis demogràfics mostren com en els últims anys la població europea tendeix a envellir. I aquesta tendència anirà en augment amb el pas dels anys. Per tant l'entrada de noves persones que s'incorporin al teixit productiu dels diferents estats i contribueixin a finançar aquest estat social europeu esdevindrà indispensable si es vol aconseguir sufragar els costos de les pensions i altres serveis socials de tota la població.

Finalment, el propi argument econòmic cau per si sol quan la Unió Europea porta gastats més de 13.000 milions d'euros en controlar les fronteres des de l'any 2000, com mencionàvem abans segons dades del projecte *Migrant Files*.

Respecte al conegut com a <<efecte crida>>, segons el Frontex: L'any 2014, sense quotes de refugiats i sense cap operació de salvament en alta mar en marxa, les arribades irregular van créixer moltíssim. De fet, un cop eliminada la operació de salvament marítim *Mare Nostrum*, que havia estat durament criticat pels estats europeus pel provocar un <<efecte crida>> es va registrar un fort pic d'arribades. D'aquesta manera queda demostrat que el mite de <<l'efecte crida>> és això, només un fals mite. Segons l'ACNUR, "l'efecte crida no existeix, existeix l'efecte empenta: la guerra, la persecució i la mort"⁶.

Finalment, és un error identificar la lluita contra les xarxes de traficants de persones amb la lluita contra la immigració irregular i la reducció d'aquesta. Les xarxes de tràfic de persones són extremadament fluides i s'adapten amb molta facilitat als canvis en els instruments de les polítiques europees d'immigració i asil (De Lucas, 2016: 57).

Resulta evident que les màfies no són cap de les causes d'aquest desastre, sinó que només aprofiten l'ocasió per a lucrar-se, exercint com a intermediaris. Està clar que existeixen, però en els vaixells de la mort no hi van només víctimes del tràfic, també hi

⁶ Declaracions extretes de l'article que firma Gabriela Sánchez per a eldiario.es, titulat: *No existe el efecto llamada, sino el efecto empuje: la guerra, la persecución, la muerte*. Publicat el 19/06/2015.

van refugiats i immigrants que fugen de la guerra i tot i ser conscient del gran risc que corren, paguen grans quantitats de diners per afrontar el perill (De Lucas, 2016: 92).

Anàlisi Conflict 1				
Actor implicat	Quin problema veu?	Què fa al respecte?	Què proposa?	Com ho legitima?
ONG	I Les persones refugiades s'ofeguen al mar	J Van a salvar-los. Denunciar la situació.	K Que la ciutadania prengui partit. Que les institucions intervinguin.	L Són vides humanes. Si no ho fem nosaltres no ho farà ningú. L'asil és un dret humà reconegut.

Explicació analítica i crítica I

Les organitzacions no governamentals (ONG) són organitzacions privades, que no depenen de cap govern o organisme internacional. No tenen ànim de lucre i s'encarreguen de tasques de defensa de drets o protecció social. Aquest tipus d'entitats sempre s'havien agrupat en tres federacions de diferents àmbits: desenvolupament, pau i drets humans. Però en l'actualitat totes s'uneixen sota el mateix paraigües de la recerca de la justícia global.

Davant de la inacció institucional davant les morts de persones refugiades a la riba del Mediterrani, han estat moltíssimes les ONG que han començat campanyes en favor dels refugiats des dels seus diferents àmbits.

En el nostre cas, la ONG Proactiva Open Arms, per exemple, es presenta en el seu lloc web com una "organització de Badalona que té com a principal missió salvar del mar als refugiats que arriben a Europa fugint dels conflictes bèl·lics, persecució o pobresa". És a dir, la seva raó de ser és treballar per aturar aquesta tragèdia a alta mar.

I és que segons les dades del grup de recerca *Missing Migrants* en el que portem de 2017 han mort o estan desaparegudes 1933 persones en el Mar Mediterrani. I segons

aquesta mateixa font, 21.345 persones han perdut la vida ofegades en el Mediterrani des de l'any 2014.

Davant de la magnitud del conflicte i de les seves conseqüències han estat moltes les ONG que han impulsat projectes i campanyes en favor dels refugiats. Alguns exemples són Amnistia Internacional, Oxfam Intermón, Metges sense fronteres, Pallassos sense fronteres, Stop Mare Mortum, i un llarg etcètera.

Explicació analítica i crítica J

Segons un article publicat al lloc web de l'ACNUR, l'Agència de l'ONU per als refugiats, les ONG acostumen a tenir una doble via d'actuació. La primera és la tasca sobre el terreny. Cadascuna en funció de les seves especificitats. Per exemple, en el cas de Proactiva Open Arms la seva tasca consisteix en embarcar-se en el Mediterrani i salvar persones refugiades que naufraguen a alta mar.

La segona és sempre una feina de denúncia i conscienciació. Com en el cas anterior, cada ONG és un món a l'hora d'emetre el seu discurs d'alerta sobre un problema o un conflicte. En l'actualitat, les vies més habituals són campanyes de màrqueting en línia a través de les xarxes socials, que poden incorporar l'edició de vídeos impactants, donar entrevistes als mitjans, conferències, etc.

Aquestes campanyes de denúncia i conscienciació, sovint venen lligades a crides per a la recaptació de fons que les pròpies organitzacions després utilitzen per a intentar lluitar contra les injustícies o les tragèdies que denuncien.

En el cas del conflicte dels refugiats, per exemple, a part de la ja mencionada Proactiva Open Arms, també hi actua l'ONG SOS Remar Solidaridad, que és una organització espanyola que treballa en diferents camps de refugiats repartint menjar i construint carpes per a que les famílies desplaçades hi puguin dormir sense passar fred. Aquesta tasca, la combina amb la seva labor de denúncia a les xarxes socials.

Un altre exemple, en aquest cas més internacional, és el de Save the Children. Aquesta ONG realitza tasques d'ajuda als refugiats en diferents països. A Itàlia treballen en els centres d'acollida proporcionant dutxes, roba, menjar, assistència mèdica i psicològica i assessorament jurídic a les famílies. A Grècia la seva tasca es centra en els nens. Actuen

tant a Atenes com a les illes de Lesbos, Kos i Chios. També estan present a Alemanya on treballen amb els nens dels camps d'acollida, assegurant-se de que reben la quantitat suficient de menjar i els seus drets són respectats.

També assisteixen a nens refugiats en altres escenaris com Macedònia i Sèrbia. Com especifiquen en el seu lloc web porten "treballant amb els refugiats sirians des de l'inici del conflicte fa més de 4 anys tant dins el país com en els camps dels països limítrofs proporcionant aliment, educació, refugi i protecció als nens i les seves famílies".

Altres exemples més locals poden ser l'organització STOP Mare Mortum. Aquesta organització es centra en la sensibilització i en la incidència sobre la política per a promoure un canvi de paradigma en les polítiques migratòries. Entre les seves activitats més destacades es troba la querrela judicial que han interposat contra l'estat espanyol per l'incompliment que està duent a terme de les quotes d'acollida de persones refugiades.

Explicació analítica i crítica K

Com ja s'apuntava anteriorment, una de les característiques comunes de les ONG és que demanen la implicació de la ciutadania en les seves causes. Ho acostumen a fer per dues vies diferents. La primera seria demanar donacions, és a dir, una implicació de caire econòmic. En aquest cas, l'ajuda es basa en finançar l'organització per a que aquesta sigui capaç d'executar les seves campanyes i intervingui contra el problema sobre el terreny.

La segona via d'implicació majoritària és la del voluntariat. Moltes ONG ofereixen la possibilitat de fer-te voluntari i entrar a formar part del seu equip per desenvolupar diverses tasques. Aquesta és una implicació directa amb la causa que defensa ja que un cop voluntari de l'ONG s'executen des de tasques de caire logístic, fins a treball de camp.

En el cas de Proactiva Open Arms, en el seu web oficial ofereixen la possibilitat d'implicar-se a través de tres vies. La primera els donatius. La segona, ajudant a propagar el seu discurs de denúncia i conscienciació sobre el conflicte de les persones refugiades, i la tercera enrolant-se a l'organització com a voluntari actiu de la mateixa.

D'altra banda, Save the Children ofereix la possibilitat de fer un donatiu, de fer-te soci i, també, d'implicar-te a través del voluntariat.

Una altra de les accions que proposen les ONG és la intervenció en el conflicte de les institucions públiques. És a dir, dels governs dels estats. Aquesta demanda la duen a terme a través de l'organització de manifestacions i actes, performances reivindicatives, campanyes de denúncia als mitjans o fins i tot per la via judicial, com demostra el cas de l'ONG catalana STOP Mare Mortum.

Explicació analítica i crítica L

El primer argument pel qual les ONG legitimen les seves actuacions és el fet de que les persones refugiades són persones com nosaltres. És a dir, són exactament el mateix que nosaltres i, per tant, tenen els mateixos drets que nosaltres. Aquesta afirmació antropològica és totalment certa i introdueix elements del marc transformador en el marc de les ONG.

Un altre dels motius que fan a les ONG actuar és la desemparança en que es troben les persones a les quals assisteixen, que en el nostre cas són les persones refugiades. Les ONG denuncien que cap institució pública o cap govern fa res per a solucionar o pal·liar els efectes d'una injustícia, un conflicte o una tragèdia. D'aquesta manera es legitima ella mateixa per a actuar com a substitutiu d'emergència d'aquests organismes.

Aquest argument té una rerefons benintencionat, de lluita contra les injustícies i de recerca d'una vida millor. Però en el fons no deixa de ser un argument que parteix d'una certa concepció paternalista sobre les persones que al parer d'aquestes organitzacions estan desemparades i necessiten ajuda. Aquesta complex de superioritat sobre les persones que estan en situacions d'extrem pobresa o que fugen de conflictes bèl·lics és una de les grans senyals d'identitat del model tradicional de les organitzacions de cooperació que s'especificaven unes pàgines abans. I al meu parer, no és l'adequat per afrontar qüestions com aquestes.

Un altre dels arguments que utilitzen les ONG per a legitimar les seves actuacions és el fet de que estan emparades pel dret internacional i la declaració dels drets humans. Per tant és un argument de caire legalista. En el cas del conflicte dels refugiats recorren a les resolucions de la Convenció de Ginebra de 1951, que especifiquen per exemple que

els estats estan obligats pel dret internacional a admetre refugiats, o com a mínim, a no enviar-los de tornada als països dels quals fugen. O que prohibeixen als estats castigar a aquelles persones que entren il·legalment a un altre país sol·licitant asil i si no se'ls vol concedir l'acollida, obliga a concedir-los un termini de temps "raonable" per a que puguin ser admesos en un altre país on és segur que no seran perseguits. En definitiva, estableixen els drets dels refugiats i els deures que tenen els estats amb aquestes persones (Dummet, 2001: 44-45).

Finalment, vull fer una reflexió sobre el paper de les ONG en el camp de la cooperació internacional i el desenvolupament. Sóc conscient de que fan una tasca molt valuosa, i que sovint cobreixen mancances que les institucions públiques deixen sense atendre. Ara bé, els estats s'aprofiten en gran mesura d'aquest tipus d'organitzacions. Amb això m'estic referint al fet de que utilitzen els fons públics programats per a cooperació i desenvolupament en finançar aquest tipus d'organitzacions i d'aquesta manera es renten les mans. És una manera que tenen també d'externalitzar aquesta qüestió. En aquest sentit, les ONG no hi tenen res a dir, ja que no deixa de ser una via important d'ingressos per a l'organització, tot i que existeixen casos d'ONG que es neguen a rebre fons públics. Aquesta instrumentalització que els estats duen a terme de les ONG hauria de ser motiu de reflexió col·lectiva. A més, és una mostra més del tarannà dels estats respecte a la cooperació i el desenvolupament internacional, que acostuma a ser més efectista i marcat per campanyes de màrqueting, que efectiu o de veritable treball per solucionar les desigualtats des de l'arrel i construir un ecosistema mundial més equitatiu i just.

Anàlisi Conflict 1				
Actor implicat	Quin problema veu?	Què fa al respecte?	Què proposa?	Com ho legitima?
Estat Espanyol	<p>M Hi ha persones refugiades que demanen acollida a Espanya.</p> <p>No vol deixar entrar a refugiats en el seu territori.</p>	<p>N Tanca fronteres.</p> <p>Dificulta l'entrada.</p> <p>Posa traves burocràtiques i físiques a l'entrada.</p>	<p>O Revisar els criteris de les quotes marcades per la UE</p> <p>Només acollir la quota de refugiats que li assigna la UE.</p>	<p>P Ja fan un gran esforç per contenir la immigració</p> <p>Espanya suporta una pressió migratòria molt forta.</p> <p>No són refugiats, són migrants econòmics.</p> <p>Discurs de la por</p>

Explicació analítica i crítica M

Espanya va rebre l'any 2016, unes 15.000 peticions d'asil de persones que van arribar, majoritàriament a través d'aeroports i bases frontereres (principalment Ceuta i Melilla), però també a través de pasteres. D'aquestes persones, només a 1.020 se li va concedir protecció internacional, a 220 va aconseguir ser considerades refugiades i 800 van rebre la protecció subsidiària, que a diferència que l'estatus de refugiat no és permanent, sinó que es revisa al cap de 5 anys.

Tot segons dades publicades per ELDiario.es. Aquest article també revela que l'any 2015, només es va concedir asil a 3 de cada 10 persones que el van sol·licitar. I que al 68,5% se li va denegar i donar un termini de 15 dies per a abandonar el país. Durant aquell anys l'estat va rebre un total de 13.000 sol·licituds. Pel que fa l'any 2014, Espanya va rebre 5.895 peticions.

Aquestes dades d'acollida tant minses demostren el nul interès de l'estat espanyol per acollir persones refugiades en el seu territori.

D'altra banda, Espanya també va subscriure (en condició d'estat membre de la Unió Europea) la Nova Agenda Europea sobre Immigració presentada per la Comissió Europea el 13 de maig de 2015. I, com a conseqüència, el seu sistema de quotes.

Segons aquestes quotes, a l'estat espanyol li toca acollir 16.439 refugiats abans de l'octubre d'aquest any. La majoria, 15.279 persones, han d'arribar a través del mecanisme de reubicació de persones refugiades des dels camps d'Itàlia i Grècia. La segona tongada, de 1.160 persones arribarà des dels camps del Líban i Turquia.

En aquests moments però, tot just a la meitat del procés, només han arribat a Espanya 1.292 persones, el que suposa menys del 8% del nombre total de persones refugiades. Amb aquestes xifres parlen per si soles i indiquen perfectament quina és la política d'acollida de refugiats per part de l'estat espanyol, que no només lluita per haver d'acollir el mínim nombre de refugiats possibles, sinó que a més incompleix (tot i que de moment només sigui parcialment) els pactes signats amb la resta d'estats membres.

Explicació analítica i crítica N

Per començar cal recordar que tradicionalment la política migratòria de l'estat espanyol ha estat de mà dura. De fet, la política de tanques i concertines duta a terme a Ceuta i Melilla serveix des de fa temps com a exemple positiu per als països de l'Est. És un fet que des de fa temps l'estat espanyol practica procediments il·legals com ara <<devolucions en calent>> i que tracta d'una manera poc respectuosa amb els drets humans als immigrants en els centres de detenció (Naïr, 2016:73).

Durant les darreres dècades Espanya ha jugat sempre el paper de guardià de la frontera amb Àfrica. En les darreres dècades el país ha adoptat diferents lleis relacionades amb la immigració. Una de les més conegudes és la primera Llei d'Asil, aprovada el 1984. Però des d'aquesta data, la llei esmentada només ha permès accedir a aquest procediment a 180.580 persones, mentre que Alemanya ho han fet 202.645 només l'any 2014 (Naïr, 2016:74).

Una altra mostra de la duresa de la política espanyola contra la immigració és que a l'abril de 2015 es va oposar frontalment davant la Unió Europea a modificar les bases de l'operació Tritó per a que a més d'una missió de vigilància, es dediqués al salvament de persones a alta mar (Naïr, 2016:74).

Però el punt culminant d'aquesta dura i restrictiva política d'immigració és l'aprovació de la Llei de Seguretat Ciutadana, l'abril de 2015. Aquesta llei incorpora la figura del "rebuig a la frontera" amb el qual el govern encobreix les devolucions al Marroc de persones detingudes a les tanques de Ceuta i Melilla. Les conegudes com a <<devolucions en calent>> (Naïr, 2016:74).

De fet, el juliol de 2015 l'ACNUR va "mostrar la seva preocupació" per les actuals condicions d'acollida de l'estat espanyol. Segons, l'agència de l'ONU ni la duració dels programes ni l'actual estat de les infraestructures dels serveis destinats a les persones refugiades compleixen les condicions mínimes per a donar una resposta adequada a les necessitats dels sol·licitants d'asil i refugiats a Espanya. A més, l'informe de l'ACNUR afirmava que l'estat espanyol està posant a moltes persones en situacions de risc i marginació (Naïr, 2016:75).

Com s'ha explicat en l'apartat anterior, des de l'inici del conflicte dels refugiats en el mar Mediterrani, el govern espanyol ha demostrat una clara oposició i ha utilitzat tots els subterfugis legals possibles per a evitar assumir les seves obligacions legals d'acollida. En aquest sentit, algunes ONG espanyoles especialitzades, com la Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat (CEAR) o l'ACCEM han denunciat que quan les peticions d'asil i l'arribada de refugiats es va multiplicar, a partir de l'any 2014, el govern espanyol va respondre retallant el termini d'acollida i atorgant cada cop menys pròrrogues d'ajuda, el que va suposar un gran augment de les expulsions de refugiats dels centres d'acollida (De Lucas, 2016: 125-126).

La política d'immigració de l'estat espanyol han estat i continuen sent un dels grans motius de vergonya de la democràcia espanyola. Darrera d'una legalitat dura i molt restrictiva, que no permet en cap cas l'entrada de persones sense documentació i empara pràctiques més que dubtoses, com les devolucions <<en calent>> o les concertines de les tanques de Ceuta i Melilla, s'hi amaga una realitat molt turbulenta. La gran opacitat dels governs en aquest sentit han aconseguit teixir una cortina de desconeixement i desconexió entre l'opinió pública i les pràctiques que es duen a terme a les fronteres. Aquestes, davant l'increment d'arribades de persones que fugen de la guerra encara s'han endurit més (arran de la Llei de Seguretat Ciutadana). Escàndols com el de les pilotes de goma al Tarajal, o el CIE de Barcelona són només un símptomes que posen de manifest la truculència i amoralitat d'un sistema que estableix un estat que es vanaglòria de ser un exemple de democràcia europea avançada.

Explicació analítica i crítica O

El govern d'Espanya, de la mà del seu antic Ministre d'Exteriors, José Manuel García-Margallo, va ser una de les principals veus opositores contra el sistema de quotes d'acollida que establia l'Agenda Europea sobre Immigració, que finalment va aprovar-se el mes de maig de l'any 2015.

Segons el parer de l'estat espanyol, el criteri bàsic a partir del qual s'haurien d'establir les quotes seria la taxa d'atur. El govern espanyol defensava que l'atur és el criteri més important per determinar la capacitat d'assimilació en condicions dignes d'immigrants en qualsevol país. Com va declarar el mateix ministre García-Margallo, "un país decent

que té una política decent ha de donar als immigrants que vénen un lloc de treball, habitatge, educació, sanitat i serveis socials si no volem crear guetos dins de les nostres fronteres”⁷. Un cop aprovades les quotes a les quals s’oposava, el ministre Margallo va titllar-les d’injustes i va proposar revisar-les.

Un cop implantat el sistema de quotes, el govern espanyol va anunciar que no les compliria. L’acord signat incloïa la creació de dues tongades d’acollida de refugiats. Una primera de 120.000 persones, i la segona de 40.000. D’aquesta primera xifra espanya va reduir-ne la quota que li tocava en 2.998 persones.

Finalment, i davant les pressions de la Comissió Europea, el govern espanyol va confirmar que acolliria en nombre de persones que marqués l’acord signat, però no va confirmar si aquest nombre seria l’acordat per Brussel·les o el reconegut pel mateix estat espanyol.

Explicació analítica i crítica P

Aquesta política restrictiva amb la immigració ha estat defensada i legitimada pel govern espanyol a través de diverses vies.

El primer argument que esgrimeix el govern espanyol és la suposada gran <<pressió migratòria>> que suporta l’estat al tractar-se d’un estat limítrof entre la Unió Europea i el continent Africà. Per exemple, la vicepresidenta primera del govern espanyol, Soraya Sáenz de Santamaría, manifestava el 31 d’agost del 2015 en plena campanya contra les quotes impulsades per la Comissió Europea que “Espanya fa un esforç molt gran”⁸ en l’acollida d’immigrants il·legals que arriben a les fronteres. En aquest sentit, el ministre d’exteriors, José Manuel García Margallo afirmava mesos abans que “Espanya ha fa un esforç de solidaritat i responsabilitat cada dia” referint-se a l’arribada d’immigrants a l’estret de Gibraltar per justificar la negativa de l’estat espanyol a l’obligatorietat i els criteris de formació de les quotes proposades per la Comissió. Segons Margallo les

⁷ Declaracions extretes de l’article que firma la periodista Esther Herrera per al diari Ara titulat *Espanya rebutja les quotes europees de refugiats*, publicat el 19/05/2015.

⁸ Declaracions extretes de l’article que signa Patrícia Ortega en el diari El País que es titula *El Gobierno se escuda en la “presión migratoria” para rechazar refugiados* publicat el 01/09/2015.

quotes són injustes perquè “no tenen en comptes l’esforç que s’ha fet en la integració d’immigrants anterior”⁹.

Però en realitat aquesta <<pressió migratòria>> no és res en comparació amb la resta d’Europa. L’any 2014 van arribar a la UE 219.000 persones només per mar. D’aquestes, 4.552 van fer-ho a l’estat espanyol. Pel que fa a l’arribada d’immigrants per via terrestre, Espanya va rebre 7.485 persones entre Ceuta i Melilla. En total l’any 2014, Espanya va rebre 12.037 persones immigrants sense papers en tot el seu territori. Aquestes quantitats es converteixen en minses si mirem quantes persones sense papers van arribar a la resta de països europeus el mateix any 2014. Per exemple, a Itàlia van fer-ho 170.000 persones, entre Grècia i Bulgària van sumar 50.000 persones i Hongria 22.000, segons dades del Frontex.

Si parlem de peticions d’asil, Espanya va batre el seu rècord fregant les 13.000 l’any 2015. Tot i això la xifra representa menys de l’1% de les recollides a tota la Unió Europea, que van ser més de 930.000, i està per sota de la d’altres països més petits i que no són limítrofs amb Àfrica.

A més, tal com s’ha explicat anteriorment la mateixa ACNUR ha arribat a manifestar la “seva preocupació” per les condicions i el tracte que reben els migrants que arriben al territori de l’estat. A més des de que a partir de l’any 2014 es van duplicar el número de demandants d’asil, el govern no ha augmentat els recursos per afavorir la seva integració. Per tant, com mostren aquestes dades, l’estat espanyol només fa els esforços justos i necessaris.

D’altra banda, el govern també ha estat intentant legitimar la seva posició a través de l’ús de certes trampes en el seu discurs. El que ha fet l’executiu presidit per Mariano Rajoy ha estat negar a les persones que arriben a Europa creuant el Mediterrani la condició de persones refugiades i manifestant que la majoria dels que arriben són “immigrants per raons econòmiques”.

Igual que en els casos anterior, aquí les dades de l’ACNUR tornen a contradir el govern espanyol. Les persones que arriben a Itàlia i Grècia de forma irregular provenen de Síria

⁹ Ibídem.

(33%), Eritrea (11%), Afganistan (10%) i Somàlia (9%). Aquestes nacionalitats es troben amunt en el la llista de les que més han sol·licitat asil des de l'any 2014 i es troben immersos en diversos conflictes armats que afecten greument a la població. Per tant, la negació del govern espanyol no és més que un insult a la intel·ligència.

Anàlisi 2: La situació actual dels refugiats en el Mar Mediterrani a través del documental Astral

Abans de començar aquesta anàlisi cal especificar que el documental en cap cas revela la identitat dels seus protagonistes mitjançant elements de retolació o càirons. Per tant, menys en els casos dels principals protagonistes, o que durant el documental apareix el seu nom, la majoria dels personatges no estan identificats i m'hi referiré com a <<Refugiat>> o <<Socorrista>>. A més hi ha aspectes del conflicte recollits a la taula d'anàlisi que no són tractats ni mencionats en cap moment en el documental.

Anàlisi conflicte 2				
Actor implicat	Quin problema veu?	Què fa al respecte?	Què proposa?	Com ho legitima?
Refugiats	A Al seus països els maten. Viuen en la misèria. Pateixen els efectes de la crisi econòmica.	B S'embarquen en vaixells per creuar el Mediterrani. Paguen grans quantitats de diners per arribar a Europa.	C Establir-se en territori europeu. Viure en territori europeu.	D "No tenia altra opció"

Explicació analítica i crítica A

Durant el reportatge es dona veu a través d'entrevistes directes a diversos refugiats i refugiades que han estat rescatats pel vaixell Astral.

Una de les preguntes que se'ls hi fa (directament els espectadors no la sentim, però arran de les respostes es pot intuir fàcilment) és: Per què voleu anar a Europa?

La resposta més contundent és la que dona un home refugiat que vesteix una samarreta de tirants blanca i una gorra de llana grisa. Aquesta persona apareix per primera vegada quan han passat 1:22:55 de documental. Aquest home explica que ha deixat casa seva

“porque en nuestra casa había guerra”¹⁰. Així doncs deixa clar que el motiu i alhora el problema que l’ha fet abandonar el seu país d’origen ha estat la guerra, i sobretot, les morts i el risc d’una mort pròpia que aquesta genera.

Més tard, un altra persona refugiada, en aquest cas un home nigerià que apareix quan es porten 1 hora 23 minuts i 47 segons de documental. Explica que el motiu pel qual ha abandonat el seu país d’origen són els assassinats de Boko Haram. “Boko Haram está matando a gente en Nigeria” explica, “asesinaron a mi padre y a algunos de mis hermanos. Es por eso que huí de mi país”, sentencia.

A través d’aquests dos testimonis el documental ens deixa clar que la guerra i la violència, en aquest cas escenificada pels assassinats del grup gihadista Boko Haram, són els problemes a partir dels quals moltes persones decideixen abandonar els seus països i fugir cap a Europa.

Un altre dels problemes que manifesten els refugiats en el documental és la misèria. En aquest cas ho fa l’única dona refugiada a la qual se li dona veu en tot el documental. Aquesta dona, en el minut 1:22:39 afirma que “la miseria mata, la miseria. Por eso he dejado mi país”. Aquesta dona doncs, introdueix un altre dels problemes principals que pateixen les persones refugiades en els seus països d’origens. I, sovint, aquesta mateixa misèria és ocasionada per les persones que provoquen la guerra. Guerra i misèria són doncs conceptes estretament relacionats. La història demostra que on hi ha guerra, ràpidament i apareix la misèria. I que on hi ha misèria, sovint, hi apareix la guerra.

Un altre problema posat de manifest per les persones que apareixen en el documental també està molt relacionat amb la misèria. És la crisi econòmica. En aquest sentit, el segon home refugiats que és entrevistat en el documental, i que vesteix una llampant samarreta groga, explica en el minut 1:23:09 que el seu país va patir una “crisis total por todas partes. Donde yo vivía, mi comunidad entró en una crisis profunda. Tuve que marcharme. Perdí mi casa”. Aquest testimoni representa que la forta crisi econòmica

¹⁰ Les cites literals extretes del documental Astral estan reproduïdes en castellà perquè és així com apareixen traduïdes en el documental. Per tant, considero aquest procés de la traducció com un element més que configura el discurs de la peça.

que viuen els principals països d'on provenen els refugiats és un altre dels problemes principals que fan aquestes persones prendre la decisió de marxar.

Explicació analítica i crítica B

La principal resposta als problemes mencionats anteriorment que duen a termes les persones refugiades és, òbviament, embarcar-se en vaixells per intentar arribar a Europa creuant el Mar Mediterrani. Això es mostra en el documental en la mesura que veiem centenars de persones embarcades en barques pneumàtiques que intenten creuar el Mar Mediterrani des de Líbia per arribar a Itàlia. Per tant, aquest aspecte té un gran protagonisme en el documental ja que veiem diverses escenes de rescats a alta mar. A més, el documental també destina una seqüència de 6 minuts i 19 segons de durada (des del minut 52:19 al 58:38) en el que es fa una retrospectiva per conèixer quina és la situació a Líbia i com és el funcionament logístic d'aquests viatges marítims que pretenen creuar el Mar Mediterrani. Aquest fragment retrospectiu es construeix a partir d'una entrevista amb el periodista català Ricard García Vilanova, que està desplaçat a Líbia.

Vilanova explica que “los tienen (referint-se als refugiats) hacinados como en casas y en un momento determinado les avisan, se juntan todos en la playa y a partir de aquí los montan en las barcas”. Un cop a les llanxes, “toman rumbo, aunque hay varios puntos de salida, a las plataformas petrolíferas, donde hay unas pequeñas luces, y les indican que tienen que seguir el rumbo de las luces”.

Pel que fa al tipus d'embarcacions que utilitzen, Garcia Vilanova declara que existeixen dos tipus d'embarcacions: les de goma i les de fusta. Respecte a altres aspectes del viatge el periodista diu que les persones que embarquen no poden portar gens d'equipatge: “No se lo permiten, porque llevar equipaje significa quitar la plaza a una persona y eso significa perder una inversión más. Con lo cual, normalmente van descalzos, no llevan equipajes”. I que els pilots de les barques són també persones que volen arribar a Europa i, per tant, no formen part de cap màfia, sinó que accepten la responsabilitat de pilotar el vaixell a canvi de no pagar.

El periodista Ricard García Vilanova exerceix aquí com a font informativa experta en la qüestió de les persones refugiades que intenten arribar a Europa creuant el Mar

Mediterrani. La seva intervenció, però, es limita a explicar com és aquest viatge i en quines condicions es produeix. Fet que és molt legítim i està bé. Però periodísticament també hauria estat interessant que fes una anàlisi sobre els principals motius pels quals es produeix aquest èxode, i fins i tot, sobre quines conseqüències pot tenir tant per Europa, com per Àfrica.

En el documental també apareixen diferents experiències i vivències de diferents persones refugiades que descriuen com han estat els seus viatges fins arribar a ser rescatats per l'Astral. Tots ells destaquen l'extrema duresa de la seva travessia.

Per exemple el refugià que s'identifica com a nigerià, explica a partir del minut 1:24:35 que "después de Nigeria, atravesamos el desierto y muchos países. Fue terrorífico, el clima era demasiado duro. Es como si hubiese ido al infierno. No fue fácil. Fui al infierno".

Més endavant, un refugià que vesteix una samarreta blava i porta una gorra de llana amb rombes afirma en el minut 1:25:06 que "he estado viajando durante un año y medio. He visto muchas cosas por el camino. Nos robaron, nos golpearon, nos encarcelaron. Nos chuparon la sangre". I conclou que "hemos sufrido mucho en el camino".

Seguidament, una altra de les persones refugiades entrevistada, en aquest cas l'home de la samarreta groga mencionat anteriorment, relata a partir del minut 1:25:33 que "algunos han sido atacados en el camino. Algunos han sido asesinados. Hemos perdido a mucha gente en el camino, porque hemos ido al infierno. Pasamos días en el camino, en el mar. Sin comida, sin agua. Hasta que vinisteis a rescatarnos. Ha sido el infierno para todos nosotros".

Veiem com més d'una de les persones refugiades destaca la idea del viatge com a <<infern>> fet que permet imaginar-se les condicions amb les que viatgen aquestes persones i els abusos que han de patir per part de màfies i autoritats per arribar fins a aquest punt.

A partir del minut 1:26:00, un altre noi refugià que porta una samarreta de tirants blanca i una gorra de llana blava, explica les seves sensacions sobre el vaixell: "subes a la pequeña lancha. No ves nada, estás solo. Es lo que te puedo contar. Pensé que iba a morir".

L'única testimoni dona del documental, també relata les seves vivències durant el viatge a partir del minut 1:26:30: "tu amigo viene y te dice: «Allí hay un señor que hace viajar a la gente». Y te dice cómo tienes que hacerlo. Lo hacen por el boca a oreja. Ninguno de los que estábamos en la lancha nos conocíamos. Cada uno vino de su lado e hicimos el viaje juntos, con el mismo señor".

També els membres de Proactiva Open Arms relaten com són aquests viatges cap a Europa. A partir del minut 1:02:55, acompanyant unes imatges de l'Astral navegant durant la nit, un d'ells, que s'anomena Arnau expressa les seves sensacions sobre les condicions que pateixen les persones refugiades sobre les barques, "por la noche, además, como van a horcajadas en los dinguis, sentados, con los pies en el agua... se pasa frío, eh? Aunque sea verano. Tantas horas con los pies mojados... ya los has visto cómo vienen. Vienen sin ropa, prácticamente. Qué pena". Tot seguit, un altre socorrista, en aquest cas el que prové de les Illes Canàries i del qual no sabem el nom, segueix amb la reflexió anterior del seu company: "Estar flotando como estar volando... no sabes nadar, con todo oscuro alrededor, escuchando el mar, el agua, chup chup el motor. Buah eso ha de ser terrorífico". A lo que el mateix Arnau sentència: "No se lo deseo a nadie. Ellos cuando sale el sol ven una nueva oportunidad de que los encuentren, de que los salven".

El primer punt a destacar d'aquest diàleg és la distància amb la que parlen de les persones refugiades. Tots dos interlocutors estableixen una certa relació de superioritat entre ells i les persones que estan sobre les barques. A més utilitzen un to i una actitud paternalista i caritativa. Per tant, aquest diàleg està clarament emmarcat en el marc tradicional de la cooperació. Existeix la possibilitat de que la voluntat de tots dos socorristes sigui incidir molt en les condicions precàries que pateixen les persones refugiades en el seu viatge cap a Europa, però d'aquesta manera acaben donant veu a un discurs manifestament emmarcat en el marc tradicional.

Com mostra també el documental *Astral* les persones refugiades paguen grans quantitats de diners per a poder accedir a aquest viatges marítics tant precaris i perillosos cap a Europa. De fet, una de les preguntes de les entrevistes que Jordi Évole realitza a les persones refugiades és sobre aquest preu del passatge.

Amb els testimonis que aporta el documental, comprovem que no tothom paga el mateix import per els mateixos serveis. Per exemple, a partir del minut 1:27:22, un noi que vesteix una samarreta taronja llampant explica que ha pagat 300 euros. Instants després el noi de la samarreta blava i la gorra de llana amb rombes diu que ell n'ha pagat 650. A més, aquest últim afegeix que “tardé un año y medio en reunir todo ese dinero. A veces trabajaba y me quitaban el dinero. Trabajaba, ganaba dinero y me lo quitaban todo. Y volvía a empezar”.

En l'entrevista amb el periodista Ricard Garcia Vilanova, aquest explica que paguen entre 500 i 1.000 dòlars per un passatge i que hi ha dos tipus de bitllet: “El que va en cubierta o el que va, digamos, en la sala de máquinas. El que va en la sala de máquinas paga muchísimo menos y la problemática que tiene, obviamente, es que queda encerrado en la sala de máquinas y va inhalando todo el dióxido de carbono que se va generando por ese motor”.

També cal destacar que hi ha dues de les persones refugiades que són entrevistades que prefereixen no revelar el cost del seu passatge. Potser perquè eren els pilots dels seus vaixells i no volen dir-ho, o per por a possibles futures represàlies d'algun membre d'aquestes màfies, o simplement perquè no volen fer-ho.

En el documental també hi ha diferents escenes on els membres de la tripulació de l'Astral parlen sobre la seva visió de les persones refugiades. En aquest aspecte, destaca sobretot una conversa més o menys espontània que mantenen diferents socorristes a partir del minut 43:26. En aquest diàleg el socorrista que es diu Arnau comença explicant que “al principio con lo que nos comentaban de ellos de la sarna y de tal iba un poco... hostia, que parece que llevas un barco de gente que te podía pasar algo y al final lo que te gustaba era darles la mano, hacerles así en la cabeza. Pero es que el contacto físico es necesario con ellos. Y yo creo que lo agradecen un montón. Porque al principio ellos se quedan así como <<yo soy un paquete, ponme donde quieras de la lancha y se dejan hacer>>. Y cuando les das un poco de contacto físico humano se giran y entonces es cuando realmente sonríen”. Aquí, l'Arnau primer confessa les seves reticències inicials amb les persones refugiades i després explica les seves sensacions quan tracta amb persones refugiades. Com veiem, ho fa en un to bastant paternalista, parlant de

“hacerles así en la cabeza” o “lo agradecen un montón” i alhora estableix una barrera clara entre “ellos” i ell mateix.

La conversa la continua un altre socorrista, en aquest cas el d'origen sudamericà del qual no es revela el nom. Ell descriu que “cuando subimos a la barca con Rafa estábamos rodeados metidos y que es poder pensar <<ese podría haber sido yo>>. Vernos totalmente iguales. Es la casualidad de que él sea él y yo sea yo, pero que podríamos haber estado al revés”. Aquestes declaracions contrasten totalment amb les anteriors. Aquest socorrista manifesta una visió molt més humana i estableix una relació d'igualtat que hi ha entre ell i les persones rescatades.

Per a tancar l'intercanvi d'idees, l'Arnau respon: “Eso pasa mucho en Lesbos porque se parecen mucho. Porque llevan el mismo iPhone que tú, porque llevan los mismos zapatos con las marcas de moda y se hacen su foto para el Facebook [...] aquí al ser de un color distinto quizá te cuesta más, pero cuando te sonrían te desmontan”. Aquí, el socorrista torna a la dinàmica del seu comentari anterior: Estableix diferències entre els refugiats de Lesbos i els del Mediterrani en funció del seu nivell econòmic. Per tant, torna a mostrar una concepció de superioritat i una actitud caritativa sobre les persones refugiades que són rescatades en el Mediterrani.

Aquesta mateixa actitud es reflexa a partir del minut 43:30 quan dos socorristes comenten un accident en forma de caiguda a l'aigua que hi ha hagut en un dels rescats. Un dels socorristes explica que: “Yo creo que al ayudar a pasar a la gente haces el gesto de venir hacia el barco, lo desequilibra hacia afuera y al caer uno... pa pa pa pa... ha hecho el efecto dominó. Cómo pasaban por encima unos de otros, eh!”. I l'altre socorrista li respon simplement “la vida...”.

Aquí trobem un altre diàleg amb connotacions negatives sobre les persones refugiades, a les quals es tracta com a víctimes indefenses, desesperades i gairebé sense capacitats. En definitiva, com a persones inferiors.

Explicació analítica i crítica C

En les entrevistes que Jordi Évole fa a diferents persones rescatades, aquestes manifesten la seva ferma voluntat d'arribar a Europa per establir-s'hi.

Així doncs, a partir del minut 1:30:35, un noi refugiat que porta una samarreta taronja explica que a Europa “no tendré problemas de comida. Tendré seguridad. Tendré independencia, viviré como me gusta. Tendré un buen trabajo, mi propia familia. Me gusta Europa. Y me gusta mi trabajo. Cuando llegue a Europa trabajaré. Espero ser libre”.

També explica els seus plans de futur l'única dona salvada que és entrevistada: “Sé que en Europa mi hija estará bien y podrá ganarse bien la vida. Aunque yo no gane nada, si mi hija sale ganando en el futuro ya estará bien para mí. [...] Yo espero mucho de Europa”. Per tant, la dona espera que la seva filla pugui tenir un futur pròsper en el continent europeu.

Explicació analítica i crítica D

La via principal de legitimació que presenta el documental és la manca de cap altra opció que no sigui fugir dels seus països d'origen i embarcar-se en un viatge precari i perillós pel simple anhel d'arribar a un indret amb pau on tinguin la possibilitat de prosperar.

Aquesta manca d'alternativa la vehicula a partir del minut 1:26:00 l'home que vesteix samarreta blanca de tirants i una gorra de llana grisa afirma que: “Pensé que iba a morir, però no tenía otra opción, ¿sabes?” i explica que no tenia cap altra opció que jugar-se la vida creuant el Mediterrani.

També a partir del minut 1:23:10 l'home de la samarreta groga destaca que “tuve que marcharme. Perdí mi casa, a mis hermanos y Hermanas”. I d'aquesta manera insisteix en la idea de que no tenen cap altra opció.

També és cert que en molts casos, els problemes que les pròpies persones refugiades manifesten que els han fet embarcar-se podrien ser considerats arguments legitimadors, per la seva contundència i duresa.

Fent una valoració general sobre la presència de les persones refugiades en el documental, cal valorar molt positivament el fet de que se'ls hi doni veu i estiguin representats. Normalment això no és gaire habitual i cal destacar-ho. Ara, també hi ha certs detalls que s'han de considerar errors en el tractament que ara es comentaran.

Primer el fet de que no es revelin els noms d'aquestes persones. És un fet que pot considerar-se només un detall, però també provoca en l'espectador una certa falta de creació d'identitat d'aquestes persones en el documental. A més, tampoc se'ns informa (menys en un cas i perquè ell mateix ho manifesta directament) del país de procedència de les persones entrevistades. Tampoc de la seva edat. Detalls que semblen anecdòtics però que configuren la identitat d'una persona. La manca d'aquesta dades personals fa que es deshumanitzin aquestes persones.

De fet, l'únic moment en que es revela el nom d'alguna persona refugiada és en el minut 41:50 quan enmig d'un rescat es filma una conversa entre un dels socorristes i un home al qual acaben de recollir de l'aigua. L'home alerta als socorristes de que

l'han separat de la seva família, i per poder-lo identificar el socorrista li pregunta el seu nom. Llavors l'home li contesta que es diu Emeka. D'aquesta manera l'espectador descobreix l'únic nom d'un refugiat durant tota la peça. Finalment el socorrista l'informa de que totes les persones d'aquella barca seran traslladades al mateix vaixell de salvament i, per tant, que podrà retrobar-se amb la seva família.

Un altre error en el tractament és la manifesta manca d'equitat. De les 6 persones refugiades que són entrevistades, només 1 és dona. Per molt que en la majoria d'imatges de la coberta de l'Astral plena de persones rescatades es vegi que la majoria del passatge és masculí, el testimoni de les dones és igual o fins i tot més important que el dels homes i, per tant, hauria de tenir una representació igual, o almenys similar. Hi ha un cas flagrant que és quan es porten 1 hora 23 minuts i 47 segons de documental, i entrevisten al noi refugiat provinent de Nigèria. Aquest noi té assegut a la seva dona a la dreta. En primera instància, el tipus d'enquadrament no ens la deixa veure. Després quan parla d'ella i s'obre el pla, apareix amb la cara tapada i sense dir res. Segurament la voluntat d'aquesta dona era no sortir en el documental. Però de tota manera trobo necessari que els creadors ens informin d'aquesta circumstància (si és que es produeix),

ja que de la manera en que està fet sembla que la seva figura estigui supeditada a la del seu marit i ella per si mateixa no tingui cap interès. Cosa que, per descomptat, en cap cas és certa.

Anàlisi conflicte 2				
Actor implicat	Quin problema veu?	Què fa al respecte?	Què proposa?	Com ho legitima?
Unió Europea	E Persones volen entrar il·legalment i sense control al seu territori.	F Engega una operació de vigilància de les fronteres. No deixa entrar els migrants. No ajuda als països implicats. Tracta les persones rescatades com a delinqüents.	-	-

Explicació analítica i crítica E

Abans de res cal especificar que la Unió Europea no apareix en cap moment com a actor o personatge en el documental. És a dir, no hi apareix cap representant oficial, ni cap persona que parli en el seu nom. Tot i això, la UE sí que apareix mencionada diverses vegades durant la peça, arribant a crear un discurs sobre les seves accions que tot seguit serà analitzat.

El principal problema que considera que té la Unió Europea en el conflicte dels refugiats en el Mar Mediterrani apareix en el documental *Astral*. I és que tots els immigrants que rescaten els socorristes de Proactiva Open Arms o els guardacostes italians tenen com a objectiu arribar a Europa i establir-s'hi. Tot i això, Europa ho considera un problema i fa tot el possible per evitar-ho.

Explicació analítica i crítica F

La primera menció sobre el paper de la Unió Europea apareix en l'entrevista inicial que el periodista i director del documental, Jordi Évole, fa al fundador i director de l'ONG Proactiva Open Arms, Òscar Camps (entre el minut 05:17 i el 08:34) a bord de l'embarcació Astral. En l'entrevista Camps relata com la UE no ha fet res per evitar que les persones morin ofegades al Mediterrani: "Había una operación de salvamento, que era la Operación Mare Nostrum. Pero era del gobierno italiano. Eso fue en el 2013 y hasta que pidieron ayuda a Europa y les dijeron que no, entonces dijeron «vale, yo no voy a seguir haciendo esto por mi cuenta, así que lo dejo» y retiró la Operación Mare Nostrum y desde entonces aquí está Europa con sus barcos, su Operación Sofía, para garantizar la seguridad de las fronteras de Europa, no para asegurar el salvamento". En aquest sentit, el fundador de Proactiva Open Arms explica que l'actuació de la Unió l'ha fet "desmitificar" Europa i les institucions.

Instants després, el mateix Òscar Camps explica perquè les fragates d'exèrcits europeus estan obligades a carregar persones que acaben de naufragar: "es por el convenio internacional de seguridad. O sea, tú estás obligado a dejarlo todo y atender un naufragio [...], esto es una emergencia en el mar, es un peligro inminente y tienes que intervenir. Y tienes que recoger a las personas y llevarlas a tierra. Ellos no están para hacer el salvamento, pero si tienen avisos y llamadas de socorro tienen que atenderlas".

Per tant, els vaixell de la OTAN, del Frontex o els mateixos guardacostes italians, que patrullen pel mediterrani, no estan destinats a labors de salvament, però estan obligats a realitzar-ne si la situació ho requereix.

En el minut 23:52, Jordi Évole pregunta al capità del vaixell Astral, Andreu Rullan, quin és el paper de la Unió Europea en les missions de salvament. L'Andreu respon que: "Bueno, dejan a los países afectados bastante solos". D'aquesta manera el documental deixa també patent la inacció de les institucions europees en les tasques de rescat i salvament a alta mar. És a dir, que no fan res per a evitar que les persones que intenten creuar el Mediterrani per arribar a Europa no morin el l'intent.

A partir del minut 1:31:35, el mateix capità de l'Astral explica el que passa amb les persones rescatades un cop les entreguen a les autoritats europees: "les van a tratar

como delincuentes, prácticamente. Y aún así, si consiguen salir del CIE y quedarse en eso, su futuro seguirá siendo incierto”. D’aquesta afirmació es denota que no els deixaran entrar i establir-se en territori europeu. Després, Andreu continua, “se moriran de asco, los encerrarán ahí, los meterán en un avión y los enviarán quien sabe dónde”.

Com veiem en cap moment el documental parla de les mesures de la Unió per a no deixar entrar persones refugiades, o sobre les negociacions per les quotes d’asil, ni del tractat amb Turquia, etc. És a dir, en cap moment centra l’atenció en el component polític de la situació. Sí que deixa entreveure certs aspectes, però en cap cas en fa una anàlisi prou acurada ni completa com les circumstàncies demanden.

Anàlisi conflicte 2				
Actor implicat	Quin problema veu?	Què fa al respecte?	Què proposa?	Com ho legitima?
Proactiva Open Arms	I Persones moren ofegades en les aigües del Mediterrani. Ajuden de manera indirecta als traficants de persones	J Salven persones de naufragis. Col·laboren amb altres ONG i vaixells militars	K Conscienciar a la societat sobre el problema. Que les institucions ajudin en les tasques de salvament.	L Les experiències viscudes a Lesbos els obliguen moralment a actuar. Si no els ajuden ells no ho fa ningú. No poden negar-los el dret a la vida.

Explicació analítica i crítica I

Com la majoria de peces audiovisuals que presenten una estructura narrativa, *Astral* comença amb el principal protagonista Òscar Camps, que és el fundador i màxim representant de l’ONG Proactiva Open Arms (per tant actua com a representant d’aquesta organització) presentant el principal problema o punt de conflicte que vehicularà el documental.

Així doncs, a partir dels 30 segons, Camps explica qui formen Proactiva Open Arms i quin problema intenten solucionar: “Somos socorristas, salvamos vidas en las playas de nuestro país. Y un buen día, en el año 2015, después de ver millones de fotos de niños

muriendo ahogados en la costa de Grecia, decidimos ir a echar una mano. Fuimos a Lesbos y ahí nos encontramos con una situación que no se publicaba. Y es que morían decenas de personas en las costas de Grecia, todas las semanas y estuvimos ahí unos meses y vimos muchos naufragios". Així doncs en aquest primer monòleg del documental, el protagonista explica: en primer lloc quin problema detecta, que és que molta gent mor ofegada al Mediterrani intentant arribar a Europa, i després també revela quina resposta donen: anar a donar un cop de mà.

Aquest problema base de que milers de persones naufraguen i s'ofeguen a alta mar perquè intenten arribar a Europa de manera clandestina navegant amb vaixells que no estan preparats és el conflicte (narrativament parlant) que activa i vertebrava tot el documental. La totalitat de la peça gira al voltant de l'intent de resolució, o almenys de limitar les tràgiques conseqüències, d'aquest problema.

L'altre problema que conceben durant el documental els membres de Proactiva Open Arms és de caire moral. I és que els propis integrants de l'ONG són conscients de que la seva activitat, que en un principi és incontestable des del punt de vista ètic, ajuda indirectament als traficants de persones.

El tema apareix en el minut 25:44, quan el Jordi Évole està entrevistat l'Andreu Rullan li pregunta sobre com detecten els vaixells que van carregats de persones refugiades. L'Andreu explica que: "Los refugiados llevan un teléfono satelitario normalmente. Entonces llaman a Roma, al Rescue Center, al Maritime Rescue Center". Davant d'això Évole pregunta si aquest telèfon és propietat de les màfies del tràfic de persones i el capità del vaixell Astral ho confirma. Llavors Évole el qüestiona directament sobre la seva col·laboració amb els traficants: "Formáis parte del engranaje del tráfico, de personas en este caso?". A lo que Andreu contesta, "sin duda lo somos. Pero alguien tiene que estar aquí, no? No se les puede dejar a su suerte".

A partir d'aquesta escena de diàleg veiem que els propis membres de l'ONG Proactiva Open Arms són conscients d'aquest doble efecte que té la seva actuació. Per una banda, eviten la mort de moltes persones. Però per l'altra, alimenten el negoci de les bandes criminals de tràfic de persones. Aquest fet, es denota de la resposta que dona l'Andreu davant la pregunta de Jordi Évole perquè en la mateixa contestació ja està justificant les

seves actuacions. Ara bé, el seu raonament és clarament fer prevaler la vida de la gent per sobre del beneficiar el tràfic de persones, contràriament al que fa la Unió Europea.

Explicació analítica i crítica J

Com ja ha quedat avançat abans, en el primer monòleg del documental (a partir del segon 30) Òscar Camps explica què fa Proactiva Open Arms per intentar resoldre la crisi dels refugiats: “Decidimos ir a echar una mano. Fuimos a Lesbos y ahí nos encontramos con una situación que no se publicava”. És a dir, davant de la tràgica situació on cada dia persones moren ofegades a alta mar, intentant arribar a Europa creuant el Mediterrani, passen a l’acció i es llancen al mar per intentar socórrer aquestes persones.

Gran part del documental tracta d’aquestes operacions de salvament marítim que la ONG efectua en el Mediterrani.

Més endavant en el documental, en el minut 25:30 el capità del vaixell, l’Andreu Rul·lan, insisteix en aquesta idea de que la seva voluntat és ajudar, assistir a les persones que es llancen a la mar amb la intenció d’arribar a Europa per buscar una vida millor: “Así que, aquí estamos para echarles una mano, claro que sí”. També en la part final del documental, concretament en el minut 1:32:02 Rul·lan afirma que “estamos aquí para sacarlos del mar y ayudarles a llegar a tierra”.

Per a poder realitzar les tasques de salvament de la millor manera possible, els membres de Proactiva Open Arms col·laboren activament amb altres ONG, vaixells militars que formen part de la flota del Frontex i els guardacostes italians. Com explica el mateix Òscar Camps en el mencionat monòleg introductori: “Está la OTAN. Está Frontex. Están los guardacostas italianos”.

En aquest sentit, a partir del minut 23:40, l’Andreu explica que la tasca de organitzacions com Proactiva Open Arms és ajudar en tot el possible als vaixells de la flota militar del Frontex: “nosotros las ONGs lo que estamos haciendo es apoyarles básicamente. Pero ya te digo del año pasado de los 150.000 unos 20.000 fueron rescatados por las ONGs”. A més també afirma que el número d’ONG desplaçades a la zona ha augmentat: “Este año hay más medios también, hay más barcos de ONGs. Hay seis o siete barcos”.

Per tant, en aquest punt veiem clarament que el marc conceptual en el que es mouen els membres de l'ONG Proactiva Open Arms és el tradicional. Tots dos reivindiquen la seva feina de socórrer persones a alta mar. D'aquesta manera conceptes com <<ajuda>>, <<assistència>> són els principals protagonistes del seu discurs. I, de fet, la seva tasca principal tracta d'això.

Durant el documental, Òscar Camps explica que tota la tasca de Proactiva Open Arms és possible gràcies a les donacions de particulars. De fet, el segons eix narratiu que vertebrava el documental és la història del vaixell, un iot de luxe anomenat Astral, que és una donació directa de l'empresari italià Livio Lo Monaco.

Com explica el mateix empresari a partir del minut 08:40: "el barco yo lo tengo desde hace más o menos nueve o diez años [...] Yo he navegado con él. Hemos tenido momentos muy bonitos con la familia. Pero me acuerdo que una mañana [...] un amigo mío, italiano, me mandó una foto de un inmigrante que le acababan de llegar o que estaban en una balsa y era una foto cogida desde arriba... se veían... no sé si eran cien personas en un barquito minúsculo. Y era una foto espantosa. Me acuerdo que esto fue como... he dicho ya yo no puedo navegar más, porque esto no puede ser que en este mismo mar donde yo estoy desayunando a cuerpo de rey haya gente que se esté muriendo". Acte seguit, relata com se li va acudir donar el vaixell a un ONG, "un día empecé a bichear en internet y me fijé en la página de Proactiva Open Arms. Y dije madre mía, tengo un barco que no uso... Imagínate si ellos lo pudiesen aprovechar. Y cogí y le mandé un email".

Està clar que les reflexions de l'empresari Livo Lo Monaco s'emmarquen manifestament en el marc tradicional de la cooperació. De fet, arriba a establir una relació de superioritat respecte les persones refugiades. I les menciona des del paternalisme i la compassió.

Aquesta actitud queda encara més patent quan explicant una conversa amb la seva dona Lo Monaco diu que "aquí estás haciendo ayuda humanitaria. Él no tiene que agradecerte nada. Él está metido hasta aquí de problemas y lo hace gratuitamente. Tú lo que estás haciendo es aportar algo, pero a una causa, no a él". En aquesta conversa es refereix als

enfrentaments que manté amb Òscar Camps per temes logístics relacionats amb la cessió del vaixell.

Però el punt àlgid de la intervenció de Livio Lo Monaco es troba just al final de l'entrevista en el minut 13:20 quan formula la sentència "un barco de rico ayuda a los pobres". Aquesta frase reforça la idea que la part del documental on ell apareix difon un discurs encaixat clarament en el marc conceptual tradicional en termes de cooperació.

Durant el documental es fa un inventari molt complet de totes les despeses que ocasiona la posada en funcionament del vaixell Astral. A més, també es mostren els problemes que va tenir Proactiva Open Arms per a poder posar en funcionament el iot. En aquestes seqüències del documental, el protagonista Òscar Camps posa l'accent en tots els recursos que hi han invertit. Per exemple, en el minut 33:30 Camps discuteix amb Livio Lo Monaco per aquest tema: "Livio... llevo 300.000 euros encima del barco este. Yo no le voy a poner un duro más de ninguna parte. Porque es tuyo, no es mío. Porque me empieza a quedar la cara de vergüenza, porque tengo que dar la cara con la gente que nos ha dado donación y esto es un pozo sin fondo". I continua: "No! No funciona! Livio! Llevo 300.000 euros y no funciona! Este es el problema, que empiezo a tener dudas que pueda salir con esto por la bocana del puerto".

Camps lamenta la gran despesa que ha ocasionat l'Astral i mostra la seva preocupació per les conseqüències que pot tenir en la recollida de donacions el fet de que no es pugui arribar a posar en funcionament.

Aquestes discussions pels costos que ocasiona el vaixell són una mostra més de la importància que atorga el documental, i en particular la figura d'Òscar Camps, a la qüestió econòmica del conflicte.

La col·laboració entre Proactiva Open Arms i altres institucions es corrobora en el documental quan en el minut 1:21:25 els membres de Proactiva Open Arms transporten les persones refugiades que han rescatat de les seves barques cap a un vaixell militar alemany: "Al Terra, un barco militar alemán. Ese barco que tenemos por la proa, está a seis millas. Haremos el "transfer".

En aquesta escena el capità del vaixell Astral, Andreu Rul·lan parla de transferir les persones refugiades que transporten cap a un altre vaixell com si fossin objectes

inanimats. Aquesta actitud no és més que un reflex de la política que tenen les institucions europees respecte a les persones refugiades a les quals es reparteixen en quotes com si fossin objectes sense vida.

Explicació analítica i crítica K

En el moments finals del documental els membres de Proactiva Open Arms mantenen una certa actitud propositiva com a conclusió del documental.

Amb aquesta voluntat, en el minut 1:32:45 el capità del vaixell, l'Andreu Rul-lan, afirma que la seva voluntat immediata és que la gent s'adoni de la dimensió del que està passant al Mediterrani: "Los ciudadanos tienen que ser conscientes de lo que está ocurriendo, que hay chavales de 16 años, gente con la edad de mis hijos, que lo único que hacen es escapar del horror y de la miseria, no?".

Amb aquesta conclusió que alhora és una clara denúncia, l'Andreu deixa clar en representació de l'ONG Proactiva Open Arms que un de les principals metes de la seva participació en el documental és conscienciar a la població sobre la situació de tragèdia humanitària que es viu cada dia en les aigües del Mar Mediterrani.

En aquest mateix sentit de denúncia es manifesta el fundador i director de Proactiva Open Arms, Òscar Camps, quan en el minut 1:33:25 afirma que "alguien no está haciendo los deberes! Porque difícil no es... estamos aquí. Y tan caro no es. Si nosotros con nada, con cuatro aletas fuimos a Lesbos y salvamos a miles de personas en meses. Y luego, sin nada, con un barco prestado y los mismos, venimos al centro del Mediterráneo a 17 millas de la costa de Libia a sacar gente del mar eso es porque alguien no está haciendo el trabajo que se debería hacer".

Observem que tota la vessant propositiva que mostra l'ONG Proactiva Open Arms es concentra en la part final conclusiva del documental i es basa en un doble missatge de denúncia. Primer per interpel·lar a la societat i que prengui consciència de la magnitud del problema que s'està vivint en el Mediterrani. I segon per les institucions, a les que reclamen que facin els deures i posin tots els mitjans necessaris per a solucionar aquest problema i evitar aquestes morts que es produeixen diàriament al mar.

Tot i aquestes dues declaracions finals dels dos principals personatges del reportatge, l'Òscar Camps i l'Andreu Rullán, podrien ser encaixades en el marc transformador de la cooperació, ja que parlen de conceptes relacionats amb la implicació institucional i la sensibilització. El discurs general d'ambdós personatges es decanta clarament cap al marc tradicional, ja que basen les seves demandes en l'augment dels recursos per al salvament de persones en el Mediterrani, i no en la resolució del conflicte des de l'arrel. És a dir les seves demandes apel·len a idees com la compassió, l'assistència humanitària i l'ajuda.

A més, en cap moment fan una proposta de resolució definitiva del conflicte.

Com es veu en l'última sentència d'Òscar Camps, aquest posa èmfasi en la vessant econòmica del conflicte, afirmant que "tan caro no es". Durant tot el documental, Camps li dona molta importància la visió economicista del fenomen. Tanta, que una de les principals denúncies inicials que fa en l'inici del documental (minut 5:45) és per "l'absència deliberada de recursos". Per si això fos poc, la reivindicació final que fa és també sobre la manca de recursos per efectuar tasques de salvament en el Mediterrani. És a dir, el personatge de Camps centra gran part del seu anàlisi del conflicte únicament en la vessant econòmica.

Explicació analítica i crítica L

A l'inici del documental, Òscar Camps, en la seva conversa amb Jordi Évole descriu com la seva experiència personal a Lesbos el va interpel·lar per a embarcar-se a fer tasques de salvament marítim al Mar Mediterrani. A partir del minut 5 amb 45 segons del documental Camps explica que "moralmente, Lesbos hizo que cambiara la percepción que tenía sobre muchas cosas. Teníamos, por lo menos yo, mitificada Europa, mitificada la Unión Europea, mitificada las administraciones. Y resulta que se me cayó el velo. Y esa ausencia deliverada de recursos durante tantos meses en esa zona... y ver morir a tanta gente". Uns minuts abans en el documental, a partir del 4:25, el mateix Òscar Camps determina que Lesbos va ser el lloc on "nos dimos cuenta que deberíamos tener un barco para estar en medio del mar, porque es ahí donde realmente, muere mucha gente".

La idea que aquí expressen principalment Òscar Camps, però també la resta de socorristes de l'Astral, és que l'experiència viscuda a Lesbos els ha obligat ètica i moralment a fer alguna cosa més per a ajudar a les persones que cada dia intenten creuar el Mediterrani en busca d'un món millor. I la manera que tenen de respondre a aquesta obligació és embarcant-se en l'Astral.

També és destacable de nou la dimensió econòmica del problema que torna a mostra Camps aquí, quan parla de "la ausencia deliberada de recursos". S'observa com gran part de la seva denúncia es basa en aquesta manca de recursos destinats al salvament d'aquestes persones. I que en cap cas parla o menciona qüestions com la negació a l'acollida per part de la Unió Europea, o de les guerres que obliguen a les persones refugiades a fugir dels seus països d'origen.

El segon argument que els membres de Proactiva Open Arms utilitzen per a legitimar la seva tasca la vehicula Andreu Rul·lan a partir del minut 26:32 i és la manca d'alternativa moral que presenta la situació: "No se les puede dejar aquí, a su suerte". Tot seguit analitza més profundament la situació, "lo que está ocurriendo no hay quien lo pare. Y aunque miremos para otro lado y llenemos esto de fragatas y de portaviones, van a pasar. Van a pasar. Claro que pasarán. Pues más vale que les ayudemos a pasar, no? Y que lo hagamos de una manera humana".

La reflexió de Rul·lan es basa en el fet que les persones refugiades intentaran creuar el Mediterrani sigui com sigui, perquè la situació en els seus països d'origen no els hi permet cap altra alternativa. Per tant, creu que és necessari ajudar-los ja que d'aquesta manera poden propiciar que ho facin en unes condicions molt més segures.

Finalment, el tercer argument és simplement el dret a la vida d'aquestes persones. Òscar Camps, en la conclusió final que tanca el reportatge afirma que "el principio básico y fundamental, que está por encima de todo derecho, es el derecho a la vida. Y eso es lo que hemos venido a hacer. Las instituciones deberían ocuparse de que tengan otros derechos más, però el derecho a la vida no se lo podemos negar".

Aquest és l'únic dels arguments legitimadors de Proactiva Open Arms que és de caràcter legal, ja que els anteriors eren de tipus moral. Però és un argument amb trampa. Ja que deslliura les institucions de l'obligació de vetllar pel compliment del dret a la vida,

perquè considera que aquesta feina ja la fan les ONG. Això és una concepció bastant perversa de l'estructura legal dels drets de les persones, ja que les institucions de govern o les institucions públiques internacionals en general tenen la funció i l'obligació de garantir i aplicar els drets humans. És a dir, si existeixen és per fer això. I el principal dret de tota persona és la vida. Aquesta concepció tant perversa és la sublimació del marc conceptual tradicional del que parla DevReporter en el seu informe *La cooperació i la solidaritat internacional segons els mitjans a Catalunya: percepció i discurs reflectit*. Perquè considera el dret a la vida com una qüestió negociable, del qual se'n poden d'encarregar organitzacions no governamentals i del qual els estats no tenen cap responsabilitat. Quan en realitat és tot el contrari. El dret a la vida és un dret bàsic, inalienable. I la feina dels estats és, principalment, garantir-lo.

Anàlisi Conflicte 2				
Actor implicat	Quin problema veu?	Què fa al respecte?	Què proposa?	Com ho legitima?
Estat Espanyol	-	-	-	-

Explicació analítica i crítica

L'Estat Espanyol no juga cap paper en el documental. En cap moment es fa un anàlisi del seu paper en el conflicte ni com a estat ni com a govern, i tampoc hi apareix cap representant. Per tant, la seva responsabilitat i la seva posició en la problemàtica és totalment obviada.

L'única menció que es fa en el documental *Astral* a Espanya es produeix en una conversa que tenen alguns dels membres de l'equip de salvament de Proactiva Open Arms després d'haver realitzat una operació de rescat. El debat comença quan en el minut 1:00:08 un dels socorristes que és d'origen canari diu: "Estuvo super bien esto que hicieron ustedes cuando volvieron de Lesbos de cogieron una neumática (referint-se a una barca feta servir per persones migrants) y lo pasearon por Paseo de Gracia". Davant d'aquest comentari un altre dels tripulants respon: "Sí, pero eramos dos mil personas

ahí y la mitad eramos conocidos. Sabes? Aquello que digas... no había ninguna figura política ahí significativa que estuviera apoyando. Es un tema que no vende". Tot seguit intervé un altre dels socorristes que és d'origen sud-americà: "yo lo veo también como un poco un extranjero, no?... Yo también llegué a España y a mí me sorprendió falta de movilización española". Després d'aquesta afirmació, el socorrista canari reflexiona, "No, pero es que vivimos en el miedo. Si hay gente que no ayuda de donde venimos es porque se creen que los que van a llegar a Europa son terroristas, gente que te va a quitar el trabajo...". Finalment, un altre socorrista que es diu Arnau acaba la reflexió afirmant que Hombre, España no está bien. La gente se preocupa de lo suyo porque están preocupados de pasar el día a día, conservar su trabajo, que les suban el sueldo. Parece que ahora empieza a ir mejor. Y esto es un problema como muy lejano, no? Estás involucrado, lo ves un día y te impacta y te involucras o la gente vive el día a día".

D'aquest diàleg se'n poden extreure les poques idees que s'expressen sobre el paper d'Espanya en el conflicte.

Primer un dels socorristes destaca la falta de mobilització popular de la gent a Espanya. Per tant, la primera idea clara és aquesta: A Espanya la gent no s'ha mobilitzat.

Després el socorrista canari expressa la seva hipòtesi del perquè d'aquesta manca de mobilització i explica que és el discurs de la por el que provoca que succeeixi això. El discurs de la por generada pel terrorisme o per la manca de feina. Per tant, aquí la idea que es desprèn és que el discurs de la por ha quallat en la societat espanyola i això fa que aquesta no s'hagi mobilitzat.

Com a apunt final, el socorrista que es diu Arnau complementa la reflexió del socorrista canari i afirma que la gent a Espanya no s'ha mobilitzat perquè el país "no està bien" i això fa que la gent pensi en ella mateixa, i en viure el dia a dia. Així doncs, la idea és que la gent no s'ha mobilitzat perquè la situació econòmica no és bona.

Com s'ha pogut comprovar, l'aparició de l'estat espanyol en el documental es limita només a una petita conversa distesa entre diferents membres de la tripulació de l'*Astral*. És un petit debat sense cap participant especialista en el tema, que es basa en una sèrie d'arguments bastant simples i que no surten del tòpic. És a dir, és una conversa normal que qualsevol persona podria tenir amb els seus amics.

Però l'objectiu aquí no és desmerèixer la conversa o els seus participants, sinó constatar fins a quin punt el documental obvia qualsevol participació de l'estat espanyol en la problemàtica que tracta. Perquè Espanya hi juga un paper. I hi juga un paper important. Ja que és un dels països que més durament s'ha posicionat contra l'acollida de refugiats. Perquè fins i tot s'ha mostrat en contra del pírric i insuficient sistema de quotes d'acollida que ha aprovat la Comissió Europea. I perquè el fet de que Espanya no permeti l'accés a Europa per Ceuta o Melilla provoca que moltes persones ho intentin creuant el Mediterrani.

Com a conclusió d'aquest apartat, és claríssim que el govern espanyol té un paper important en el conflicte que el documental relata i, per tant, la peça hauria d'incloure diferents seqüències on s'expliqués quin rol juga l'estat espanyol en la qüestió. Conseqüentment, la seva absència en el mateix és una mancança greu al tractar-se d'un documental editat a Espanya.

Conclusions

Un cop elaborades les dues fases de l'anàlisi que vertebraven el treball, vehiculades a través de les fitxes d'anàlisi corresponents, toca ara comparar-les i arribar a les conclusions corresponents. A més, es validaran o refutaran les hipòtesis plantejades abans d'iniciar l'estudi.

La primera conclusió bàsica que sorgeix de la comparació de totes dues anàlisis és que el documental Astral difon una visió molt parcial del que és el fenomen dels refugiats en el Mar Mediterrani. És a dir, la peça centra la seva mirada únicament en la figura dels refugiats i en l'ONG Proactiva Open Arms. I obvia altres actors amb una implicació molt important en la qüestió com serien l'estat espanyol i, sobretot, la Unió Europea. Per tant, el documental Astral no construeix una anàlisi global i àmplia de la problemàtica, sinó que d'alguna manera la redueix a una qüestió entre socorristes que salven vides i persones refugiades que l'arrisquen en busca d'una vida millor. Aquest reduccionisme no afavoreix en cap cas al documental, ja que el converteix a només una representació d'una única vessant d'un conflicte que en té moltes més. Per tant, la peça guanyaria rellevància periodística si oferís un retrat molt més global i analític del fenomen.

És cert que el documental inclou comentaris i reflexions emeses pels seus protagonistes que es refereixen al paper que juguen les institucions que depenen de la Unió Europea o a la situació que es viu actualment a Espanya, però aquest mínim tractament quasi de passada i fins i tot per casualitat no satisfà, ni es correspon, a la importància i influència que tenen aquests organismes en el conflicte que el documental prova de descriure i visibilitzar.

En aquest sentit, i segurament influït pel fet que el documental focalitza molt la seva atenció en la dicotomia socorristes-persones refugiades, els elements propositius presentats en la conclusió de la peça es basen únicament en l'augment dels recursos i la millora de les condicions per al salvament de persones en alta mar. En cap cas fa una clara crida a la mobilització o la implicació ciutadana, o demana explicacions o responsabilitats a les institucions corresponents. Denuncia i lamenta la situació que es produeix al Mediterrani, però no fa cap proposta concreta de resolució.

La segona conclusió que salta a la vista en la comparació de totes dues anàlisi, és la manca d'estudi que es produeix en el documental de les causes profundes que han provocat la coneguda com a <<crisi dels refugiats>>. És cert que durant les entrevistes que Jordi Évole fa a diferents persones rescatades els hi pregunta sobre els motius que els han empès a emprendre aquest viatge. Però les impressions personals de 3 persones refugiades són insuficients per a fer-se una idea de les causes profundes del fenomen. En cap cas el documental fa una retrospectiva del conflicte per a revisar-ne les causes en una anàlisi en profunditat, fins i tot ni quan compta amb la presència del fotoperiodista Ricard García Vilanova, que ha estat present a Síria durant la guerra i actua com a font experta. Per tant, al documental necessitaria un component analític major. Per la manera com està estructurat i construït, Astral es limita únicament a presentar la situació com a establerta de base, i fins a cert punt com a inevitable.

Fixant ara la mirada en l'anàlisi del discurs del documental Astral i prenent com a punt de partida, l'informe *La cooperació i la solidaritat internacional segons els mitjans a Catalunya: percepció i discurs reflectit*, elaborat per la *DevReporter Network*, queda clar que el documental Astral encaixa en el marc conceptual tradicional. Sobretot pel que fa al discurs que hi emeten els membres de l'ONG Proactiva Open Arms. Això no vol dir que el discurs d'aquesta ONG sigui necessàriament sempre aquest. Però el que es fa públic en el documental sí. Per exemple, dues veus importants que apareixen en el documental com la del fundador i director de Proactiva Open Arms, Òscar Camps, que actua de protagonista principal, i la del capità del vaixell Astral, Andreu Rullán, que també hi juga un rol important, posen molt èmfasi en aquest discurs tradicional. Tots dos posen sobre la taula conceptes com les <<donacions>>, <<assistència>>. També segueixen aquesta mateixa dinàmica altres membres de la tripulació com el socorrista que es diu Arnau, o el socorrista d'origen canari. De la mateixa manera, el testimoni de Livo Lo Monaco, la peça expressa un missatge basat en conceptes com l'<<ajuda humanitària>>, la <<caritat>> o la <<pobresa>>. Sense mencionar en cap moment altres camps com la <<justícia global>> o la <<igualtat>>.

Força relacionat amb aquest marc tradicional de concepció de la solidaritat internacional, està el tracte que el documental dona de les persones refugiades. En primer lloc, el fet que no siguin presentades, ni se'n doni cap dada personal per

identificar-les ja és un primer indicatiu de la reificació que pateixen. Menys en una escena molt concreta i espontània, en el documental no s'anomena les persones refugiades pel seu nom, i tampoc se'ls hi pregunta pel seu lloc de procedència o la seva edat. Segurament, periodísticament totes dues dades siguin fins a cert punt innecessàries o banals. Però des del punt de vista del tractament humà serien indispensables per a què les persones refugiades adquirissin una identitat personal dins del documental i no fossin tractades simplement com un objecte o un actor que forma part d'un conflicte.

Cal esmentar també, que les entrevistes que realitzen l'equip del programa a les persones refugiades que han estat socorregudes per l'Astral, sí que són exemplars pel que fa al tractament humà d'aquests individus. Però, com ara s'analitzarà, no és la tònica habitual durant la peça periodística.

Durant el documental, hi ha diferents escenes on els principals protagonistes del mateix parlen sobre la situació que viuen els refugiats que intenten creuar el Mar Mediterrani a la recerca d'una vida millor a Europa. En aquests diàlegs, gran part dels comentaris o reflexions denoten una certa concepció de superioritat davant d'aquestes persones, a les quals tracten com a víctimes indefenses i sense sortida. En aquest aspecte, el que més destaca és l'actitud de l'empresari Livio Lo Monaco, que arriba a formular la frase: "un barco de ricos, para ayudar a los pobres". Però d'altra banda, el que més crida l'atenció és l'actitud dels socorristes i membres de l'ONG Proactiva Open Arms, que menys en comptades ocasions en que parlen de la vessant més humana de la seva tasca, en general, situen una gran barrera conceptual entre ells i les persones refugiades durant totes les seves manifestacions en el documental.

Una altra de les conclusions que s'extrauen de l'anàlisi del discurs del documental Astral és la gran importància que se li dona a la vessant econòmica del fenomen. En aquest aspecte, destaquen les aportacions que fa Òscar Camps al respecte. El fundador i director de Proactiva Open Arms dona molta importància en tot moment a la qüestió econòmica. Primer atorgant un pes específic a la qüestió de la manca de recursos per al salvament de persones en alta mar. Després fent un inventari complet dels costos que ocasiona el vaixell. També quan tenen problemes per posar en marxa el vaixell Astral, que els hi ha donat Livio Lo Monaco. I al final tornant a reivindicar la insuficiència dels recursos destinats a les tasques de salvament marítim de persones al Mediterrani.

D'aquesta manera, la vessant econòmica del conflicte de les persones refugiades que creuen el Mar Mediterrani té molt més presència en el documental que la vessant política. I no es tracta de reduir o subestimar la qüestió econòmica. Sinó de fer palesa el desequilibri que presenta el documental en el tractament de les diferents arestes del conflicte. Seria periodísticament convenient no centrar la mirada únicament en el aspecte econòmic, sinó oferir una visió molt més global on hi tinguessin cabuda altres aspectes com el polític o el social.

Finalment, una altra de les conclusions de l'anàlisi del documental Astral és la manifesta manca d'equitat que presenta. Per exemple, de les 6 persones refugiades que són entrevistades, només 1 és dona. A més, ella és l'única dona que té veu en tot el documental. Aquest desequilibri és molt exagerat i greu. El testimoni de les dones refugiades és igual o fins i tot més important que el dels homes i, per tant, hauria de tenir una representació igual, o en última instància similar.

Finalment, des d'una perspectiva global és cert que el documental té un component de denúncia. Però cau en l'error de no aprofundir en aquesta. No n'hi ha prou en presentar un problema i mostrar-lo d'una manera impactant donant veu als afectats, sinó que també cal proposar i apostar una estratègia que ajudi a solucionar-lo. O, almenys, provocar la implicació de l'audiència en la resolució del problema. Però en el cas del documental Astral no s'assenyalen ni les causes, ni els responsables del conflicte i fins i tot s'hi obvia el paper que hi juguen institucions com la Unió Europea o el Govern espanyol. D'aquesta manera la peça difícilment facilitarà l'assumpció de responsabilitats per part d'aquests.

Validació de les hipòtesis

Hipòtesi	Explicació	Validada	Refutada
1	El documental Astral no té un tracte equitatiu a la figura de les dones i els homes refugiades.	✓	
2	El documental Astral obvia el paper que les institucions catalanes i/o espanyoles juguen o haurien de jugar en el conflicte dels refugiats al mar Mediterrani.	✓	
3	El documental Astral no analitza, ni menciona, ni documenta les causes profundes per les quals les persones refugiades abandonen els seus països d'origen i emprenen una travessia cap a Europa en busca d'unes condicions de vida millors.	✓	
4	El documental Astral no deshumanitza, ni cosifica ni reifica la figura de les persones refugiades.		X
5	El documental Astral presenta de manera preeminent i atorga un gran pes específic al component economicista del conflicte dels refugiats en el mar Mediterrani.	✓	
6	El documental Astral no analitza, ni documenta les responsabilitats de la Unió Europea en el conflicte dels refugiats en el mar Mediterrani.	✓	
7	El discurs que presenta el documental Astral sobre el fenomen dels refugiats en el mar Mediterrani manca d'alguns elements importants respecte el discurs que presenta l'anàlisi acadèmic.	✓	
8	El discurs que presenta el documental Astral sobre el fenomen dels refugiats en el Mar Mediterrani encaixa en el marc conceptual tradicional sobre solidaritat internacional.	✓	

Bibliografía, filmografía i webgrafia

Abellán, L. (2015, 3 de setembre). El drama migratorio sacude a Europa. *El País* (edició en línia, revisable a:

http://internacional.elpais.com/internacional/2015/09/02/actualidad/1441203082_093795.html. Últim accés 27/05/2017)

Abellán, L. (2015, 22 de setembre). La UE acuerda el reparto de 120.000 refugiados con cuatro países en contra. *El País* (edició en línia, revisable a:

http://internacional.elpais.com/internacional/2015/09/22/actualidad/1442936990_887494.html. Últim accés 02/05/2017)

Abellán, L. (2017, 8 de febrer). La UE solo ha repartido el 7% de los refugiados previstos para octubre. *El País* (edició en línia, revisable a:

http://internacional.elpais.com/internacional/2017/02/08/actualidad/1486550884_158510.html. Últim accés 03/05/2017)

Alto Comisionado de las Naciones Unidas para los Refugiados (1951). *Convención sobre el estatuto de los refugiados*. En línia, revisable a:

<https://www.migracion.gob.bo/upload/marcoLegal/normInternacional/convRefugiadosSuizaGinebra.pdf>. Últim accés 29/04/2017)

Amnistía Internacional. (2015) *Miedo y vallas: Los planteamientos de europa para contener a las personas refugiadas*. Londres: Amnesty Internacional LTD.

Andrés, R. (2015, 14 d'octubre) ENTREVISTA a Sami Shihadeh: "Deserté de la 'mili' y huí de Siria porque o mataba o me mataban". *La Vanguardia* (edició en línia, revisable a:

<http://www.lavanguardia.com/local/valencia/20151014/54438076943/entrevista-refugiado-sirio-valencia.html>. Últim accés 30/04/2017)

Barnow, E. (1976). *Documentary: A History of the Non-Fiction Film*. London - New York: Oxford University Press

Bauer, W. (2014). *Cruzando el mar: El éxodo a Europa*. Madrid: Capitán Swing

Calabuig, R. (2016, 5 de març). “Només volem passar la frontera, després ja ho veurem”. *Ara* (edició en línia, revisable a: http://www.ara.cat/internacional/Nomes-passar-frontera-despres-veurem_0_1534646592.html). Últim accés el 27/04/2017)

De Lucas, J. (2016). *Mediterráneo: El Naufragio de Europa*. Valencia: Tirant Humanidades

DevReporter Network. (2014). *La cooperació i la solidaritat internacional segons els mitjans a Catalunya: percepció i discurs reflectit*. Barcelona: Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament

Dummett, M. (2001). *Sobre inmigración y refugiados*. Madrid: Cátedra

EFE (2016, 29 de desembre). Acaba el año y España ha acogido a un 5% de los refugiados comprometidos con la UE. *ElDiario.es* (en línia, revisable a: http://www.eldiario.es/desalambre/ultima-llegada-refugiados-acogidos-Espana_0_595640883.html). Últim accés 23/05/2017)

EFE (2017, 27 d'abril). Llegan a España 56 refugiados sirios procedentes de Turquía. *Agencia EFE* (edició en línia, revisable a: <http://www.efe.com/efe/espana/sociedad/llegan-a-espana-56-refugiados-sirios-procedentes-de-turquia/10004-3250701>). Últim accés 26/05/2017)

Europa Press. (2017, 21 d'abril). Los inmigrantes que intentaron llegar a España por vía terrestre cayeron un 43% en la primera mitad de 2016. *ABC* (edició en línia, revisable a: http://www.abc.es/sociedad/abci-inmigrantes-intentaron-llegar-espana-terrestre-cayeron-43-por-ciento-primera-mitad-2016-201704211916_noticia.html). Últim accés 21/05/2017)

Esparza, P. (2016, 27 de desembre). ¿Por qué en 2016 llegaron menos refugiados a Europa pero murieron más ahogados?. *BBC* (edició en línia, revisable a: <http://www.bbc.com/mundo/noticias-internacional-38384809>). Últim accés 21/05/2017)

Évole, J; Lara, R. (2016). *Astral* (documental)

Fairclough, N. (1989). *Language and power*. London: Longman Edition

Hortigüela, R. (2015, 31 de diciembre). Récord de peticiones de asilo en España. *El Mundo* (edició en línia, revisable a: <http://www.elmundo.es/sociedad/2015/12/31/5684e51646163fce168b4602.html>. Últim accés 20/05/2017)

Institut d'Estudis Catalans (s.d.) *Diccionari de la Llengua Catalana. Segona edició* (<http://dlc.iec.cat/>. Últim accés 27/05/2017)

La Sexta. (2016). Salvados vuelve a laSexta con Astral tras desbordar todas las previsiones en cines con 7.400 entradas vendidas y 35.000 euros recaudados. *La Sexta.com* (edició en línia, revisable a: http://www.lasexta.com/programas/salvados/avances/salvados-vuelve-lasexta-astral-desbordar-todas-previsiones-cines-7400-entradas-vendidas-35000-euros-recaudados_201610145800f4680cf2df3e4b66bd07.html. Últim accés 19/03/2017)

León B. (2009). *Dirección de documentales para televisión: guión, producción y realización*. Barañáin: Ediciones Universidad de Navarra

Martínez, S. (2017, 27 de febrer). De 'Mare Nostrum' a Operacion Sofía: estas han sido las misiones de la UE en el Mediterráneo. *El Periódico* (edició en línia, revisable a: <http://www.elperiodico.com/es/noticias/internacional/mare-nostrum-operacion-sofia-estas-son-las-misiones-mediterraneo-5864403>. Últim accés el 02/05/2017)

Meneses, R. (2015, 13 de març). 'Queremos ir a Europa'. *El Mundo* (edició en línia, revisable a: <http://www.elmundo.es/internacional/2015/03/12/550099b022601dde498b456c.html>. Últim accés el 24/04/2017)

Missing Migrants Project (s.d.), *Migration Flows* (<http://migration.iom.int/europe/>. Últim accés 22/04/2017)

Naïr, S. (2016). *REFUGIADOS: Frente a la catàstrofe humanitària, una solució real*. Barcelona: Crítica

Nichols, B. (1997). *La Representación de la realidad : cuestiones y conceptos sobre el documental*. Barcelona: Paidós

Nichols, B. (2001). *Introduction to Documentary*. Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press

Ortega P. (2015, 1 de setembre). El Gobierno se escuda en la “presión migratoria” para rechazar refugiados. *El País* (en línea, revisable a: http://politica.elpais.com/politica/2015/08/31/actualidad/1441049946_127956.html. Últim accés 24/05/2017)

Proactiva Open Arms (s.d.), *Proactiva Open Arms – ONG de ayuda a refugiados. ¡Ayúdanos a seguir!* (<https://www.proactivaopenarms.org/es>. Última accés 25/05/2017)

Público/Agències. (2016, 12 de novembre). Cientos de refugiados marchan a pie de Belgrado hacia la frontera de Croacia. *Público* (en línea, revisable a: <http://www.publico.es/internacional/cientos-refugiados-marchan-pie-belgrado.html>. Últim accés el 02/05/2017)

Remar (s.d.), *Ayudemos a los refugiados Sírios | Remar ONG* (<http://remar.org/sos-siria>. Últim accés 09/05/2017).

Sánchez, G. (2015, 19 de juny). "No existe el efecto llamada, sino el efecto empuje: la guerra, la persecución, la muerte". *ElDiario.es* (en línea, revisable a: http://www.eldiario.es/desalambre/mentiras-Gobierno-librarse-refugiados-Europa_0_400360800.html. Últim accés 04/05/2017)

Sánchez, G. (2015, 9 de setembre). El Gobierno no aceptará la cifra total de refugiados que le pidió Bruselas. *ElDiario.es* (en línea, revisable a: http://www.eldiario.es/desalambre/Gobierno-acogera-refugiados-pedida-Bruselas_0_429058007.html. Últim accés 26/05/2017)

Save the Children (s.d.), *Ayuda a los niños refugiados, ¿cómo ayudar? | Save the Children* (<https://www.savethechildren.es/emergencias/ayuda-refugiados>. Últim accés 17/05/2017)

Senante, A. (2015, 24 d'octubre). Diez datos dolorosos sobre la realidad de los refugiados. *Huffinton Post* (edició espanyola en línea, revisable a:

http://www.huffingtonpost.es/alberto-senante/diez-datos-dolorosos-sobr_b_8355090.html. Últim accés el 18/04/2017)

Stop Mare Mortum (s.d.), *Qui som? | Stop Mare Mortum*
(<https://stopmaremortum.org/qui-som/>). Últim accés 21/05/2017)

Suanzes, P. (2015, 9 de setembre). Juncker: "Debemos acoger a los refugiados en la UE. Sólo serían el 0,11% de la población europea". *El Mundo* (edició en línia, revisable a:
<http://www.elmundo.es/internacional/2015/09/09/55efe8fc22601da65a8b4579.html>.
Últim accés 03/05/2017)

Triana, J. (2016, 11 de març). Los refugiados de la guerra de Siria: "Solo queremos una vida". *El Periódico* (edició en línia, revisable a:
<http://www.elperiodico.com/es/noticias/internacional/hablan-los-refugiados-solo-queremos-una-vida-4964521>. Últim accés 21/04/2017).

UNHCR ACNUR La Agencia de la ONU para los Refugiados, comité espanyol (s.d.). *Blog Refugiados ¿Cómo funciona una ONG?* (<https://www.eacnur.org/blog/funciona-una-ong/>). Últim accés 16/05/2017)

van Dijk, T. (1999). El análisis crítico del discurso. *Anthropos*, 186, 23-36

Vertele. (2016, 17 d'octubre). 'OT: El reencuentro' supera expectativas (24.8%) y 'Salvados' vuelve bien con 'Astral'. *Vertele* (en línia, revisable a:
http://vertele.eldiario.es/verteletv/actualidad/OT-reencuentro-expectativas-Salvados-Astral_0_1840015987.html. Últim accés 26/05/2017)

Annexos

Transcripció del documental Astral

Escena ¹	Què diuen?
00:00-04:32	<p>Òscar Camps: somos socorristas, salvamos vidas en las playa sde nuestro país. Y un buen día, en el año 2015, después de ver millones de fotos de niños muriendo ahogados en la costa de Grecia, decidimos ir a echar una mano. Fuimos a Lesbos y ahí nos encontramos con una situación que no se publicaba. Y es que morían decenas de personas en las costas de Grecia, todas las semanas y estuvimos ahí unos meses y vimos muchos naufragios.</p> <p>El 28/10/2015 tenemos un aviso de una embarcación con problemas a unas millas de la costa y fuimos con las motos de agua, que era lo que teníamos y nos dimos cuenta que no era una embarcación. Era un barco, con más de 400 personas que se había desintregado. Se ahogaron 200 personas. Era como si hubiera caído un Airbus al mar.</p> <p>Socorrista 1: Ves muchas cosas que están flotando y no sabes lo que es. Tienes que buscar a la gente, no sabes lo que es cada cosa. Ves un chaleco y no sabes si hay una persona dentro. Tienes que acercarte para verlo. Ves las caras de terror de la gente, porque no concocen el mar y si ven que su barco naufraga y están toda su familia que están unidos pero ven que se ahogan, que se mueren.</p> <p>Socorrista 2: Hacía muy mal tiempo. Había unas olas muy grandes, la gente se iba dispersando. Y al llegar ahí había ruido de gritos, de desesperación, gente que no tenía fuerzas para gritar. Solo te hace una mirada suplicándote para que le ayudes, tu le pasas por el lado y el te mira como preguntándose “porqué yo no” pero es porque tu habías visto un grupo de 4 niños que estaban cogidos y con solo 2 chalecos, alomejor.</p> <p>Socorrista 3: Es un poco... todo el mar es un caos. La imagen que más me ha marcado a mi en todo este tiempo desde que empezamos fue la segunda vez que fui al agua, yo no veía nada. Y le decía “òscar! Òscar! ¿hacia dónde voy?” porque había muchas olas y yo no veía nada y me señaló. Total, que me fui nadando hacia ahí hasta que encontré gente. Y había como 5 o 6 personas. Eché un vistazo rápido y ví un chaleco pequeño. Y era curioso porque era una familia, con la abuela y todo y una mujer con su bebé y estaba agarrada toda la familia y ella sujetaba al bebé. Pero el bebé no estaba. Estaba sujetando el chaleco. Entonces el chaleco estaba fuera del agua pero el bebé estaba debajo del agua.</p> <p>Òscar Camps: Fue un día duro. Tuvimos que trabajar muchas horas para poder sacar a 260 personas vivas de aquello. Vimos morir a mucha gente, familias enteras, 3 generaciones de la misma familia desapareciendo en el agua. No se nos olvidará jamás ese día. Ahí nos dimos cuenta que lo que pasaba en la orilla era mínimo comparado con lo que podía pasar en medio del mar y ahí, en medio del mar nadie, no los veía nadie. Nadie los echa de menos, porque no hay listas de pasaje, porque no figuran en ninguna parte sus nombres, porque nadie sabe las barcas que salen y el número de personas que hay en ellas.</p>
04:21-05:17	Ahí es donde nos dimos cuenta que deberíamos tener un barco para estar en medio del mar, porque es ahí donde realmente, muere mucha gente.
05:17- 08:34	Jordi Èvole: Ahora donde estamos? Òscar Camps: Estamos a aproximadamente 13 millas de la costa Líbia. Tenemos cobertura en el

¹ Divisió per escenes feta per l'autor. Els criteris emprats han estat situacionals i temàtics.

	<p>teléfono de un operador líbio o sea estamos muy cerca, demasiado cerca, incluso. Y estamos a la espera de que podamos ver en el horizonte o en el radar alguna embarcación cargada de personas que salgan de allí.</p> <p>Jordi Èvole: Cómo te ha cambiado la vida a ti Òscar el último año?</p> <p>Òscar Camps: Muchísimo, tanto a nivel personal, como familiar y profesional también. La verdad es que moralmente, Lesbos hizo que cambiara la percepción que tenía sobre muchas cosas. Teníamos... por lo menos yo, mitificada Europa, mitificada la Unión Europea, mitificada las administraciones. Y resulta que... bueno que... se me cayó el velo. Y esa ausencia deliverada de recursos durante tantos meses en esa zona... y ver morir a tanta gente. Sin que la administración estuviera ahí, que ninguna gran ONG estuviera ahí, pues me hizo madurar mucho.</p> <p>Jordi Èvole: Cuando llegaste a Lesbos estabas solo. Aquí no estás solo. Hay otras organizaciones, están también los estados de la Unión Europea.</p> <p>Òscar Camps: Sí, sí. Está la OTAN. Está Frontex. Están los guardacostas italianos.</p> <p>Jordi Èvole: Y todos vienen aquí en función de salvamento de toda la gente que está cruzando ahora el mediterráneo?</p> <p>Òscar Camps: No. Había una operación de salvamento, que era la Operación Mare Nostrum. Pero era del gobierno italiano. Eso fue en el 2013 y hasta que pidieron ayuda a Europa y les dijeron que no, entonces dijeron «vale, yo no voy a seguir haciendo esto por mi cuenta, así que lo dejo» y retiró la Operación Mare Nostrum y desde entonces aquí está Europa con sus barcos, su Operación Sofía, para garantizar la seguridad de las fronteras de Europa, no para asegurar el salvamento.</p> <p>Jordi Èvole: Pero yo, en cambio, sí que veo a fragatas de ejércitos europeos que van cargadas de personas que vienen de África...</p> <p>Òscar Camps: Claro, pero esto ya no es por una operación. Esto es por el convenio internacional de seguridad. O sea, tú estás obligado a dejarlo todo y atender un naufragio. O si tú ves gente que en una embarcación sobrecargada de personas, esto es una emergencia en el mar, es un peligro inminente y tienes que intervenir. Y tienes que recoger a las personas. Recogerlas y llevarlas a tierra. Ellos no están para hacer el salvamento, pero si tienen avisos y llamadas de socorro tienen que atenderlas</p> <p>Jordi Èvole: ¿Cuánto dinero te has gastado en este barco?</p> <p>Òscar Camps: Cerca de los 300.000 euros.</p> <p>Jordi Èvole: ¿Y de dónde los has sacado?</p> <p>Òscar Camps: Todo son donaciones. Pero con mucho esfuerzo, con mucha gente. Livio Lo Monaco nos cedió este barco. Fue un gran gesto. Y realmente después de este gesto vino nuestra condena, de ponerlo en funcionamiento.</p>
08:34-11:20	<p>Livio Lo Monaco: Bueno, el barco yo lo tengo desde hace, más o menos, nueve años... nueve o diez años. La historia es muy bonita, porque yo no tenía barco, nunca había tenido un barco en mi vida. Y en un puerto que hay aquí en Granada yo veía este barco. Lo veía cada vez que bajaba con mi niña. Empezamos a darle vueltas, a verlo. Me acuerdo que un día intenté hablar también con el dueño del barco, que era israelita, se llama Eli Shalit. Y nada... lo conocí junto a su mujer. Creo que este barco... dicen que todos los barcos tienen esto, pero yo creo que tiene alma, no? Tiene alma. El hombre en la torre gemela lo mataron, una historia muy triste.</p> <p>Le hice una oferta. Me miró así y me dijo: "pero tú qué vas a hacer con él?". Y, bueno, yo le dije "lo voy a mantener igual del mismo color, todo igual, me estoy enamorando..." Y me dijo "venga, va. Te lo vendo.". Y así hicimos el trato.</p>

	<p>Yo he navegado con él. Hemos tenido momentos muy bonitos con la familia. Pero me acuerdo que una mañana --y esto me impactó muchísimo-- estaba desayunando en el barco, servido como un gran señor, y un amigo mío, italiano, me mandó una foto de un inmigrante que le acababan de llegar o que estaban en una balsa y era una foto cogida desde arriba... no sé... se veían... no sé si eran cien personas en un barquito minúsculo. Y era una foto espantosa. Me acuerdo que esto fue como... he dicho "ya yo no puedo navegar más", porque esto no puede ser que en este mismo mar donde yo estoy desayunando a cuerpo de rey haya gente que se esté muriendo.</p> <p>Y un día empecé a bichear en internet, no? y me fijé en la página de Proactiva Open Arms. Y no sé por qué dije "madre mía, tengo un barco que no uso, porque me da vergüenza usar. Imagínate si ellos lo pudiesen aprovechar". Y cogí y le mandé un email donde le dije "tengo este barco con estas características. Podría servir, podría ser útil?"</p>
11:21-13:50	<p>Òscar Camps: La verdad es que nos sorprendió mucho, porque no es el barco que estábamos buscando. Cuando vimos la embarcación nos dimos cuenta realmente que era un yate de lujo y que, bueno, con una serie de adaptaciones puede ser utilizado para colaborar en la misión de vigilancia e incluso intervenir en algún rescate si hace falta, no?</p> <p>Livio Lo Monaco: Óscar creo que es la persona más pesada que he conocido en mi vida, pero pesada en el sentido bueno. Y él no ha parado de darme el coñazo, literalmente, desde que le hice el ofrecimiento. Porque llegamos tarde, porque no ha hecho esto, porque falta lo otro, etc. Me acuerdo que hubo un momento en que mi mujer me ayudó mucho en esto y yo estaba cabreado y hubo un momento en que dije "yo si este hombre sigue maltratándome yo no tengo porque regalarle a alguien, no sé, tampoco me tiene que tratar mal nadie" y mi mujer dijo una cosa muy correcta, me dijo, "mira Livio, tienes que quitarte aquí el sombrero de empresario. Aquí estás haciendo ayuda humanitaria. Él no tiene que agradecerte nada. Él está metido hasta aquí de problemas y lo hace gratuitamente. Tú lo que estás haciendo es aportar algo, pero a una causa, no a él". Y la verdad es que tenía toda la razón del mundo. Yo ahí lo entendí y cambié el chip completamente.</p> <p>Òscar Camps: Necesita algunas reparaciones y antes de ponerse en marcha y el barco ya ha salido hoy en dirección a Puerto de Badalona, donde será reparado y adecuado para lo que lo necesitamos.</p> <p>Livio Lo Monaco: Y nada... así fue. Con todo el papeleo, con Óscar detrás porque llegábamos tarde, porque hay que estar en Libia, porque hay que correr. Ahora un barco de rico ayuda a los pobres. Sí. Sí.</p>
13:50-18:30	<p>SOCORRISTA: Lujos cero, si podemos quitaremos cristales, aquí vamos a poner dos, tres camas, posibilidad de una cuarta cama. Vamos a cargar a mucha gente, habrá mucha tripulación. Si cargamos refugiados la tripulación se tendrá que confinar aquí. Nos vamos en veinte días y tiene que estar hecho. Ahora te enseño los demás camarotes, a ver que...</p>

Este otro camarote... aquí intentaremos hacer una zona médica con dos camas para pacientes, sino, si es un solo paciente, el médico dormiría aquí. Todo lo que no haga una falta imprescindible: fuera.

OC: No s'ha acabat de fer res, no? Està tot per fer.

PERSONAJE calvo: T'han dit algo els mechanics quan ho acaben?

OC: Quins? Aquest?

PERSONAJE calvo: Sí

OC: No

PERSONAJE calvo: No són coses importants, pero són moltes coses. Si vols deixar-ho en condicions hi ha moltíssima feina. Farem el mínim, i a la mar.

SOCORRISTA: Había dos mesos de mármol y estaba barra de bar que también va a ir fuera. Queremos este espacio diáfano. En principio pensábamos poner mesas de comedor aquí, pero lo vamos a dejar sin mesas de comedor. La mesa de comedor la pondremos abajo, porque esto es espacio para refugiados.

PERSONAJE: Y aquí hay un espacio... tú crees que aquí cabe una cama. No, no?

SOC: pues aquí van a venir los chalecos salvavidas, creo, eh!

PERSONAJE: 400 o 500 chalecos

PERSONAJE (diría que es el calvo): te presento nuestra enfermería

PERSONAJE gafitas: Ah, mira! ya están las camas y todo. Con (no se escucha 15:57) comenté que quizá habría que intentar poner una especie de ganchito para colgar sueros. Con unas tiritas de esas sencillas y yo creo que con eso ya más que suficiente. Aquí vendrá el que esté más grave, más chocado, más hipotérmico, que necesite mejor atención.

PERSONAJE (diría que es el calvo): Por supuesto hay que llevar unos sacos

PERSONAJE gafitas: Esto es lo que dije yo. Mínimo hay que llevar un saco, porque es que...

PERSONAJE (diría que es el calvo): Hombre, unos cuantos... ese es otro tema, eh, el tema de los cadáveres

PERSONAJE: Sí

PERSONAJE (diría que es el calvo): En Grecia nos faltaban sacos siempre

PERSONAJE gafitas: Y en Grecia estás en tierra, pero aquí?

PERSONAJE (diría que es el calvo): El Yamaha, el motor, 9.000 euros. El "dingui" (lancha), 4.500 euros. Els motors, 4.000 més.

OC: Las cuerdas, que ni nos lo imaginábamos, 12.000 euros

PERSONAJE (diría que es el calvo):Las térmiques? Portarem una càmera tèrmica?

OC: Dos. Tenim dos. Una ens la cedeixen, de Suiza. Hem de fer un seguro, perquè és molt cara. I

	<p>de les dos que tenim a Lesbos portem una cap a aquí. I la trinqueta, que no contavem amb ella, son 8000 euros més.</p> <p>PERSONAJE (diría que es el calvo): Es que és un barco gran</p> <p>OC: Total: 170.000 euros, sense extres i sense fusteria.</p> <p>PERSONAJE (diría que es el calvo): Compte aquí el gasoil</p> <p>OC: La fusteria no està</p> <p>PERSONAJE (diría que es el calvo): La fusteria encara no està</p> <p>OC: I del mecànic tinc un preu, però...</p> <p>PERSONAJE (diría que es el calvo): I prepara cada vegada que omplim el deposit prepara</p> <p>OC: 16.000 euros</p> <p>PERSONAJE (diría que es el calvo): Ho tenim a mitges... arribarem, no?</p> <p>OC: sí, supongo</p> <p>[risas]</p>
18:30-22:00	<p>SOCORRISTA: SUBimos al briefing?</p> <p>SOCORRISTA 2: Si, claro</p> <p>SOCORRISTA (jefe): Bueno, pues, va. Muy brevemente, porque estamos cansados: la idea es explicaros lo que ya sabéis. Estamos llegando a la zona SAR, donde probablemente empecemos a encontrar "dinguis". Estamos ahora a unas 10 millas de las plataformas de gas. Eso quiere decir que estamos a unas 50 millas de la zona donde probablemente mañana empecemos a operar. Veremos si recibimos avisos de los guardacostas y dónde nos sitúan, no? Entonces, eh, esperamos mañana a las 4 o 5 de la mañana estar ya en la zona de operaciones. Respecto a la maniobra de rescate: hemos decidido que en el dingui principal irán Joaquín, como rescatador, Óscar, Iñaki irá como patrón. En el "dingui" 2, el pequeño, irán Saba y un médico, que será Guillermo. Creo que los médicos también tenían interés, no? Ya que nos estamos acercando a la zona de trabajo, hablar sobre el protocolo médico.</p> <p>MÉDICO: Sabéis que hay una serie de enfermedades, patologías. Nos informan que hay muchos casos de sarna y hay de tuberculosis. Rafa y yo tenemos una maleta preparada de triaje. Iremos uno por uno viendo la gente. Una vez a bordo a los refugiados los distribuiremos: Hombres adultos, hombres jóvenes, ponerlos en la proa; y mujeres, niños y maridos, o sea familias, que será lo mínimo en la proa. Recordad que llevamos barras energéticas para dar de comer. Tenemos caldos que son musulmanes, de una marca musulmana, que pueden tomar ellos.</p> <p>MÉDICO 2 (calvo joven): Los menores, sobre todo los niños, así como insistimos con los mayores de rehidratarlos y tal, con los niños, ya que tenemos los biberones y tenemos papilla, bebidas y demás, pues podemos darle este aporte extra, porque, quieras o no, habrán estado toda la noche y mucho tiempo sin comer, estarán más débiles.</p>

	<p>SOCORRISTA (jefe): Para acabar: solo recordaros que las guardias de las once hasta las tres es la de Iñaki, Sabas, Rafa. Sobre todo recordad: chalecos salvavidas, prudencia y mucha atención al radar... Las doce de la noche, ahora tendrían que estar haciendo las primeras salidas ya. Será entre las seis de la mañana, cinco o seis de la mañana, se encuentran ya alrededor de las quince millas o veinte millas. Por eso, a esa hora esperamos estar ya más o menos en la zona.</p>
<p>22:00-27:20</p>	<p>SOCORRISTA (jefe) ANDREU: Vamos a ver si Watch, qué está haciendo. Vamos todos juntos hacia el este esta mañana, me parece: el dignity, seawatch y nosotros, por lo menos. Bueno, ahora lo que nos interesa es ir calibrando al máximo, que no se nos escape ni una boya.</p> <p>Jordi Évole: Qué se ve en el radar, Andreu?</p> <p>Andreu: Hay algún pesquerito pequeño, de plástico, de seis o siete metros. Aprovechamos para calibrar el radar, porque las neumáticas dan un eco muy muy suave y si no sabemos la posición exacta es muy difícil encontrarlas.</p> <p>Jordi: Las neumáticas son las que utilizan los refugiados?</p> <p>Andreu: Sí, básicamente en esta zona utilizan neumáticas.</p> <p>Jordi: Ahora dónde estamos, exactamente?</p> <p>Andreu: Estamos a catorce millas de la costa libia.</p> <p>Jordi: Y hasta adónde te puedes acercar?</p> <p>Andreu: A las doce. Doce millas son ya aguas territoriales y se recomienda no pasarlas.</p> <p>Jordi: Porque si las pasas? Qué pasa?</p> <p>Andreu: Bueno, [risas] ha habido algún incidente con guardacostas o los que se hacen llamar guardacostas libios</p> <p>Jordi: Por qué dices que se hacen llamar?</p> <p>Andreu: Bueno, porque no está claro que cualquiera con una lancha y un kalashnikov se hace llamar guardacostas y por lo tanto nos recomiendan que no pasemos esas doce millas, si no es que es para intervenir en algún rescate.</p> <p>Jordi: Y la mayoría de esos refugiados los rescatan ONGs?</p> <p>Andreu: No. El año pasado se recogieron unos 150.000 refugiados. La gran mayoría los rescato el propio guardacostas italiano</p> <p>Jordi: Y la UE en todo esto, qué papel juega?</p> <p>Andreu: Bueno, dejan a los países afectados bastante solos. Nosotros las ONGs lo que estamos haciendo es apoyarles básicamente. Pero ya te digo del año pasado de los 150.000 unos 20.000 fueron rescatados por las ONGs. Este año hay más medios también, hay más barcos de ONGs. Hay seis o siete barcos.</p> <p>Jordi: Para hacernos una idea. Toda esta área en la que vais a estar actuando sería tan grande como, yo que sé, Andalucía?</p> <p>Andreu: A esto los militares le llaman el triángulo de Lampedusa. Son 150 millas, aproximadamente 280 kilómetros, hacia... pues hasta Zaragoza, de Zaragoza a Valencia y de Valencia a Barcelona, más o menos.</p> <p>Jordi: Este triángulo?</p>

	<p>Andreu: Sí.</p> <p>Jordi: Qué esperas que pase en las próximas horas?</p> <p>Andreu: Bueno, la mar está amainando. Yo creo que esta noche podría haber rock and roll. Lo que no sabemos es donde. Ahora estamos delante de Tripoli, navegamos hacia Galabuli, que está más al este. Cuando lleguemos ahí volveremos hacia el Oeste, hacia la zona de [nombre de poblados que no identifico] que es donde se está concentrando últimamente las salidas.</p> <p>Jordi: qué son? playas de Libia?</p> <p>Andreu: Son playas sin resguardos de ningún tipo. Entonces cuando tienen un poco de mar de fondo ya no pueden embarcar. Esperan a que la mar esté como un plato y entonces salen. Les ponen gasolina para hacer veinte o cuarenta millas como máximo. Luego se les para el motor y quedan a la deriva. Así que, aquí estamos para echarles una mano, claro que sí.</p> <p>Jordi: Y que podáis hacer un rescate depende de lo que veáis ahí en el radar exclusivamente?</p> <p>Andreu: No. Si hay una emergencia ellos se suelen poner en contacto con el MRCC de Roma.</p> <p>Jordi: Quién ellos?</p> <p>Andreu: Los refugiados. Llevan un teléfono satelitario normalmente. Entonces llaman a Roma, al Rescue Center, al Maritime Rescue Center,</p> <p>Jordi: Las mafias que hay en Libia les dan un teléfono de satélite para que avisen al centro de control de Roma?</p> <p>Andreu: Sí [risas] Así es. No les interesa que se ahoguen. Les interesa que cuando lleguen al otro lado llamen a Libia y digan "esto funciona", no?</p> <p>Jordi: Para que siga la clientela? [26:27 aquí el vídeo pega un salto y solo se pilla media frase] garaje del tráfico, de personas en este caso?</p> <p>Andreu: Sin duda lo somos. Pero alguien tiene que estar aquí, no? No se les puede dejar a su suerte. Lo que está ocurriendo no hay quien lo pare. Y aunque miremos para otro lado y llenemos esto de fragatas y de portaviones, van a pasar. Van a pasar. Claro que pasarán. Pues más vale que les ayudemos a pasar, no? Y que lo hagamos de una manera humana.</p> <p>Marco! Estás cansado? Viene Fernando con la comida ya o qué?</p> <p>MARCO: Fernando no está listo</p> <p>ANDREU: Dale un toque, que ya es casi la hora de comer.</p> <p>Jordi: Va a ser poco, no, Fernando?</p>
27:20-28:05	<p>DOS SEMANAS ANTES</p> <p>Transmisión de radio:...gana terreno este domingo y arrincona los cielos nubosos y chubascos tormentosos en zonas del noreste peninsular. Ahí se imponen los cielos nubosos y las tormentas, que van a ser localmente fuertes en gran parte de Catalunya y también en Baleares</p>
28:05-35:40	<p>ANDREU: Bueno, chicos. Todos sabíamos que teníamos un barco viejo. Lo fuimos a buscar, hicimos una revisión ahí, vimos que era un barco no solo viejo, sino que llevaba mucho tiempo sin mantenerse y que esto iba a generar problemas. Los problemas que nos hemos ido encontrando. Los motores principales los hemos abierto los dos. Hemos cambiado inyectores, hemos limpiado intercambiadores. Luego de ahí hemos pasado al sistema hidráulico y hemos llegado, por fin, al eléctrico. Luego está el tema que nos pasó ayer: lo único que no esperábamos era que entrara agua como si estuviera lloviendo dentro del barco, que esa agua se condujera como un río hacia la</p>

electrónica nueva que hemos instalado. Si se llega a mojar el sistema de 2/20, podríamos haber tenido un problema muchísimo más grave. Estamos hablando de un incendio. Es por esto que lo hemos parado todo y estamos intentando replantear el proyecto. Esto significará más inversión, más dinero y más tiempo. Así que ahora mismo no tenemos fecha de salida. Lo que sí sabemos o lo que sí queremos es repararlo. En cualquier caso, un parche, no una solución.

ÓSCAR: Lo que sí está claro es que todo esto nos comporta una serie de problemas logísticos importantes. Cuadrantes hechos, gente comprometida que había pedido sus días, que tenía que incorporarse, bueno, esto hay que reorganizarlo todo. Pero aparte, espero que las soluciones que busquemos tengan una coherencia económica. Dada la situación, ya que es un barco cedido y no lo vamos a reconstruir, sino que vamos a poner una solución para poder hacer esta misión.

ANDREU: Sí, sí. No es una solución, es un parche. Es algo que nos permita trabajar. Soluciones técnicas que pueden pasar por enfibrar la cubierta, pueden pasar por cambiar toda la silicona o pueden pasar por poner una cubierta encima

SOCORRISTA (gorra blanca): Bueno, de hecho varias de las soluciones estéticamente el barco quedaría destrozado, o sea... muchas de las soluciones... la cubierta de tela, que es lo que más viste el barco a nivel lujo quedaría totalmente inservible, se tendría que poner una nueva...

SOCORRISTA (pelo largo): pero solo es estética, no hay sustancia abajo

SOCORRISTA (gorra blanca): no pero es un barco en cesión y eso lo tenemos que decir, que el barco va a quedar como va a quedar.

ÓSCAR: Vale, pues nos ponemos a currar, no?

ANDREU: Vamos pues

LO MONACO (al teléfono): compañeros

ÓSCAR: Buenos días

LO MONACO (al teléfono): Buenos días, cómo va la cosa?

ÓSCAR: Bueno... va masticando la tragedia, que cuesta mucho de tragar

LO MONACO (al teléfono): Pero cuéntame qué es lo que ha pasado. Decías que ha empezado a llover y llueve en todos lados

ÓSCAR: Ayer llovió como si embarcamos una ola, sabes? Llovió. Llovió torrencialmente y, bueno, desmontamos esto y... y está... pff... podrido.. desecho, sabes?

LO MONACO: Nunca había entrado agua. Una vez entró agua en mi camarote, porque había un poco de Sikaflex (masilla adhesiva)

ÓSCAR: Livio... Livio... no tengo por qué decirte una cosa por otra. Ya sabes que yo no quiero perder el tiempo...

LO MONACO: No, no. Si además se ve.

ÓSCAR: ni en los temas administrativos, ni en estas tonterías

LO MONACO:...si en la foto se ve que está todo podrido...

ÓSCAR: yo quiero perder el tiempo en medio del mar, no aquí. Y quiero que me ayudes, porque estamos comprometidos en esto. No estoy solo y el barco es tuyo, estoy comprometido con esto, con tu barco y contigo. Y los tres hemos de ir y hemos de volver

LO MONACO: Yo te digo: he navegado con él siete años, ocho años...

ÓSCAR: ya, ya, ya, pero también me dices que no te ha entrado agua y has llevado siete años y ha llovido en esos siete años, o sea que sí, está muy bien, lo que tú te acuerdas del barco es muy idílico, pero hay otras cosas que no son tan idílicas y que yo estoy descubriendo y que me gustaría saberlas de antemano para ponerles remedio rápido. Ahora mismo tengo una alarma en el lazareto de popa encendida desde ayer, no sé por qué coño es, no se me va la alarma... pff... bueno, en fin, hay un montón de cosas y de detalles con los que perdemos mucho tiempo en descubrirlos

LO MONACO: Me da cosa, porque yo te aseguro, compañero, que yo, vamos, en ningún momento pensaba que te iba a dar un cadáver de barco, de verdad, pero siempre he pensado que el barco estaba bien

ÓSCAR: Entonces, bueno, si tú no tienes inconveniente yo resuelvo la cubierta con lo que pueda, para evitar que entre el agua, pero eso condena la teca...

LO MONACO: Está claro...

ÓSCAR: Y esperemos...

LO MONACO: Oye, a lo mejor digo una burrada. ¿No vale la pena quitar toda la teca, meter todo de chapa y una buena mano de pintura arriba, bien echada, y a tomar por culo?

ÓSCAR: Livio... llevo 300.000 euros encima del barco este, tío. Yo no le voy a poner un duro más de ninguna parte. Porque es tuyo, no es mío. Porque me empieza a quedar la cara de vergüenza, porque tengo que dar la cara con la gente que nos ha dado donación y esto es un pozo sin fondo, Livio. Es que hemos presentado el barco como una cosa muy bonita y ahora el barco tiene que funcionar por cojones, Livio. Porque no podemos decir que no funciona el barco...

LO MONACO: ...no, no...

ÓSCAR: O sea, que no...

LO MONACO:...el barco funciona!

ÓSCAR: No! No funciona! Livio! Llevo 300.000 euros y no funciona! Este es el problema, que empiezo a tener dudas que pueda salir con esto por la bocana del puerto, Livio, con una mínima seguridad

LO MONACO: entiendo perfectamente. No, no. Yo de mi parte todo lo que tú decidas estará bien y más, no solamente esto, me siento hasta avergonzado porque me sienta mal esto

ÓSCAR: Hombre, me lo imagino...

LO MONACO: Yo quería hacer el bien y no dar por culo

ÓSCAR: Me lo imagino, Livio, eso lo tengo claro. Livio... me tengo que poner a currar. Le doy a la cubierta la solución que me digan los técnicos, vale?

	<p>LO MONACO: Tú dale, tú no te preocupes de firmar nada, que yo no voy a hacer la puñeta. De todas maneras, ¿tu idea cuál es? ¿Meter algún tipo de pintura plástica?</p> <p>ÓSCAR: Digamos que el simil podría ser una pintura de párquing, para que evitara entrar el agua</p> <p>LO MONACO: No, no, yo te entiendo perfectamente. No hay otra solución, vamos. Hay que darle una pintura plástica y a tomar por culo. Compañero, ¿cuánto se tardará en pintar esto?</p> <p>ÓSCAR: No lo sé, no lo sé. No creo que salgamos antes del día uno de julio, eh. No lo sé.</p> <p>LO MONACO: Vale, vale.</p>
35:40-40:10	<p>TRANSMISOR DE RADIO: Aquí Phoenix. Hemos visto con nuestro dron otra lancha en la posición 33 grados y 7 minutos, norte. Longitud 12 grados y 27 minutos.</p> <p>SOCORRISTA ITALIANO: Metemos la lancha en el agua y dentro de una hora estamos en esta posición. Gracias entonces.</p> <p>SOCORRISTA en lancha de rescate 1: Vale, tú la tienes?</p> <p>SOCORRISTA Seaboat: ¡Buenos días, chicos!</p> <p>SOCORRISTA en lancha de rescate 1: Hola, qué tal?</p> <p>SOCORRISTA Seaboat: Allí hay un barquito, una lancha, una rubber boat. Y también el Dignity (MSF) sabe de él, pero para ellos está demasiado al sur.</p> <p>SOCORRISTA en lancha de rescate 1: Hay varios en toda la zona, no?</p> <p>SOCORRISTA Seaboat: Me parece que hay bastante tráfico hoy.</p> <p>SOCORRISTA en lancha de rescate con gorro: Venga, gracias por todo.</p> <p>SOCORRISTA: solo mujeres... No, no tengo... allí, allí...</p> <p>MUJER: ¡Jesús! ¡Oh, gracias! [llanto]</p> <p>SOCORRISTA: ¿Va todo bien? ¿Sí? ¿Habláis francés? ¿Inglés? Inglés. ¿De dónde sois? ¿Va todo bien?</p> <p>SOCORRISTA 2: Deja que la cuerda caiga...</p> <p>SOCORRISTA Seaboat: Vamos, vamos. Despacio. Despacio!</p>
40:10-43:26	<p>SOCORRISTA en lancha de rescate 1: Vamos. Permaneced tranquilos. Esperad. Iñaki! Cuidado, tranquilos!</p> <p>SOCORRISTA: Todo está bien. Quedaros aquí. EL brazo derecho... piernas... ok. Ok, Iñaki?</p> <p>Iñaki: Todo bien!</p> <p>REFUGIADO: Mi familia... se la han llevado</p> <p>SOCORRISTA: ¿Dónde está tu familia, allí?</p> <p>REFUGIADO: Sí</p> <p>SOCORRISTA: ¿Pero las mujeres están ahí?</p> <p>REFUGIADO: NO allí, ahí</p> <p>SOCORRISTA: Ah, en el otro barco, sí, sí ¿Cómo te llamas?</p>

	<p>REFUGIADO: Emeka, Emeka.</p> <p>SOCORRISTA: Ok, Emeka. Las personas que están en ese barco serán trasladadas a ese otro. O sea que verás a tu familia. No te preocupes por eso.</p> <p>REFUGIADO: Muchísimas gracias</p> <p>SOCORRISTA: No se llevan a la gente. Solo la suben a un barco y luego la trasladan a otro. O sea que tu familia irá contigo... Ahora, todos. Hey, todos! Todos sentaros</p> <p>REFUGIADO 2: ¡Dios, eres maravilloso! ¡Dios, eres adorable! ¡Dios, eres grande! ¡No hay nadie como tú! ¡Gracias por salvar mi vida! ¡Gracias, Dios, por salvar mi alma!</p> <p>REFUGIADO 3: Gracias!</p> <p>SOCORRISTA: No hay problema</p> <p>REFUGIADO 3: Os estoy muy agradecido</p> <p>SOCORRISTA: Ok? ¿Hay más mujeres? ¿Aún quedan mujeres?</p> <p>SOCORRISTA Seaboat : Sí, aún quedan niños y mujeres</p> <p>SOCORRISTA: Ok ¿Vosotros rescatareis a gente? Necesitamos saberlo</p> <p>SOCORRISTA: Vamos a decidirlo. El plan es llevarnos a todas las mujeres, pero nuestro barco nos acaba de decir que hay algún problema porque muchas personas se han bloqueado, han sufrido ataques de pánico y solo disponemos de ocho personas ahí. Y quieren que paremos un rato.</p>
43:27-46:59	<p>SOCORRISTA barbas: Ya hemos sacado a cuántos? 40?</p> <p>SOCORRISTA gorro: Cómo ha sido que se han caído?</p> <p>SOCORRISTA barbas: Yo no sé. Ha sido de repente.</p> <p>SOCORRISTA gorro: ha sido... desde proa. Yo creo que al ayudar a pasar a la gente haces el gesto de venir hacia el barco, lo desequilibra hacia afuera y al caer uno... pa pa pa pa... ha hecho el efecto dominó. Cómo pasaban por encima unos de otros, eh!</p> <p>SOCORRISTA barbas: La vida...</p> <p>SOCORRISTA gorro: Ya...</p> <p>SOCORRISTA gorro: Hola, os comunicamos la situación. Hemos ya desembarcado unas 25 personas aproximadamente. Mujeres y niños. Algunos tres que habían caído al agua. Posteriormente haremos ayuda en transfer para el Dignity.</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: Ok, vale, vale.</p> <p>NIÑO REFUGIADO: Hola</p> <p>SOCORRISTA barbas: Hola! ¿Qué pasa? ¡Chócala! No. No, gracias.</p> <p>MADRE DEL NIÑO: Siéntate. Siéntate.</p> <p>MUJER: Paula, ayúdame a contar. Cuántas mujeres hay?</p> <p>PAULA: Son once mujeres y cinco niños.</p>

	<p>SOCORRISTA barbas: Vale, Rafa. Este niño con su madre. Ah, que tiene tres. Vale, espera. Es pequeño, eh? EL chaleco no, el niño.</p> <p>SOCORRISTA gorro: ¿Vamos a saludar a MSF? Hola! MSF! Hola! Os echamos una mano?</p> <p>SOCORRISTA MSF: No, por ahora estamos bien</p> <p>SOCORRISTA gorro: Os encargais vosotros?</p> <p>SOCORRISTA MSF: Sí, gracias! Nos encargamos nosotros.</p>
47:00-52:18	<p>SOCORRISTA gorro: No queréis que cojamos gente, entonces?</p> <p>SOCORRISTA msf: Bueno, por el momento iremos al barco ¿Cuántos podéis coger? ¿15, 16...?</p> <p>SOCORRISTA gorro: sí, por ahí, 14</p> <p>SOCORRISTA msf: Vale, entonces pueden empezar y los traen allá</p> <p>SOCORRISTA gorro: Vale!</p> <p>SOCORRISTA gorro: Sed duros, ¿eh? Que he visto a unos cuantos saltar así...</p> <p>SOCORRISTA barba: Mujeres, permaneced tranquilas y no luchéis, ok? Nada de saltar. NO queremos que nadie caiga al agua.</p> <p>SOCORRISTA barba: Solo traen comida. Ok. Limpio. Nos vamos.</p> <p>SOCORRISTA gorro: Ok! Cosa vuestra ya, no?</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: Ves la lancha? Está vacía</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba:: Está vacía y tiene motor todavía</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: Ahí hay uno que viene... ¡Hay dos!</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba: Son cazamotores, ya verás</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: ¿Cazamotores?</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba: Sí, lo ves?</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: Hay una lancha y entonces llegan los buitres... cómo se llama en español?</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba:Buitres...</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: El animal aquel que cuando ve una carcasa y se va a comer la última de la 'caroña', así se dice, no?</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba: Carroña, carroña</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba: Ya pasaba en Grecia. Gente que... los buitres que aprovechan los restos y los reutilizan. Cogen los motores, que tienen 400 caballos...</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: la goma debe valer dinero, sí. Unos 10.000 y 8.000 solo la goma.</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba: O sea, ocho y diez mil la goma y ocho y diez mil el motor... más la gasolina... es dinero, eh? No sé si es buena idea pasar por ahí en medio.</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: por dónde?</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba: Por ahí tan cerca de esta gente. Me ha dicho el Ricard que llevan pistola estos, por eso digo.</p>

	<p>SOCORRISTA pelo largo: Es como si supieran...</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba: donde van a quedarse?</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: No. Es como si supieran... exacto... es como si supieran</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba: los sueltan y los esperan aquí... saben que vendremos</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: No. Ellos han venido después</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba: Sí, han venido después</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: Ellos han venido después. O sea, el barco...</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba: a este dingui ya habían barcas que lo estaban rondando</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: Sí, pero el [nombre que no se entiende 51:15] por qué no ha cortado los balones y lo ha hundido? Con el motor mismo se hundiría</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba: Los metales lo queman</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: Eh?</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba: Tendremos que hacerlo nosotros rápido</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: Sí, tendremos que hacerlo nosotros. Pero por qué no lo han hecho?</p> <p>SOCORRISTA gafas y barba: No es buena idea enemistarse con esta gente.</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: Quiere decir eso que le hacemos la vida más fácil a los traficantes. Que gasten por lo menos un poco de dinero más</p>
52:19-58:38	<p>ABU KAMASH LIBIA (SEIS MESES ANTES)</p> <p>RICARD GARCÍA VILANOVA: En Libia, en un momento determinado, hace un año, era la ruta de los pobres. Era la ruta que no tenía dinero suficiente como para pagar rutas más seguras, como las que funcionaban en Europa, no? Hay tres puntos principales, que son playas comunes y corrientes, que quizá las distingues un poquito, porque cuando caminas por ellas siempre tienen restos de todo, tienen restos de zapatos, de botellas de agua, de ropa, de cosas que de repente ves y...</p> <p>JORDI ÉVOLE: Has estado ahí?</p> <p>GARCÍA VILANOVA: Sí, he estado, sí.</p> <p>ÉVOLE: y eso es lo que has visto?</p> <p>GARCÍA VILANOVA: eso es lo que he visto, sí</p> <p>ÉVOLE: A qué has venido a esta misión del Astral?Cuál es tu misión aquí?Cuál es tu trabajo aquí? Qué quieres hacer?</p> <p>GARCÍA VILANOVA: Bueno, básicamente lo que quería hacer era sobre todo tener una visión de lo que está pasando en el Mediterráneo, de cara al punto de vista de Libia, porque creo que Libia ahora mismo es un centro importante y lo va a ser en el futuro próximo de toda la crisis de refugiados que afecta a nivel mundial ahora, no?</p> <p>JE: Tú eres uno de los últimos periodistas, Ricard, que ha estado en Libia. Cuánta gente puede estar ahora mismo esperando cruzar el Mediterráneo partiendo de Libia?</p> <p>GV: Más o menos se habla que alrededor de un millón de personas. Pero también teniendo en cuenta que muchas de estas personas vienen de partes muy distintas del mundo. Vienen del África, del Chad, de Níger, de Nigeria, de Eritrea, de Somalia, de Costa de Marfil y ahora se</p>

añadirán, supongo, también las personas que vienen de Siria, debido al tratado de la UE

JE: El tratado por el cual ya no pueden entrar por Turquía

GV: Justamente. Y la salida más lógica y razonable es pasar Jordania, cruzar el Sinaí, Egipto y a partir de ahí entrar en Libia

JE: El gobierno o los gobiernos que hay actualmente en Libia están haciendo algo contra estas personas que cruzan su país para llegar hasta Europa?

GV: Sí. Ellos están haciendo bastantes cosas. Básicamente el problema que tienen es que no tienen recursos. Tú imagínate que en España, por ejemplo, hubiera un millón de personas que tratara de salir del país. Cuánta policía necesitaríamos para cubrir eso, no?

JE: Estas personas cuando están en Libia a qué se dedican hasta que salen en un bote hacia Europa?

GV: Bueno... hay tres cosas, básicamente. La primera, hay personas que están en Libia trabajando, sobre todo haciéndolo en temas de construcción. Y después hay dos sectores más de personas. Hay personas que están en Libia en centros de detención, que obviamente están superados por el número, están superados por la logística, están superados por toda una serie de cosas que hacen inviable... Y después hay un tercer problema en Libia, que es el tráfico de personas que está organizado por mafias que básicamente lo que hacen es que ponen a estas personas en casas privadas y las tienen ahí hacinadas hasta que en un punto en un momento determinado si no pagan no les dan la libertad como para poder salir. Y no solamente eso: cuando han pagado y salen de esa casa tienen que volver a pagar en esa barca para intentar hacer esa travesía y llegar a Europa.

JE: Estamos aquí en medio del Mediterráneo, muy cerca de la costa de Libia. Igual a quince millas escasas de la costa de Libia. A esta hora, se pueden estar preparando en esas playas para salir al mar. Cuál es el clima que hay en esas playas ahora mismo.

GV: Normalmente lo que hacen es que los tienen hacinados como en casas y en un momento determinado les avisan, se juntan todos en la playa y a partir de aquí los montan en las barcas y entonces toman rumbo, aunque hay varios puntos de salida, a las plataformas petrolíferas, donde hay unas pequeñas luces, y les indican que tienen que seguir el rumbo de las luces. Obviamente eso es lo que ellos tratan de hacer, pero los conocimientos náuticos que tienen y el instrumental que tienen es muy precario.

JE: En qué tipo de embarcaciones llegan hasta el Mediterráneo estas personas?

GV: Existen dos tipos de embarcaciones. Las embarcaciones de goma, que básicamente son 120 o 140 personas. Van reforzadas con tabloncillos de madera y van con una especie como de anclajes de hierro con lo cual las personas normalmente tienen que ir de pie. Después las embarcaciones de madera son las peores, porque normalmente hay dos tipos de pasajes para ellas. El que va en cubierta o el que va, digamos, en la sala de máquinas. El que va en la sala de máquinas paga

	<p>muchísimo menos y la problemática que tiene, obviamente, es que queda encerrado en la sala de máquinas y va inhalando todo el dióxido de carbono que se va generando por ese motor. Muchos de ellos fallecen durante el trayecto.</p> <p>JE: Equipaje?</p> <p>GV: No, nunca. No llevan nada de equipaje. No se lo permiten, porque llevar equipaje significa quitar la plaza a una persona y eso significa perder una inversión más. Con lo cual, normalmente van descalzos, no llevan equipajes. Si van niños, normalmente se les deja llevar una botella de agua o leche y poco más.</p> <p>JE: Cuánto está pagando cada persona que quiere cruzar el Mediterráneo actualmente, partiendo desde Libia?</p> <p>GV: Bueno, el año pasado era entre 500 y 1000 dólares. Este año supongo que se habrá incrementado el precio</p> <p>JE: Cuando salen de las playas libias estas personas saben lo que tienen que hacer dentro de la embarcación para llegar a su destino?</p> <p>GV: Hay una persona que es la encargada o la que gestiona la embarcación, el timón de la embarcación</p> <p>JE: Que no es un traficante</p> <p>GV: Antes sí que normalmente lo era, el problema es que normalmente los apresaban y al final lo que han hecho, según tengo entendido, es que les dan el pasaje a cambio que esa persona tome los mandos de esa embarcación</p> <p>JE: O sea, tú tienes más responsabilidad y te dejan el billete gratis</p> <p>GV: Si. Esa embarcación tiene cero posibilidades de hacer esa ruta, porque es una embarcación que no está preparada para hacer esa ruta en esas condiciones, no tiene la seguridad suficiente, no tiene estabilidad y, obviamente, no tiene ni tan siquiera agua o víveres para hacer esos cuatro días de travesía a Europa. O los rescatan o mueren.</p>
58:39-1:02:30	<p>ARNAU: Yo al principio con lo que nos comentaban ellos de la sarna y de tal iba un poco.. hostia... que parece que llevas un parco de gente que te podía pasar algo y al final lo que te gustaba era darles la mano, hacerles así en la cabeza. Pero es que el contacto físico es necesario con ellos. Y yo creo que lo agradecen un montón. Porque al principio ellos se quedan así como "yo soy un paquete, ponme donde quieras de la lancha y se dejan hacer". Y cuando les das un poco de contacto físico humano se giran y entonces es cuando realmente sonríen, porque dicen "hay una</p>

	<p>persona al otro lado..." Es que creo que en su viaje nadie les ha dado una palmadita, sabes?</p> <p>SOCORRISTA pelo blanco: cuando subimos a la barca con Rafa estábamos rodeados metidos y que... es poder pensar "ese podría haber sido yo". Vernos totalmente iguales. Es la casualidad de que él sea él y yo sea yo, pero que podríamos haber estado al revés.</p> <p>ARNAU: Eso pasa mucho en Lesbos porque se parecen mucho. Porque llevan el mismo iPhone que tú, porque llevan los mismos zapatos con las marcas de moda y se hacen su foto para el Facebook. Ahí empatizas muchísimo porque son... aquí al ser de un color distinto quizá te cuesta más, pero cuando te sonrían te desmontan. Ese niño pequeño que sonreía... hubo un niño pequeño que me quería regalar el guante que le habían dado para jugar y me lo regalaba a mí! Una generosidad.... de que lo han perdido todo</p> <p>SOCORRISTA canario: Estaría super bien esto que hicieron ustedes cuando volvieron de Lesbos de cogieron una neumática y lo pasearon por Paseo de Gracia</p> <p>ARNAU: Sí, pero eramos dos mil personas ahí y la mitad eramos conocidos. Sabes? Aquello que digas... no había ninguna figura política ahí significativa que estuviera apoyando. Es un tema que no vende. No sé por qué. No vende. Vende cuando el papa dice que han muerto y que esto no puede ser y que es una vergüenza y a todos los católicos se les encoje el estómago pensando "como nos pueden decir eso?" pero... es el único momento y cuando hay donaciones, que todo el mundo se vuelve loco, vivan refugees, todos somos católicos y fantásticos y luego se vuelve a olvidar todo. Es una pena y</p> <p>SOCORRISTA pelo blanco: Que yo lo vea también como un poco un extranjero, no?... yo también llegué a España y a mí me sorprendió falta de movilización española</p> <p>SOCORRISTA canario: No, pero es que vivimos en el miedo. Si hay gente que no ayuda de donde venimos es porque se creen que los que van a llegar a Europa son terroristas, gente que te va a quitar el trabajo, gente que no... indeseable según que tipo de sector de la sociedad.</p> <p>ARNAU: Hombre, España no está bien. La gente se preocupa de lo suyo porque están preocupados de pasar el día a día, conservar su trabajo, que les suban el sueldo. Parece que ahora empieza a ir mejor. Y esto es un problema como muy lejano, no? Estás involucrado, lo ves un día y te impacta y te involucras o la gente vive el día a día</p> <p>SOCORRISTA barba: también que al día siguiente ya no es noticia. Un medio de comunicación lo tienen un día y al día siguiente son las elecciones...</p> <p>ARNAU: Eso sí, en España se ahogan tres en una playa y es primera noticia</p> <p>SOCORRISTA barba: una tragedia</p> <p>ARNAU: Es curioso. Es verdad que esto está muy lejos para todo el mundo.</p>
1:02:31-1:04:52	<p>SONIDO RADIO</p> <p>ARNAU: Cuando hace mal tiempo hay olas. La oscuridad da inseguridad. Y te da la sensación de que eres muy pequeño, muy muy muy pequeño. Y que hay más gente cuando ves luces, ves calores, otros barcos en la zona. Te das cuenta que no estás solo. Pero sino parece que eres el único que hay en el mar. Pero la noche, además, como van a orcajadas en los dinguis, sentados, con los pies en el agua... se pasa frío, eh? Aunque sea verano. Tantas horas con los pies mojados... ya los has visto cómo vienen. Vienen sin ropa, prácticamente. Qué pena.</p> <p>SOCORRISTA canario: Estar flotando como estar volando... no sabes nadar, con todo oscuro alrededor, escuchando el mar, el agua, chup chup el motor. Buah eso ha de ser terrorífico</p> <p>ARNAU: No se lo deseo a nadie.</p>

	<p>SONIDO RADIO</p> <p>ARNAU: Ellos cuando sale el sol ven una nueva oportunidad de que los encuentren, de que los salven.</p> <p>SOCORRISTA canario: Es super complicado. Es infinito el mar. Es demasiado grande como para buscar... es como encontrar una aguja en un pajar.</p>
1:02:53-1:06:39	<p>SONIDO DE BARCO</p> <p>ARNAU: Salen dos, no?</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: uno, yo veo</p> <p>ARNAU: Salen dos en el radar</p> <p>SOCORRISTA barba y gafas: Hay otro más, eh</p> <p>ARNAU: Afirma dos.</p> <p>CAMPS: En este rumbo, y el otro le está siguiendo ahora. A las doce en proa. 300 metros en proa.</p> <p>ARNAU: Buenos días, soy el capitán del Astral. Hemos contactado con dos dinguis, con 130, 150 personas en cada uno. Nosotros tenemos capacidad para subir a 150 personas al Astral, pero no tenemos capacidad para las 300 personas. De acuerdo, gracias. Vale. Van a mandar un barco para ayudarnos, porque solo podemos cargar la mitad.</p>
1:06:40-1:16:48	<p>Camps: bienvenidos a aguas internacionales. Parad el motor, por favor. ¿Habláis inglés?</p> <p>SOCORRISTA barba: Hola, bienvenidos. Bienvenidos a Europa. Por favor, parad el motor.</p> <p>SOCORRISTA fuera de cámara: va dad los chalecos más rápido, hombre, que esto es muy lento. Que tengo las piernas de ellos y se van moviendo, no puedo hacer la maniobra. No, no, no. Se están acercando mucho. Oye, chicos, se están metiendo mucho a este lado. Peligroso poner todo el peso a ese lado.</p> <p>Camps: Sentaos. Sentaos.</p> <p>MEGÁFONO BARCO: Clara a Astral</p> <p>RADIO ASTRAL: Sí, la situación son dos dinguis, aparentemente en buenas condiciones, está más inflado el que va delante, se ha parado el primero que tenéis en la proa, el segundo estamos intentando que paren, sin éxito de momento.</p> <p>ARNAU: Intentad explicarles que se reúnan con nosotros, por favor.</p> <p>RADIO ASTRAL: Vale, vale. Estamos en ello.</p> <p>ARNAU: Se acerca una lancha rápida desde tierra. Ya veremos que intenciones tiene. De momento seguid repartiendo chalecos salvavidas que ya vienen en nuestra ayuda y van a mandar otro barco para ayudarnos.</p> <p>RADIO ASTRAL: Recibido.</p> <p>SOCORRISTA fuera de cámara: no me imaginaba que serían tan desconfiados</p> <p>CAMPS: Países con señores de la guerra, golpes de estado...</p> <p>SOCORRISTA fuera de cámara: claro, claro, no se fían de nada.</p> <p>LANCHA RÁPIDA DESDE TIERRA: Hey, hey, de dónde sois?</p> <p>ARNAU: Barcelona</p> <p>LANCHA RÁPIDA DESDE TIERRA: Qué hacéis aquí?</p> <p>ARNAU: Hemos venido a ayudar a esas personas</p>

LANCHA RÁPIDA DESDE TIERRA: Qué hacéis aquí?
 ARNAU: Estamos intentando ayudar a esas personas. Hemos estado navegando muy cerca.
 LANCHAS RÁPIDAS DESDE TIERRA: Estáis en aguas libias
 ARNAU: No, estamos a 18 millas de la costa. Estamos en aguas internacionales.
 PERSONA SUPUESTA AUTORIDAD LIBIA 2: Esta noche han embarcado 50 africanos. Tres barcas.
 ARNAU: Desde la playa
 PERSONA SUPUESTA AUTORIDAD LIBIA 2: No hemos dormido. 24 horas trabajando. No hemos comido... el Ramadán
 ARNAU: ¿Sabéis desde qué playas salen? Zauiya, Zuara...
 PERSONA SUPUESTA AUTORIDAD LIBIA 2: Zuara, Sabratha... Hay un gran peligro en África. Hay pozos de petróleo y rondan contrabandistas. Bueno, os dejamos
 ARNAU: Ok, un placer conoceros
 PERSONA SUPUESTA AUTORIDAD LIBIA 2: igualmente. Ahora volvemos al puerto. Trabajamos en la costa africana. Hay dos barcas más que vienen hacia aquí. Y buena suerte.

SOCORRISTA barba: Somos un equipo de salvamento de España, venimos a ayudaros. Parad el motor y os damos los chalecos.

ARNAU: Bueno, ya habéis visto que hemos tenido una visita de los guardacostas libios. Todo perfecto, podéis seguir con vuestro trabajo.
 SOCORRISTA fuera de cámara: de acuerdo. Os comunico que no quieren parar de ninguna manera, hay gente a bordo que les dice que no paren de ninguna manera y tienen bastante miedo, quieren continuar a toda costa. Estamos dando chalecos en marcha, però no hay manera de que paren.
 ARNAU: Venga, a ver si los podemos agrupar.... ¿Aquello es otra lancha de goma?
 SOCORRISTA pelo largo: Yo no lo veo
 SOCORRISTA pelo blanco: mira, ahí
 SOCORRISTA pelo largo: ¿Dónde?
 ARNAU: Joder... Hola! Bienvenidos a Europa. Alguien habla inglés o francés? De dónde sois? Hablais inglés?
 GENTE DESDE EL BARCO: Sí!
 ARNAU: Quedaros ahí, estamos aquí para ayudaros. Muchos barcos están viniendo hacia aquí para ayudaros. Sois muchos y estamos con vosotros. Estad tranquilos, relajaos. Os vamos a salvar a todos, ok? Esperad... Guardacostas italiano, les habla el Astral.
 RADIO GUARDACOSTAS: Buenos días, ¿el número de lanchas de goma de vuestra zona?
 ARNAU: Son tres
 RADIO GUARDACOSTAS: Estamos llegando, estaremos en vuestra zona en menos de una hora.
 ARNAU: Perfecto, muchas gracias.
 SOCORRISTA fuera de cámara: Tenemos un posible barco de madera a una milla hacia tierra
 ARNAU: Vale, a ver si lo podeis confirmar
 SOCORRISTA fuera de cámara: Ok, recibido... me comentan que en la cubierta de abajo hay en total unas 400 personas. Por lo visto hay mucha gente a bordo. Afirmativo, los guardacostas piden que paremos motores y desembarquemos a los rescatadores de a

	<p>bordo. Savvas comenta, y es afirmativo, que a estribor, aproximadamente a las 5 del Astral, hay un possible dingui también.</p> <p>ARNAU: A las 5 del Astral, acercaos a ver qué es.</p> <p>SOCORRISTA fuera de cámara: Ok, de acuerdo, tenemos dos millas y media aproximadamente. Vamos para allí.</p> <p>ARNAU: Muy bien, perfecto. Joder... Cuántos hay entonces? Cuatro y el de madera... son cuatro con nosotros, el de madera cinco y uno de goma... serían seis. Cuatrocientos solo en el de madera. Más... unas 850.</p> <p>CAMPS: Son los mismos que Lesbos... guarda uno.</p> <p>SOCORRISTA gafas: Pero si no llevan bebés por qué le dan uno de bebés?</p> <p>CAMPS: Pero es el mismo modelo, es la misma marca</p> <p>SOCORRISTA fuera de cámara: Bienvenidos a europa</p> <p>REFUGIADO: Gracias. Encontramos nuestra salvación en Europa.</p> <p>SOCORRISTA gafas: con esto no van a llegar a ningún sitio, porque si lo ponen cerca de la parte metálica... la va a marcar siempre, de hecho está marcando mal. Supongo que siguen hacia adelante, no?</p>
1:16:49-1:17:49	<p>SOCORRISTA fuera de cámara: Todos tenéis que ser pacientes y mantener la calma, porque están rescatando a todas las personas de los dinguis, però lleva tiempo, es muy lento. Pero iréis seguro. Estáis a salvo, el tiempo es bueno, el mar está bien, y estaremos por aquí.</p> <p>RADIO GUARDACOSTAS: ¿A cuántos podéis embarcar?</p> <p>ARNAU: Podemos embarcar a 130</p> <p>RADIO GUARDACOSTAS: Debe proceder a embarcar a las personas de una de las lanchas de goma.</p> <p>ARNAU: Ok, recibido. Procedemos a hacer el 'transfer' de un dingui según nuestra capacidad.</p>
1:17:50-1:23:02	<p>AQUI NO SE DICE NADA EN REALIDAD. SOLO SE ESCUCHAN A LOS REFUGIADOS HABLANDO EN SUS IDIOMAS.</p> <p>Arnau: Esa mujer está embarazada, tú crees?</p> <p>SOCORRISTA pelo largo: Esa mujer está embarazada, si</p> <p>SOCORRISTA barba guantes: 103 hombres, 20 mujeres, un niño y un bebé. Hacia dónde vamos?</p> <p>Arnau: Al Terra, un barco militar alemán. Ese barco que tenemos por la proa, está a seis millas. Haremos el 'transfer'.</p>

1:23:03-1:36:00	<p>REFUGIADA con bebé: Mi historia? Es demasiado larga. Larguísima. La miseria mata, la miseria. Por eso he dejado mi país.</p> <p>REFUGIADO con gorro: Porque en nuestra casa había guerra. Es por eso que he dejado mi país.</p> <p>REFUGIADO con camisa amarilla: Crisis total por todas partes. Donde yo vivía, mi comunidad entró en una crisis profunda. Tuve que marcharme. Perdí mi casa. Perdí mi casa, a mis hermanos y hermanas. No los encuentro en ningún sitio. Cuando llegue a Europa les escribiré o les llamaré para saber si viven o no. Estoy hablando aquí contigo, però en mi país no tengo casa. Es por eso que me fui. Si no fuera por la crisis, no hubiese arriesgado mi vida en este viaje.</p> <p>REFUGIADO de Nigeria: Boko Haram está matando a gente en Nigeria. Asesinaron a mi padre y a algunos de mis hermanos. Es por eso que huí de mi país. Así que soy muy afortunado por haber podido huir de mi país con mi mujer. Después de Nigeria, atravesamos el desierto y muchos países. Fue terrorífico, el clima era demasiado duro. Es como si hubiese ido al infierno. No fue fácil. Fui al infierno.</p> <p>REFUGIADO con gorro a cuadros: He estado viajando durante un año y medio. He visto muchas cosas por el camino. Nos robaron, nos golpearon, nos encarcelaron. Nos chuparon la sangre. Hemos visto muchas cosas. Nos quitaron los móviles. Hemos sufrido mucho en el camino.</p> <p>REFUGIADO con camisa amarilla: Algunos han sido atacados en el camino. Algunos han sido asesinados. Hemos perdido a mucha gente en el camino, porque hemos ido al infierno. Pasamos días en el camino, en el mar. Sin comida, sin agua. Hasta que vinisteis a rescatarnos. Ha sido el infierno para todos nosotros.</p> <p>REFUGIADO con gorro: Porque subes a la pequeña lancha. No ves nada, estás solo. Es lo que te puedo contar. Pensé que iba a morir, però no tenía otra opción, ¿sabes?</p> <p>REFUGIADO camiseta naranja: Unos vienen y mueren. Otros vienen y consiguen ser libres.</p> <p>REFUGIADA con bebé: Tenía miedo però quería probar suerte. Tu amigo viene y te dice: «Allí hay un señor que hace viajar a la gente». Y te dice cómo tienes que hacerlo. Depende. Lo hacer por el boca a oreja. Ninguno de los que estábamos en la lancha nos conocíamos. Cada uno vino de su lado e hicimos el viaje juntos, con el mismo señor.</p> <p>REFUGIADO con gorro a cuadros: No sé el nombre de esa persona, nos conocimos de noche y le pagamos, no sé su nombre.</p> <p>REFUGIADO con camisa amarilla: No te lo puedo decir porque, pensando en todo el viaje, incluso me quemaron en todo el cuerpo. Tengo la pierna herida y tuve que ir al médico. Han pasado muchas cosas, o sea que no me acuerdo.</p> <p>REFUGIADO camiseta naranja: 300 euros.</p> <p>REFUGIADO con gorro a cuadros: Pagué 650 euros. Tardé un año y medio en reunir todo ese dinero. A veces trabajaba y me quitaban el dinero. Trabajaba, ganaba dinero y me lo quitaban todo. Y volvía a empezar. Ahora no tengo nada. Cero. No tenemos.... tengo talento, tengo mucho talento para hacer... tengo mucho talento para trabajar, però no tengo nadie que me respalde. Ese es el problema. No tengo a nadie que pueda pagar mis estudios o manutención, porque mis padres ya son mayores y tengo que ayudarlos. Tengo habilidades para trabajar però no tengo a nadie que me ayude a conseguir materiales para trabajar. Es demasiado duro. Por eso intento huir, para luchar y que las cosas puedan ser más fáciles.</p> <p>REFUGIADO con camiseta amarilla: Soy empresario. Después de graduarme, me dediqué a los negocios. Soy empresario.</p>
-----------------	---

REFUGIADO de Nigeria: Me encanta jugar a fútbol porque he jugado desde que nací, antes de que Boko Haram empezase a matar a la gente. Antes era estudiante.

REFUGIADO camiseta naranja: Unas gafas como esas, te las arreglo. Es mi verdadero oficio. Sé que tengo cabeza.

JE: Conoces este mapa?

REFUGIADO con gorro a cuadros: sí, lo conozco.

JE: Sabes donde estás ahora?

REFUGIADO con gorro a cuadros: Estamos cerca de esta zona. ¿Tengo razón?

JE: Esta noche estabais aquí ya hora estáis aquí.

REFUGIADO con gorro a cuadros: ¿Estamos aquí?

JE: Sí

REFUGIADO con gorro a cuadros: Ahora? ¿Aún estamos aquí?

REFUGIADA con bebé: Europa es como la tierra prometida. Sé que en Europa mi hija estará bien y podrá ganarse bien la vida. Aunque yo no gane nada, si mi hija sale ganando en el futuro ya estará bien para mí. En Europa hay muchas oportunidades. Hay muchas más oportunidades en Europa que en África. Así que Europa está bien. Yo espero mucho de Europa.

REFUGIADO camiseta naranja: Europa. No tendré problemas de comida. Tendré seguridad. Tendré independencia, viviré como me gusta. Tendré un buen trabajo, mi propia familia. Me gusta Europa. Y me gusta mi trabajo. Cuando llegue a Europa trabajaré. Espero ser libre.

JE: Y ahora qué pasará con estas personas?

ARNAU: Bueno, da un poco de pena, no? Porque a partir de ahora ellos están muy felices, tienen la sensación de que por fin están en tierra Europea, como así será. Pero les van a tratar como delincuentes, prácticamente. Y aún así, si consiguen salir del CIE y quedarse en eso, su futuro seguirá siendo incierto. Pero, bueno, no nos toca pensar en eso ahora, estamos aquí para sacarlos del mar y ayudarles a llegar a tierra.

CAMPS: Si yo me preocupo de lo que será de esa persona dejaría de hacer esto. ¿Para qué? Para qué los voy a salvar si se morirán de asco? Los encerrarán ahí, los meterán en un avión y los enviarán quien sabe dónde. Pero es aquí y ahora, y esto es Europa y es mi casa. Cómo no voy a hacer nada?

ARNAU: Los ciudadanos tienen que ser conscientes de lo que está ocurriendo, que hay chavales de 16 años, gente con la edad de mis hijos, que lo único que hacen es escapar del horror y de la miseria, no?

CAMPS: Alguien no está haciendo los deberes! Porque difícil no es... estamos aquí. Y tan caro no es. Si nosotros con nada, con cuatro aletas fuimos a Lesbos y salvamos a miles de personas en meses. Y luego, sin nada, con un barco prestado y los mismos, venimos al centro del Mediterráneo a 17 millas de la costa de Libia a sacar gente del mar eso es porque alguien no está haciendo el trabajo que se debería hacer. El principio básico y fundamental, que está por encima de todo derecho, es el derecho a la vida. Y eso es lo que hemos venido a hacer. Las instituciones deberían ocuparse de que tengan otros derechos más, però el derecho a la vida no se lo podemos negar.